

LINTUKYMI

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN VUOSIJULKAISU 1/2018

Kannen kuva:

Töyhtötiainen (*Lophophanes cristatus*)

Kuva: Pekka Koskinen

Liity Kyly-verkkoon!

Kyly-verkko on sähköpostilista, jossa tiedotetaan yhdistyksen tapahtumista ja käydään lintuharrastus- ja lintuaiheista keskustelua.

Voit liittyä listalle seuraavasti:

Lähetä tyhjä sähköpostiviesti osoitteeseen

kyly-subscribe@yahoogroups.com

Hetken kuluttua saat Kyly-verkon ylläpitäjältä sähköpostia (mikäli viestiä ei näy, kannattaa tarkistaa myös roskapostikansio). Viesti sisältää linkin, jota klikkaamalla vahvistat liittymisesi listalle.

Listalle tarkoitetut sähköpostit lähetetään osoitteeseen

kyly@yahoogroups.com

Jos haluat erota listalta, lähetä tyhjä sähköpostiviesti osoitteeseen

kyly-unsubscribe@yahoogroups.com

Myös eroaminen pitää tämän jälkeen vahvistaa klikkaamalla listan ylläpitäjän lähettämää linkkiä.

Kyly-verkkoon kuuluminen on ilmaista eikä sido mihinkään, eikä sähköpostiosoitteesi päädy sen kautta ylimääräisille tahoille. Muut Kyly-verkkoon kuuluvat eivät myöskään voi nähdä keitä verkkoon kuuluu.

Lintukymmiä tekemään?

Onko sinulla kirjoittajan lahjoja tai harrastatko luontokuvausta? Voidaksemme jatkossakin julkaista Lintukymi-lehteä tarvitsemme joukkoomme innokkaita tekijöitä. Jos sinulla on esimerkiksi tietoa hyvästä lintupaikasta, olet tehnyt lintuaiheisen tutkimuksen tai voisit kirjoittaa katsauksen jostakin yhdistyksen tapahtumasta, ota yhteyttä. Myös laadukkaat (mieluiten järjestelmäkameralla otetut) valokuvat linnuista ja linturetkeilystä ovat tervetulleita. Myös yhdistyksen järjestämissä yleisötapahtumissa otettuja kuvia kaivataan lehteen.

Jos kiinnostuit, ota yhteyttä:

uotilapaula@gmail.com

Muistathan kuitenkin, että lehden tekeminen on vapaaehtoistyötä, eikä siitä näin ollen makseta palkkiota.

Myös palautetta ja kehitysehdotuksia Lintukymi-lehteä koskien voi lähettää ylläolevaan sähköpostiosoitteeseen.

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY

YHTEYSTIEDOT

Kotisivu: www.kyly.fi
Facebook: [www.facebook.com/
KymenlaaksonLintutieteellinenYhdistys](https://www.facebook.com/KymenlaaksonLintutieteellinenYhdistys)

HALLITUS 2018

Puheenjohtaja

Antto Mäkinen
Kiiskintie 30, 48800 Kotka
puh. 050 379 3325
antto.makinen@gmail.com

Jäsenet*

Jukka Kivilompolo
Kristiina Rintamäki
Joni Räsänen
Jani Salonen
Paula Uotila
Teo Ylätaalo

JULKAISUN TOIMITUS

Vastaava toimittaja

Paula Uotila

Kuvatoimittaja

Juha Ojala

Avustajat

Jukka Kivilompolo
Joni Räsänen

JULKAISUN TAITTO

Seija Aspola

JULKAISUN PAINOPAikka

Offsetpaino Westman Oy

*hallituksen jäsenten tarkemmat nimik-
keet olivat kirjoitushetkellä avoinna, mutta
lehden ilmestymishetkellä ne löytyvät
kotisivuiltamme:
<http://kyly.fi/index.php/yhdistys/hallitus>

LINTUKYMI

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN VUOSIJULKAISU 1/2018

SISÄLLYS

40 vuotta Lintukymmin siipien alla <i>Paula Uotila</i>	4
KyLY:n tapahtumia 2017 <i>Paula Uotila</i>	5
Orimattila vs. litti -linturalli erittäin tasainen <i>Petri Koivisto (PHLY)</i>	11
Kajasuo – uhattu luontohelmi <i>Petri Parkko</i>	12
Koskikara, vuoden 2016 projektilaji <i>Eero Parkko</i>	20
Talvi ja talvilinnut <i>Eero Parkko</i>	24
Pihapinnakisa 2016–2017 <i>Joni Räsänen</i>	27
100 lajia ja muita juhlavuoden pinnakisoja <i>Paula Uotila</i>	33
Retkikohteena Kuuba <i>Joni Räsänen</i>	38
Poimintoja KyLY:n lintuvuodesta 2017 <i>Juha Ojala</i>	54

40 vuotta *Lintukymmin siipien alla*

Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ry rekisteröitiin Suomen yhdistysrekisteriin vuonna 1977. Ensimmäinen Lintukymi-lehti puolestaan ilmestyi 1978. Alkanut vuosi 2018 on siis lehtemme 40-vuotisjuhlavuosi. Noiden vuosien aikana lehti on muuttanut muotoaan ja toimituskuntaansa useita kertoja.

Lueskelin taannoin vanhoja Lintukymi-lehtiä. Lintukymissä 1/1996 lehden silloinen päätoimittaja Tero Ilomäki käsitteli pääkirjoituksessa sitä, kuinka KyLY oli saanut kotisivut ja kuinka internet tulee olemaan tulevaisuuden kohtaupaikka. Nyt yli kaksikymmentä vuotta myöhemmin voin todeta hänen olleen oikeassa. Ennen paperisina listoina lähetetyt lintuhavainnot voi nyt kirjata reaaliajassa suoraan Tiiraan, ja niin KyLY:n kuin muidenkin yhdistysten tiedotus hoituu pääosin internetissä. Vaikka kaikki tämä tuntuu nykypäivänä täysin itsestäänselvältä, näin ei ole ollut vielä pitkään. KyLY:n nelikymmenvuotisesta historiasta reilusti alle puolet on eletty digiaikakautta, eikä sovi unohtaa sitäkään, että yhdistyksessämme pisimpään vaikuttaneet jäsenet ovat eläneet suuren osan elämästään ennen näitä nykyajan ”hömpötyksiä”.

Maaailman digitalisoitumisessa on sekä hyvät että huonot puolensa. Edut ovat kiistattomia – monien asioiden hoitaminen sujuu netissä nopeasti ja helposti, tietoa on saatavissa verkossa laajemmin kuin koskaan aikaisemmin ja kommunikointi ihmisten kanssa, joita ei välttämättä muuten ehdi tapaamaan, sujuu kätevästi sekkin. Mutta paljon puhutaan myös ihmisten laiskistumisesta ja netti- tai älylaiteriippuvuudesta. Tällaisia ongelmia tuskin osattiin odottaa vielä kaksi vuosikymmentä sitten – silloin, kun KyLY sai ensimmäiset kotisivunsa.

Digitalisaatiosta ja joka puolelta puskevasta informaatiotulvasta huolimatta elämän perusasiat eivät onneksi ole menettäneet merkitystään. Ihmiset nauttivat edelleen samoista asioista kuin ennen – esimerkiksi toistensa seurasta ja mukavista harrastuksista. Järjestötoiminnassa nämä asiat kiteytyvät.

Erityisesti lintu- ja muuhun luontoharrastukseen liittyy vielä eräs tärkeä elementti: luonto. Luontoa ei voi siir-

tää nettiin. Tietysti aina voi katsella luontodokumentteja, mutta se ei ole milloinkaan sama asia kuin olla luonnon keskellä itse. Millaisia kehitysoikkoja tahansa yhteiskunnassa vielä otetaankaan, on vaikea kuvitella mitään, mikä voisi korvata aidon luonnon. Näinä aikoina, kun maailma on yhä kiireisempi ja suorituskeskeisempi, luonnon merkitys hyvinvoinnille korostuu. Luonto on samanlainen kuin vuosikymmeniä sitten, siellä toimivat edelleen samat lainalaisuudet kuin ennen, ja siellä lepää sama rauha. Luonto ei ihmisen hektiseen elämänrytmiin taivu.

Valitettavasti luonto ei myöskään sopeudu ihmisen tekemiin muutoksiin kovinkaan nopeasti. Erilaiset suojeluhankkeet ja luonnon huomioon ottaminen tomissamme ovatkin näinä aikoina ensiarvoisen tärkeitä. Myös BirdLife Suomella jäsenyhdistyksineen on tässä oma osuutensa. Yksi BirdLifen tärkeimpiä tehtäviä on lintujen ja luonnon monimuotoisuuden suojelu, ja jokainen uusi jäsen kantaa osaltaan kortensa kekoon hyvän asian puolesta.

Meitä kyläläisiä on tällä hetkellä suunnilleen 380. Määrä on kasvanut viime vuosina, mikä kertoo siitä, että lintuharrastus ja luonto kiinnostavat ihmisiä enenevässä määrin. Yhdistykseen kuuluu lintuharrastuksensa puolesta hyvin erilaisia ihmisiä aina kannatusjäsenistä elämäntapaharrastajiin, ja hyvä niin. Erilaisuus on rikkautta myös lintuharrastuksessa.

Kasvava jäsenmäärä aiheuttaa yhdistyksellemme myös tarpeen kehittää toimintaamme. Erilaisia tapahtumia ja retkiä pyritäänkin järjestämään sekä aloittelijoita että pidempään harrastaneita ajatellen.

Myös Lintukymi-lehti on jatkuvan kehityksen alla. Vaikka lehden sisältö ja ulkoasu ovatkin muuttuneet alkuvuosista, pyrimme pitämään lehden artikkelit edelleen tasokkaina ja monipuolisina. Tässä lehden numerossa mm. tutustumme talviseen lintumaailmaan, vierailemme Kajasuolla ja sukellamme keskelle Kuuban eksotiikkaa.

Hyvää alkanutta vuotta 2018 ja mukavia lukuhetkiä lehden parissa!

*Paula Uotila,
Lintukymmin vastaava toimittaja*

KYLY:N 2017 TAPAHTUMIA

Vuosi 2017 oli yhdistyksemme 40. toimintavuosi. Seuraavassa lyhyt kertaus vuoden aikana järjestettyihin tapahtumiimme.

Paula Uotila

TALVI

Pihabongaus

BirdLifen valtakunnallinen pihabongausviikonloppu oli 28.–29.1. Sunnuntaina 29.1. järjestimme opastusta kolmella eri talvi-ruokinnalla: Kotkan Katariinassa, Iitin Mukulanlahdella ja Kouvolassa Mustilan arboretumissa. Sää oli pihabongauspäivänä talvinen, ja kävijöitäkin tapahtumissa oli yhteensä toistakymmentä. Myös lintu- ja havaittiin mukavasti, esimerkiksi sekä arboretumissa että Kotkan Katariinassa nähtiin mm. pähkinänakkeleita.

Pihakisa

Vuodesta 2003 alkaen järjestetty pihakisa veti jälleen runsaasti osallistujia. Viime-talvisen pihakisan kulusta voit lukea lisää sivulta 27.

Pöllöretket

Pöllöillä oli hyvä kevät, koska myyräkan-nat olivat tiheät. Järjestimme kevättal-vella kaksi pöllöretkeä: yhden Iitin suun-taan ja toisen Miehikkälän ja Virolahden alueelle. Retket tehtiin omilla autoilla, ja oppaana niillä toimi Seppo Grönlund. Osallistujia oli mukavasti (Iitin retkellä 9 ja Virolahden/Miehikkälän retkellä 13 osanottajaa) ja pöllöjä oli äänessä hyvin. Tarkempi lista havaituista pöllöistä löy-tyy Lintukymmin numerosta 1/2017.

KEVÄT

Kevään yhteishavainnointipäivä

Lauantaina 22.4. vietettiin kevään yhteis-havainnointipäivää, jonka tarkoituksena oli laskea muuttavia lintuja klo 5.30–13.30 valitsemassaan paikassa. Paikkojen välillä oli myös pinnakisa, jonka tulokset ja parhaat havaitut lajit seuraavassa:

1. Pyhtää Heinlahti, Oskarinpolku (Ari Vuorio, Jouko Hiltunen ja Leo Hyvärinen): 79 lajia, pähkinähakki ja pulmunen
2. Virolahti Viikkilä, Viikkiläntie (Jari Venemies ja Seppo Vuolanto): 74 lajia, jalohaikara ja arosuohaukka*
3. Hamina Kirkkojärvi, lintutorni (Eero Hietanen, Pentti Linko ja Eero Parkko + osan aikaa Raimo Harju, Teemu Hiukka ja Liisa Parkko): 72 lajia, valkoselkätikka, kaulushaikara
4. Kouvola, Keltti, Leca (Jani Salonen, Mauno Moilanen ja Paula Uotila): 67 lajia, lyhytnokkahanhi ja pikkujoutsen
5. Kotka Kotkansaari, Haukkavuori (Esa Partanen ja Joni Räsänen + osan aikaa Jukka Rokkanen): 64 lajia, pikkukuuvi ja kaakkuri

Pähkinänakkeleita havaittiin Pihabongauksessa sekä Mustilan arboretumissa että Kotkan Katariinassa. Tämä yksilö on kuvattu Kouvolan Kuusankoskella loka-kuussa 2017. Kuva: Kalle Ylimäki

Tornien Taisto

BirdLifen perinteinen koko maan kattava Tornien Taisto järjestettiin lauantaina 6.5. Yhdistyksellämme oli kilpailussa neljä virallista joukkuetta, jotka kisasivat Kouvolan Jaalanlahdella, Haminan Lupinlahdella, Virolahden Kellovuorella ja Iitin Mukulanlahdella. Lisäksi Kymenlaaksossa oli miehitystä 10 muussa tornissa.

Parhaaseen tulokseen Kymenlaaksossa ylsi KyLY 1, joka kisasi Virolahden Kellovuorella. Joukkue nousi Tornien Taiston jaetulle 1. sijalle 107 lajilla. Joukkueessa kilpailivat Seppo Grönlund, Pekka Tainio ja Seppo Vuolanto. Muiden KyLY:n joukkueiden tulokset olivat myös hyviä: KyLY 2 Jaalanlahdella nousi kisassa 93 lajillaan sijalle 23. (osanottajat Jani Salonen, Juha Ojala, Paula Uotila, Mauno Moilanen, Jukka Kivilompolo). KyLY 3 Lupinlahdella (Antto Mäkinen, Joni Räsänen, Lasse Kaartinen) sai 84 lajia ja päätyi sijalle 49., ja KyLY 4 Mukulanlahdella (Hannu Sorsa, Tero Airio, Olli Kivinen, Timo Vilkkä) puolestaan sai 82 lajia ja sijoittui sijalle 63. Koko Suomessa Tornien Taistoon osallistui yhteensä 327 joukkuetta.

Arktika-rallin osallistujia Virolahdella rallin purkutilaisuudessa 20.5.2017. Kuva: Joni Räsänen

Arktika-päivät

Arktika-päiviä vietettiin Virolahdella 12.–21.5. Näiden yhteydessä käytiin lauantaina 20.5. myös kautta aikain toinen Arktika-ralli. Ralliaika oli klo 2–14 ja rallialueena oli Virolahden kunta.

Rallissa havaittiin useita harvinaisuuksia. Parhaita havaintoja olivat Vilkkilänturalla viihtynyt punapäänarsku, Lintulahdella äänessä ollut ruokosirkkalintu*, muuttavasta valkoposkihanhiparvesta huomautet 3 punakaulahanhea* ja länteen liukunut kattohaikara. Tietyt lajit osoittautuivat taas paljon ennakoitua hankalammiksi, esimerkiksi peruslajeista jäi kaikilta joukkueilta puuttumaan metsähanhi, ja lisäksi ruisrääkkä ja valkoviklo olivat havaittuna vain yhdellä joukkueella. Rallissa havaittujen lajien kokonaislajimäärä oli 163.

Arktika-rallin tulokset:

1. Team Kellovuori (Seppo Grönlund, Jari Venemies, Seppo Vuolanto): 133 lajia. Ässät: pikkujoutsen, metso, kiljukotkalaji, jänkäkurrpa, viirupöllö, pikkusieppo ja punatulokku
2. Työn alla (Juho Jolkkonen, Hannu Sillanpää, Teemu Sirkkala): 132 lajia. Ässät: punakaulahanhi*, sepelhanhi, valkoviklo, pyrstötiainen, töyhtötiainen ja urpiainen
3. Aquila (Christer Casagrande, Jaakko Hynninen, Istvan Kecskemeti): 124 lajia. Ässät: fasaani, piekana ja liejukana
4. Mokkaubiili (Jaakko Asplund, Jukka Hintikka, Mikko Laaksonen, Antto Mäkinen): 123 lajia. Ässät: mustakurkku-uikku, kattohaikara, ruisrääkkä, tundrakurmitsa, sarvipöllö ja pensassirkkalintu
5. Halliaetoksen hullut (Joni Räsänen, Jani Salonen, Paula Uotila): 121 lajia. Ässä: ampuhaukka
6. Rennosti rannalla (Mikko Kataja, Johanna Klemettinen-Kataja, Pekka Saikko): 95 lajia
7. Kyrönpojat (Tommi Laurinsalo, Salonen): 71 lajia

Vanha merikotka. Lajia havaittiin runsaasti mm. Arktika-rallissa. Kuva: Ari Seppä

Ulko-Tammion retki

KyLY:n perinteinen arktikaretki Ulko-Tammion saarelle järjestettiin lauantaina 27.5.

Retkipäivän sää oli suurimman osan aikaa aurinkoinen ja lämpötila oli +10 ja +15 asteen välillä. Mantereelta puhaltanut tuuli aiheutti kuitenkin etenkin menomatalla pientä kuoppaisuutta meressä.

Arktisten hanhien muutto vaikutti menomatkan perusteella olevan ohitse. Sen sijaan kahlaajia oli liikkeellä enemmän kuin aiempina vuosina. Etenkin tundrakurmit, iso- ja suosirrit sekä tyllit ilahduttivat runsaudellaan. Myös alleja, pilkkasiipiä ja mustalintuja nähtiin merellä.

Saarella oli äänessä ainakin neljä idänuunilintua sekä useita kultarintoja. Pikkusieppoa ei sen sijaan tällä kertaa

kuultu. Ulko-Tammion itäpuolen luodolla havaittiin muutama karikukko. Muita hyviä havaintoja olivat kehrääjä, lehtokurppa ja pikkukäpylintu.

Paluumatkalla nähtiin myös jokin kihi, ja puolivälissä matkaa alkoi näkyä sitä arktista hanhimuuttoakin, kun useampikin sepelhanhiparvi suuntasi itää kohti. Kahlaajamuuttokaan ei osoittanut laantumisen merkkejä.

Retken yhteislajimääräksi saatiin 87 lajia, jolla jäätiin hieman edellisvuotisesta [92]. Retkeläiset saivat myös veikata montako lajia retkellä havaitaan – veikauksessa oikeaan osuivat Maija-Liisa Kosonen, Ossi Alastalo, Keijo Niskanen ja Elissa Soikkeli. Pääpalkinto (Eero Parkon taidokkaasti nikkaroima lintuyskiö) päätettiin jo retken alussa arpoa kaikkien osallistujien kesken. Sen voitti itselleen Aimo Hoffren.

KESÄ

Yölaulajaretket

Kesäkuussa järjestimme kaksi yölaulajaretkeä. Toinen pidettiin lauantaina 3.6. Kouvolan Saksanaholla ja toinen lauantaina 17.6. Haminan Kirkkojärvellä. Saksanahon retki järjestettiin toista kertaa, mutta Kirkkojärven retki oli ohjelmassa ensimmäistä kertaa.

Saksanahon retkellä oli osallistujia yhteensä 12 henkilöä. Sää oli retkiyönä viileä (kylmimmillään n. +4 astetta), mutta tyyni ja selkeä, ja linnut olivat hyvin äänessä. Retkellä kuultiin mm. runsaasti viitakerttusia, kolme luhtakerttusta, kahdeksan pensassirkkalintua, kolme ruisrääkkää ja viitasirkkalintu, mikä oli paljon enemmän kuin vastaavalla retkellä edellisvuonna.

Saksanahon yölaulajaretken osallistujia matkalla Kuusaanlammen rantaan 3.6.2017. Kuva: Kalle Ylimäki

Kirkkojärven retkellä oli osallistujia seitsemän henkilöä. Tällä retkellä yölaulajajaj olivat kuitenkin vähemmän innokkaita. Pääosin äänessä olivat laulurastaat, satakielet ja ahkerasti ylilentoja suorittaneet lehtokurpat. Lisäksi kuultiin punavarpusia, ruoko- ja rytikerttusia sekä viitakerttunen. Myös yli lentävä kehrääjä havaittiin. Sää oli kuitenkin lämmin ja retkeläisiä ilahduttivat myös kesäyössä tuoksuvat kukat ja jaloissa hyppivät sammakot.

Ekorallit (kesäkuu ja elokuu)

Lauantaina 10.6. käytiin perinteinen kesäkuun ekoralli. Rallissää oli varsin hyvä: poutaista, lämmintä ja heikkotuulista, rannikolla tosin aamulla hiukan sumuista.

Erityisiä rareja ei kisassa löytynyt (Kotkan keltahemppo oli löytynyt edellisenä päivänä), mutta paljon muita mukavia havaintoja saatiin.

Elokuun ekoralli puolestaan käytiin lauantaina 19.8. Rallipäivän sää oli tuoloinakin hyvä: lämmintä ja heikkotuulista, pääosin pilvipoutaa, päivällä saatiin pieni sadekuuro.

SYKSY

Syksyn yhteishavainnointipäivä

Syksyn yhteishavainnointipäivä oli lauantaina 23.9. Muuttoa seurattiin yhteensä seitsemässä paikassa ympäri Kymenlaaksoa ja sääkin suosi: heikohko ESE-tuuli puhalsi, aluksi oli pilvipoutaa ja myöhemmin selkeää, sisämaassa sumu haittasi kuitenkin paikoin. Yhteinen havainnointiaika oli klo 7–13. Pinnakisassa karkikamppailu oli tasaista, mutta voitto matkasi tällä kertaa Haminaan.

Orimattila vs. Iitti -ralli

Uusi tulokas tapahtumalistallamme oli Orimattila vs. Iitti -ralli, joka järjestettiin yhteistyössä Päijät-Hämeen Lintutieteellisen Yhdistyksen kanssa. Vastaavanlainen ralli saattaa olla ohjelmassa myös tänä vuonna, ja tarkemmat tiedot siitä tulevat aikanaan BirdLife-lehteen, Kylv-verkkoon ja muihin tiedotuskanaviimme. Syksyn 2017 rallin kulusta lisää sivulla 11.

Kesäkuun ekorallin tulokset:

1. Eero Hietanen 110 lajia, parhaat lajit suopöllö ja pähkinänakkeli. Ralliaika 2.55–10.55. Reitti Hamina Kirkkojärvi - Myllykylä - Tervasaari - Ristiniemi - Vilniemi - Lupinlahti. Yht. n. 40 km pyöräilyä.
2. Ari Eerola 104 lajia, parhaat mustalintu ja rastaskerttunen. Ralliaika 2.20–10.20. Reitti Kotka Laajakoski - Eskola - Laajakoskenjärvi - Suljento - Kultaa - Eskola - Rantahaka - Hamina Hevossaari.
3. Esa Partanen 99 lajia, parhaat rastaskerttunen ja pensassirkkalintu (sekä bongattu keltahemppo). Reitti Kotka Tavastila - Rantahaka - Hamina Salmi - Kotka Rantahaka - Karhula - Jumalniemi - Hovinsaari - Langinkoski - Aittakorpi - Ruonala - Mussalo, Santalahti. Yht. 48 km pyöräilyä (+ siirtymät 27 km).
4. Jani Salonen ja Mauno Moilanen (joukkue) 98 lajia, parhaat kuhankeittäjä ja nokkavarpunen. Ralliaika 4.00–12.00. Reitti Kouvola Alakylä - Sarkola - Saksanaho - Leca. Yht. 30 km pyöräilyä (+ 10 km siirtymät).
5. Eero Parkko 95 lajia, parhaat mustakurkku-uikku ja peltosirkku. Ralliaika 5.00–13.00. Reitti Hamina Salmenkylä - Husula - Myllykylä - Kolsila - Kirkkojärvi - Keskusta - Vilniemi - Lupinlahti - Kirkkojärvi - Salmenkylä. Yht. 58 km pyöräilyä.
6. Paula Uotila 82 lajia, parhaat turkinkyyhky ja törmäpääsky. Ralliaika 3.40–11.40. Reitti Kouvola Pikku-Palomäki - Saksanaho - Leca - Korja - Alakylä - Kvl keskusta.
7. Joni Räsänen 69 lajia, parhaat keltahemppo ja viitasirkkalintu. Ralliaika 3.26–11.26. Reitti Kotka Metsola - Kymminlinna - Heinsuo - Pyhtää Heinlahti - Kotka Räski.

Elokuun ekorallin tulokset:

1. Jukka Rokkanen 77 lajia, parhaat lajit rastaskerttunen ja isokäpylintu. Reitti Kotka Meripuisto - Ruonala - Kymminlinna - Hovinsaari. Pyörällä yht. 43 km.
2. Ari Eerola 76 lajia, parhaat jalohaikara ja mustapyrstökuiri. Reitti Kotka Tiutinen - Itäranta - Kaarniemi - Rantahaka
2. Jani Salonen ja Mauno Moilanen (joukkue) 76 lajia, parhaat jalohaikara ja kirjosiipikäpylintu. Ralliaika 5.33–11.33. Kouvola Leca klo 10 asti.
4. Antto Mäkinen 71 lajia, parhaat mustapyrstökuiri ja lapinsirri. Ralliaika 6.54–12.20. Reitti Kotka Rauhala - Rantahaka - Hovinsaari - Rauhala.
5. Eero Parkko 69 lajia, parhaat turkinkyyhky ja käki. Ralliaika 7–13. Reitti Hamina Salmenkylä - Kirkkojärvi - Tervasaari - Vilniemi - Lupinlahti - Tallinmäki. 46 km.
6. Esa Partanen 56 lajia, parhaat kapustarinta ja punavarpunen. Ralliaika 6.08–12.08. Reitti Kotka Ruonala - Mussalo - keskusta. Varsinainen retki klo 8.30 asti + parvekkeelta yht. n. 20 min havainnointia loppuajana. 15 km.
6. Joni Räsänen 56 lajia, parhaat kuikka ja tukkakoskelo. Ralliaika 6.40–12.40. Reitti Kotka Meripuisto - keskusta - Hovinsaari - Langinkoski - Metsola. N. 25 km.
8. Paula Uotila 54 lajia, paras laji turkinkyyhky. Ralliaika 7.30–13.30. Reitti Kouvola Sarkola - Saksanaho - Leca.

Syksyn yhteishavainnointipäivän pinnakisan tulokset ja havaitut parhaat lajit:

1. Hamina Lupinlahti, lintutorni (Eero Hietanen ja Eero Parkko): 75 lajia, jalohaikara ja luhtakana
2. Pyhtää Heinlahti, Oskarinpolku (Ari Vuorio ja Leo Hyvärinen): 74 lajia, peltosirkku ja sinirinta
3. Kotka Hovinsaari, Huumanpohja, Pengertie (Esa Partanen, Rauno Sandberg, Joni Räsänen ja Ari Salminen): 68 lajia, lapinkirvinen ja suosirri
4. Iitti Mukulanlahti, lintutorni (Hannu Sorsa, Tero Airio, Olli Kivinen ja Asta Sorsa): 64 lajia, muuttohaukka ja sepelhanhi
5. Virolahti Kellovuori, lintutorni (Seppo Grönlund, Timo Kaartinen, Pertti Koukkula, Liisa Penttinen ja Jari Venemies): 63 lajia, muuttohaukka ja kirjosiipikäpylintu
6. Kouvola Lecan altaat (Jani Salonen, Mauno Moilanen, Paula Uotila ja Pekka Uotila): 57 lajia, muuttohaukka ja suosirri
7. Kouvola Mielakanmäki (Jukka Kivilompolo ja Juha Ojala): 46 lajia, muuttohaukka ja pohjantikka

Syysretkeläisiä Mustilan arboretumissa 14.10.2017. Tässä ihmetellään käpylintuja. Kuva: Paula Uotila

Syysretki

Useimpina vuosina järjestetty syysretki pidettiin myös viime vuonna. Tällä kertaa kohteena oli Mustilan arboretum Kouvolan Elimäellä. Retki järjestettiin lauantaina 14.10. Retkipäiväksi osui ihan mukava syyskeli – pilvistä ja harmaata, muttei kuitenkaan liian kylmää eikä tuulista.

Retkellä kävelimme arboretumin polkuja oppaan johdolla pari-kolme tuntia lintuja tarkkaillen ja ruskasta nauttien. Lintuja oli ihan mukavasti liikkeellä, ja retken runsaimmiksi lajeiksi laskettiin pikkukäpylintu (yli 100 yksilöä, joita nähtiin mm. kuusten latvoissa ruokailemassa) ja kuusitiainen (kymmeniä yksilöitä). Myös isokäpylintuja havaittiin pari yksilöä, ja kuusitiainen lisäksi myös muita tiaisia oli liikkeellä. Lisäksi havaittiin mm. pyy, punatulkkua, rastaita ja yksinäinen tilhi. Arboretumin erikoisuuksia pähkinähakkia ja -nakkelia ei sen sijaan tällä kertaa nähty.

Arboretumin lenkin jälkeen osa retkeläisistä jatkoi vielä Elimäenjärven tulville katsomaan valtavaa valkoposkikihimassaa, jonka seassa oli havaittu myös

muuta hanhilajeja. Hanhia tarkkailtiin iltapäivällä vielä muutama tunti, ja lopulta valkkarien seasta löytyikin punakaulahanhi* ja myös yksinäinen sepelhanhi. Myös merikotkia oli paikalla valkkareita hätyyttelemässä.

Arboretumin retkellä osallistujia oli yhteensä 16 henkilöä.

TALVI

Itsenäisyyspäivän ralli

Suomen 100-vuotispäivänä 6.12.2017 järjestettiin perinteinen itsenäisyyspäivän ralli eli talviralli. Ralli käytiin vaihtelevassa, mutta suurimmaksi osaksi talvisessa säässä. Lintuja oli maastossa paljon, ja niinpä rallissa tehtiin uusia lajiennätyksiä. Voittotulos 58 lajia sivuaa vanhaa voittotulosennätystä vuodelta 2000, ja kokonaislajimäärä 82 lajia oli myös uusi ennätys. Lisäksi KyLY:n ralleille uutena lajina havaittiin Lappalanjärvellä tuolloin jo pari viikkoa viihtynyt amerikanjääkuikka*. Ralliin osallistui kahdeksan joukkuetta, joista yksi oli ekojoukkue.

Itsenäisyyspäivän rallin tulokset:

1. Pyhtään Pelottomat (Lasse Kaartinen, Kristiina Rintamäki ja Ari Vuorio): 58 lajia. Ässät: pyy, lapinpöllö, laulurastas, kulorastas ja isokäpylintu
2. Vauhti-Veikot (Veikko Heimola, Jukka Kivilompolo, Juha Ojala ja Jani Salonen): 52 lajia. Ässät: kanahaukka, tuulihaukka, sarvipöllö ja taviokurna
3. Team Lappala (Kari Sinkkonen, Antti Vänskä ja Teo Ylätalo): 51 lajia. Ässät: kaakkuri, mustalintu, pilkkasiipi, luhtakana ja jänkäkurppa
4. Urpot tai turpot (Mikko Laaksonen, Antto Mäkinen ja Joni Räsänen): 42 lajia. Ässä: viirupöllö
5. Team Kellovuori (Seppo Grönlund ja Mikko Pöyhönen): 41 lajia. Ässä: nokikana
6. Ekokotkat (Esa Partanen ja Jukka Rokkanen): 41 lajia. Ässä: sepelkyyhky
7. Team Kirkkojärvi (Teemu Hiukka, Eero Parkko ja Liisa Parkko): 38 lajia. Ässät: metso, varpuspöllö ja kottarainen
8. Team Nakkeli (Klaus Laine ja Tuula Nironen): 29 lajia.

Suomen kansallislintu laulujoutsen on yleinen havainto KyLY:n tapahtumissa kautta vuoden. Kuva: Sami Puranen

Pihakisa 2017–2018

Joulukuun alussa alkoi jälleen koko talven kestävä pihakisa. Ensimmäisen (3-päiväisen) viikon jälkeen osallistujia oli ilmoittautunut mukaan yhteensä 34. Paras ensimmäisen viikon pihakohtainen lajimäärä oli 34, ja monella pihalla päästiin yli 20 lajin. Kisan tuoreimmat tulokset päivitetään viikottain kotisivuillamme.

Ekopinnakisa koko vuoden

Koko kalenterivuoden mittainen ekopinnakisa oli perinteen mukaisesti käynnissä. Osallistujia kisassa oli 17, joka on KyLY:n ekopinnakisahistorian suurin osallistujamäärä. Lokakuun loppuun mennessä kärkipään osallistujat olivat saavuttaneet kisassa jo 200 lajin rajapyykin.

Tätä kirjoittaessani ekopinnakisan lopputulokset eivät vielä olleet selvillä, mutta tätä lukiessasi ne löytyvät mm. kotisivuiltamme osoitteesta: <http://kyly.fi/index.php/toiminta/ekopinnakisa>

Tulossa kevätkaudella 2018:

- ▶ Pihabongaus sunnuntaina 28.1., opastus klo 11–12 Kotkan Katariinas- ja Iitin Mukulanlahdella.
- ▶ Pöllöretki/retket maaliskuussa. Seuraa tiedotusta Kyly-verkossa ja KyLY:n facebook-sivuilla.
- ▶ Yhteishavainnointipäivä huhtikuun loppupuolella, säästä riippuen joko lauantaina tai sunnuntaina. Seuraa tiedotusta Kyly-verkossa ja KyLY:n facebook-sivuilla.
- ▶ Tornien Taisto lauantaina 5.5. klo 5–13 lintutorneissa kautta maan. KyLY:n viralliset joukkueet kisavat todennäköisesti samoissa torneissa kuin viime vuonna. Ks. lisää: <https://www.birdlife.fi/tapahtumat/tornien-taisto/>
- ▶ Arktika-päivät 10.–20.5. Ohjelmassa jälleen myös Arktika-ralli. Ks. lisää: <https://www.arktikavirolahti.fi>
- ▶ Arktikaretki Ulko-Tammioon lauantaina 26.5. Lähtö laivalla Haminan Tervasaaresta klo 5.00, paluu samaan

paikkaan n. klo 14. Hinta aikuisilta 30 €, lapsilta ja opiskelijoilta 10 €. Ilmoittautumiset: joni.rasanen@parma.fi

- ▶ Kesäkuun alussa yölaulajaretki tai -retket sekä ekoralli, ajankohdat todennäköisesti peräkkäisinä viikonloppuina. Seuraa tiedotusta Kyly-verkossa ja KyLY:n facebook-sivuilla.

Tapahtumista ilmoitetaan tavallisesti BirdLife-lehden tapahtumakalenterissa, mutta lehden ilmestymisaikataulu huomioon ottaen viime hetken muutokset ovat mahdollisia. Pysyäksesi ajan tasalla tapahtumista on suositeltavaa liittyä Kyly-verkkoon tai seurata yhdistyksen facebook-sivua. Pääsääntöisesti tiedot päivitetään myös yhdistyksen kotisivuille, ja lisätietoja saa tarvittaessa myös hallituksen jäseniltä, joiden yhteystiedot löytyvät lehden alusta.

Ellei muuta ilmoiteta, kaikki tapahtumat ovat avoimia myös yhdistykseen kuulumattomille henkilöille.

Huom. *virallisesti hyväksymättömiä havaintoja; kyseisiä havaintoja ei ole vielä käsitelty ARK:ssa.

Orimattila vs. Iitti -linturalli

ERITTÄIN TASAINEN

Päijät-Hämeen Lintutieteellinen Yhdistys ja Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys järjestivät 30.9.2017 klo 6–18 ensimmäisen yhteisen syyslinturalin. PHLY:n joukkueet rallasivat Orimattilassa ja KyLY:n joukkueet naapurikunnassa Iitissä. Kisasta muodostui erittäin tasainen – kolme kärkijoukkuetta päätyi tasapisteisiin ja lisäksi kärkikaksikolla oli yhtä monta ässälajia. Voitto päätettiin jakaa, sillä joukkueiden lopetusajatkina olivat lähes minuutilleen samat. Kolmanneksi sijoittunut joukkue hävisi voittajakaksikolle vain yhdellä ässälajilla. Kisassa laskettiin myös kuntien yhteislajimäärät ja nekin päättyivät tasan. Kummassakin kunnassa havaittiin 91 lajia. Kisassa havaittiin yhteensä 108 lintulajia.

Sää oli rallin aikana tyyni ja harmaa. Paikoitellen saatiin pientä tihkusadetta, joka heikensi näkyvyyttä järvien selille. Ralli muodostui mielenkiintoiseksi, sillä syysmuutto oli edennyt viikon aikana ja moni laji oli ehtinyt livahtaa jo etelään. Lisäksi kuntien lintutilanteessa oli nähtävissä joitakin eroja: Iitissä merimetso ja nokikana olivat suhteellisen helppoja löytää, Orimattilassa taas kurki ja tavi eivät aiheuttaneet juurikaan päänvaivaa.

Päivän aikana havaittiin jonkin verran arktisten vesilintujen liikehdintää: järvillä nähtiin muun muassa alleja ja tukkasotkia, mutta onnekkaimmat onnistuivat havaitsemaan myös mustalinun, lapasotkan, punasotkan, kuikan tai kaakkurin. Pelloilla ja järvillä velloi kymmenien tuhansien valkoposkikihanhien äänekkäitä parvia, joita merikotkat pöläyttivät lentoon. Joukossa nähtiin myös tundrahanhia ja metsähanhia.

Tuhnuinen sää vaikeutti petolintujen havainnointia – lajistoa nähtiin moni-

puolisesti mutta vain pieniä määriä. Varpuspöllöt olivat äänessä monin paikoin aamuhämärässä. Myös viirupöllö, huuhkaja ja hiiripöllö havaittiin rallin aikana.

Pelloilla nähtiin runsaasti kierteleviä ja muuttavia niittykirvisiä, pajusirkkuja ja järripeippoja. Monet hyönteissyöjät olivat kerääntyneet taajamien puistoihin, pihoihin ja järvien ruovikoihin. Toisaalta monet hyvät lintupaikat ammottivat tyhjyyttään.

*Ralli sai
osanottajilta
runsaasti
positiivista
palautetta.*

Kisaajille aiheuttivat vaikeuksia muun muassa tuulihaukka, kivitasku, tilhi, kulorastas, pajulintu ja perinteisesti metsätiaiset ja pyrstötiainen. Hyvistä äsien ulkopuolisista lajeista mainittakoon sinisuhaukka, ampuhaukka, luhtakana, töyhtöhyppä ja suokukko. Rallissa jäivät havaitsematta muun muassa selkälokki, pikkutikka, metsäkirvinen, leppälintu, hernekerttu, mustapääkerttu ja harmaasieppo.

Ralli sai osanottajilta runsaasti positiivista palautetta, koska kisa oli tasainen, jännittävä, erilainen ja se käytiin positiivisessa ja mukavassa yhteishengessä.

Kirjoittaja Petri Koivisto, PHLY. Teksti on julkaistu Päijät-Hämeen Lintutieteellisen Yhdistyksen nettisivuilla 1.10.2017.

Tulokset:

- Pörinätiimi (Iitti), 76 lajia
Ässät 4: tukkakoskelo, haarapääsky, jouhisorsa, lapinkirvinen
(Antto Mäkinen, Joni Räsänen, Jani Salonen)
- Vauhtiveikot (Iitti) 76 lajia
Ässät 4: kanahaukka, tilhi, isokäpylintu, valkoselkätikka
(Veikko Heimola, Teo Ylätaalo, Juha Ojala)
- Puukko (Orimattila) 76 lajia
Ässät 3: merilokki, pätkinähakki, turkinkyyhky
(Arto Puikkonen, Ohto Oksanen, Petri Koivisto)
- Mäntyharju (Orimattila) 73 lajia
Ässät 1: viirupöllö
(Miika Jylkkä, Juho Jolkkonen, Tuula Kyllönen)
- Team Nastola (Orimattila) 71 lajia
Ässät: pilkkasiipi, lehtokurppa
(Petri Haapanen, Eeli Juujärvi)
- Pelkät ääliöt (Orimattila) 71 lajia
Ässät: –
(Paavo Posti, Jorma Heinonen, Seppo Leirilaakso)
- Team Kellovuori (Iitti) 67 lajia
Ässät: pikkujoutsen, huuhkaja
(Seppo Grönlund, Mikko Pöyhönen)
- Ranka (Orimattila) 57 lajia
Ässät: harmaahaikara
(Kari Kokkonen, Rauno Kosonen)
- Viherpeipot (Orimattila) 44 lajia
Ässät: peltopyy
(Olli Jouppila, Katri Sadeharju)
- Ässä (Orimattila) 43 lajia
Ässät: –
(Tuomo Peltomaa)
- Osa-aika (Orimattila) 32 lajia
Ässät: –
(Vesa Ijäs)

Kajasuo –

uhattu luontohelmi

Teksti: Petri Parkko | Kuvat: Petri Parkko, ellei toisin mainittu

Eräs aamu Kajasuolla...

On pilvipoutainen kesäkuun puolivälin aamu vuonna 2016. Kello on kolme, ja uni olisi tosiaan vielä maistunut. Olen kuitenkin jo ajellut Voikkaalta Metsäkylään. Onneksi on lämmintä, vaikka aamu valkenikin täyspilvisenä. Seison Kajasuon Haminan puoleisen osan reunassa ja olen valmis rankkaan laskentasessioon laskentakartta toisessa ja GPS toisessa kädessä. Linnut ovat jo aktiivisesti äänessä, ja alan piirrellä reviierejä kartalle. Suon reunassa laulavat sirittäjät ja reunarämeillä lukuisat metsäkirviset. Käen kukuntaa kuuluu kaikkialta, ja laji on täällä kyllä todella

yleinen. Kiuru on avosuo-osan yleisin pesimälaji, ja sen liverrys täyttää pian äänimaiseman. Niittykirvisen lauluakin kuuluu, vaikka laji on Kajasuolla vanhoihin aikoihin verrattuna vähentynyt. Hiki pukkaa pintaan, sillä suolla käveleminen on rankkaa. Todellisen suolinnun kapustarinnan haikea vihellys kantautuu ainakin kahdelta suunnalta, ja myös kuovit laulavat vuodenaikaan nähden innokkaasti. Laskenta-aamun tunnelmaa varjostavat suon eteläosaan ilmestyneet valtavat uudisojat, joista olen kyllä kuullut aikaisemmin. Kajasuo ei ole vielä kukaan turvassa ihmisen ahneudelta ja välinpitämättömyydeltä.

Suon länsireunassa näen toistuvasti lyhyen matkaa lentäviä vaatimattoman värisiä pieniä mittareita, jotka varmistuvat myöhemmin valokuvista uhanalaisiksi rämelehtimittareiksi. Yksilöt ovat äskettäin kuoriutuneet toisen tänä aamuna suolla lentävän ja niin ikään uhanalaisen luomittarin tavoin. Kangasmetsäsäarekkeen läheisyydessä, hyvin määrässä paikassa, varoittelee sisämaaharvinaisuus punajalkaviklo. Mukava merkintä laskentakarttaan!

Mikä ihmeen Kajasuo?

Jos et ole koskaan kuullut Kajasuosta, et ole yksin. Yllättävän harva lintuhar-

Kajasuon Haminan puoleisessa osassa on laajoja linnustollisesti arvokkaita vähäpuustoisia soita.

Kajasuon suokokonaisuus on harvinaistuneelle töyhtötiaiselle hyvin merkittävä pesimäalue. Kuva: Pekka Koskinen

Lirot vartioivat poikasiaan näköalapaikalta, usein rämemännyn latvasta.

johtuu ainakin osittain löytämistämme harvinaisista lajeista. Eniten aikaansa suolla on viettänyt lisäksi Petri Metsälä, jonka ote on tunnetun tiukka sekä linnuista että hyönteisistä.

Kajasuon aiempien vuosien lintuhavaintoja on ilmoittanut erityisesti alueella vuosien ajan retkeillyt Rainer Kunnari, mutta viime vuosilta havaintoja on kertynyt Tiiraan hyvin vähän. Maastokaudella 2016 laskin Kajasuon ja Lamminsuon pesimälinnuston kahden laskentakerran kartoituslaskentana, ja lisäksi lintuhavaintoja kertyi hyönteiskartoitusten ohessa. Laskennat valaisivat hyvin linnuston nykytilaa, vaikka laskentakertoja olisikin saanut olla enemmän. Honkalamminsuota koskevat linnustotiedot ovat satunnaisesti hyönteisselvitysten yhteydessä kerättyjä.

Kajasuolla ja lähisoilla tehdyistä selvityksistä kootaan loppuraportti kevääseen 2018 mennessä, jolloin kaikkien suolta tähän mennessä kerättyjen näyttöjen pitäisi olla määritettyjä. Raportti toimii taustatukena Kymenlaakson liiton maakuntakaavan suojelumerkinnälle ja auttaa erilaisten hankkeiden vaikutusten arvioinnissa. Tärkeintä kartoituksissa on kuitenkin ollut näyttää, miten arvokkaasta ja ainutlaatuisesta suokokonaisuudesta on kysymys. Eri eliöryhmiä koskevien havaintojen perusteella Kajasuo on erityisen merkittävä luonnon monimuotoisuuden keskittymä, jonka suojeleminen on ensiarvoisen tärkeää.

Uhanalaisten lintujen turvapaikka

Soiden ja metsien linnut ovat Suomessa hätää kärsimässä, mikä nostaa huomattavasti laajempien luonnontilaisten soiden arvoa. Uhanalaisista kahlaajista Kajasuolla pesivät kesällä 2016 kaksi taivaanvuohiparia (*Gallinago gallinago*) ja yksi punajalkaviklopari (*Tringa totanus*). Molemmat lajit on arvioitu vaarantuneiksi. Silmälläpidettävää ja Etelä-Suomen soilla voimakkaasti taantunutta liroa (*Tringa glareola*) pesi Lamminsuolla yksi ja Kajasuolla kuusi paria. Myös silmälläpidettäväksi arvioitu kuovi (*Numenius arquata*) on erityisesti Etelä-Suomessa taantunut, mutta Kajasuolla pesi vielä neljä paria ja Lamminsuolla yksi.

Alueellisesti uhanalaisista kahlaajalajeista pesiviksi todettiin kapustarinta ja valkoviklo (*Tringa nebularia*). Kapustarinnan parimääräksi saatiin Kajasuon Haminan puoleisella osalla kolme paria ja lisäksi Lamminsuolta tulkittiin yksi pari. Valkovikloja pesi yksi pari sekä Honkalamminsuolla, Lamminsuolla että Kajasuolla. Etelä-Suomessa taantunutta ja silmälläpidettäväksi arvioitua niittykirvistä pesi Kajasuon Haminan puoleisella osalla yhdeksän paria.

Laajat luonnontilaiset suot ovat ympäröivien taimikoiden ja hakkuiden keskellä metsälajien viimeisiä turvapaikkoja. Kajasuon kangasmetsäsaarekkeissa ja umpeen soistuneiden oijen läheisyydessä

on paikoin paljon lahoppuuta ja erityisesti vaarantuneiksi arvioitujen töyhtötiaisen (*Lophophanes cristatus*) ja hömötiaisen (*Poecile montanus*) pesintään sopivia koivupötkkelöitä. Molempien tiaislajien pesintä saatiin varmistettua kesällä 2016, ja erityisesti töyhtötiainen tulee suolla vastaan usein. Lamminsuon parimääräksi saatiin töyhtötiaisella neljä ja hömötiaisella yksi pari. Kajasuolta tulkittiin peräti kahdeksan töyhtötiaisparia ja neljä hömötiaisparia.

Kajasuolla ja lähisoilla tehtiin vuosina 2015–2017 useita havaintoja suurimmas- ta kanallinnustamme metsosta (*Tetrao urogallus*), joka on arvioitu alueellisesti uhanalaiseksi. Näköhavainnot koskivat suon reunoilta lentoon lähteneitä koiraita, minkä lisäksi lajin ulosteita löydettiin soiden laiteilta ja kangasmetsäsaarekkeista. Kanta ei ole kovin runsas, mutta laji pesinee suolla edelleen vuosittain.

Suon petoja

Sekä Kajasuolla että Honkalamminsuolla on mäntyihin rakennetut sääksen (*Pandion haliaetus*) tekopesät, joissa pesintä on ollut vuosittaista. Kesällä 2016 kummallakaan suolla ei nähty lentopoikasia eikä havaittu myöskään varoittavia emoja, mikä viittaa valitettavasti molempien pesintöjen epäonnistumiseen. Lamminsuolla nähtiin kesällä 2016 soidintava mehiläishaukkapari (*Pernis apivorus*) ja suon reunassa hiirihaukka (*Buteo buteo*). Kummankaan lajin pesää ei löydetty, ja

Kapustarinnan haikaa vihellys on olennainen osa Kajasuon äänimaisemaa.

Sinisuohaukan voi tavata Kajasuolla muuttoaikoina.
Kuva: Ilkka Korhonen

todennäköisesti ne pesivät varsinaisen suoalueen ulkopuolella. Mehiläishaukka on arvioitu erittäin uhanalaiseksi ja hiirihaukka vaarantuneeksi. Silmälläpidettäväksi taantunut kanahaukka (*Accipiter gentilis*) on pesinyt säännöllisesti Kajasuolla ja sen tuntumassa.

Muuttoaikoina suolla on nähty sinisuohaukkoja (*Circus cyaneus*), ampuhaukkoja (*Falco columbarius*) ja tuulihaukkoja (*F. tinnunculus*). Laaja asumaton alue on myös muuttoaikoina leväh-

täville maakotkille (*Aquila chrysaetos*) ja merikotkille (*Haliaeetus albicilla*) tärkeä levähdys- ja saalistelualue. Maamme tärkein maakotkien syysmuuttoreitti kulkee vain hieman Kajasuon eteläpuolella, ja joidenkin yksilöiden on nähty lähtevän muutolle suon läheltä.

Pöllöt seuraavat vaelluksillaan laajojen suokompleksien reunoja ja soiden väliin jääviä metsäkannaksia, joihin muodostuu eräänlaisia liikkumista ohjaavia johtolinjoja. Eri puolilta Kajasuota rengastajat

ovat saaneet muutaman vuosikymmenen aikana useita kymmeniä helmipöllöjä (*Aegolius funereus*) renkasiin. Myös pienintä pöllöämme varpuspöllöä (*Glaucidium passerinum*) tavataan usein suon laidoilla.

Mielenkiintoisia pesimälajeja

Laulujoutsenet (*Cygnus cygnus*) oleilevat säännöllisesti Lamminsuonlammilla, mutta pesintä Kajasuon puolella, jossa on hyvin vähän avovettä, oli silti yllätys. Markku Mänttari näki suon Kouvolan puoleisessa osassa kesällä 2016 maasto-poikaset emojen seurassa. Kartoitustulostennoissa suolla havaittuja joutsenia ei tulkittu pesiviksi, sillä alueen ei arvioitu sopivan lajin pesintään.

Lamminsuon reunassa olevassa kangasmetsäsaarekkeessa surisi yhtenä kesäyönä 2016 kehrääjä (*Caprimulgus europaeus*), ja paikkakin oli lajin elinympäristöksi varsin tyypillinen. Kesällä 2017 samaisella suolla liikkunut hyönteisharrastaja Iiro Kakko löysi reunan rämemuuttumalta lajin munapesän. Sain paikan koordinaatit ja päätin mennä myöhemmin rengastamaan poikaset. Laskin lyhyen matematiikan lukijana pesäpoikasajan hieman väärin, sillä poikaset ehtivät lentokykyisiksi ja onnistuin pyydystämään niistä vain toisen. Kolea ja sateinen kesä 2017 osoittautui kehrääjän suopesintöjen suhteen hyvin poikkeukselliseksi, sillä rengastin Kouvolan alueella peräti kolme kehrääjän suopoikuetta.

Kajasuolla joinakin aiempina vuosina pesimäaikaan tavattua isolepinkäistä

Kehrääjä pesii tavallisesti soita ympäröivillä kankailla, mutta kesällä 2017 pesä löytyi Lamminsuolta.

Erittäin uhanalainen vihermittari esiintyy kaikilla Kajasuon suokokonaisuuksien kuuluvilla soilla.

odotin kovasti pesimälajiksi aloittaessani 2016 kartoituslaskennat. Lajin pesintä varmistui vasta aivan kesäkuun lopulla Lamminsuon reunassa, jossa näin sekä emon että lentokykyisen, edelleen ruokaa kerjäävän nuoren linnun.

Kymenlaaksolaisittain mielenkiintoinen alueellisesti uhanalaiseksi arvioidun jarripepon (*Fringilla montifringilla*) pesimiseen viittaava havainto tehtiin kesän 2016 kartoituslaskennassa, jolloin lajin ryystävää laulua kuului Haminan Kajasuon kangasmetsäsaarekkeesta vielä toukokuun puolivälissä. On toki mahdollista, että kyseessä oli tavanomaista myöhäisempi muuttaja, joka on jatkanut vielä matkaansa pohjoiseen.

Korppi (*Corvus corax*) on uusi pesimälaji Kajasuolla ja näyttää onnistuvan pesinnässään hyvin, sillä viime kesinä ei ole voinut olla kuulematta lentopoikasten ronkkumista. Pesäpaikakseen korvit ovat valinneet kangasmetsäsaarekkeen tukevaoksaisimman männyn. Laji verottaa varmasti suon lintupoikueita, mutta alkuperäislajina se saa vapaasti touhuta touhujaan.

Teeriä ja kurkia

Kajasuo on Kymenlaakson tärkeimpiä teerisoita, ja sillä on ollut aiempina vuosina ainakin kaksi suurta soidinpaikkaa.

Vuonna 2016 koiraita kokoontui vain toiselle paikalle ja yksilömäärät olivat pieniä. Kymenlaakson teerikanta on ollut viime vuosina alhaalla, joten tulevaisuudessa soidinpaikoilla saatetaan nähdä taas kunnan keväisiä turnajaisia. Kajasuolla ja Lamminsuolla törmää ilahduttavan usein teeripoikueisiin, mutta on arvoitus, kuinka moni pesintä tuottaa poikasia täysikasvuisiksi saakka. Nykyinen tehometsätalous, soiden ojitus ja vieraslajeista tehokkaasti lisääntyvä supikoira ovat tappava yhdistelmä kanallinnuille.

Laiteiden ojittaminen on kuivattanut Kajasuon märimpiä osia, jotka ovat olleet kurjen suosiossa. Laji suosii pesinnässään ja yöpymisessään paikkoja, joissa se on turvassa maapedoilta. Kajasuon puolella pesi kesällä 2016 kaksi paria ja lisäksi Lamminsuolta tulkittiin yksi pari. Kesällä 2017 Kajasuon pohjoisosan kurkiparilla todettiin myöhäinen uusintapesye, jossa oli vain yksi muna. Parimäärä on pieni, mutta laji kuuluu edelleen suon vakituiseen pesimälajistoon.

Muutakin kuin lintuja

Kajasuo on hyvä lintusuo, mutta valitettavasti linnuissa ei ole sellaisia suolajeja, joilla olisi maankäyttöä voimakkaasti rajoittavaa merkitystä. Käytännössä tällaisia niin sanottuja kovia luontoarvoja ovat

EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit, joista Kajasuolla on tavattu ainakin liitoravaa (*Pteromys volans*), viitasammakkoa (*Rana arvalis*) ja kirjoverkkoperhosta (*Euphydryas maturna*). Suoympäristöissä elävissä perhosissa on nykyisin yksi erilaisia hankkeita ehkäisevä laji, suoventohakas (*Nola karelica*). Perhonen on arvioitu erittäin uhanalaiseksi, ja se on luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojeltava. Suoventohkaalla oli ennen hyvä kanta turvetuotantoon otetulla Vehkaojansuolla. Markku Suoknuuti onnistui löytämään lajin naaraan Haminan Kajasuolta kesällä 2016. Toivottavasti tuo havainto tiukentaa Kymenlaakson maakuntakaavan s-merkinnän kaavamääräyksiä riittävästi ja estää maanomistajien hankkeita toteutumasta.

Hyönteispuolella karujen soiden luonnonsuojelulliseen merkitykseen herättiin melko myöhään, ja yksi maamme parhaista perhossoista, Vehkaojansuo, ehdittiin ottaa turvetuotantoon vuonna 2007. Kajasuolla, Lamminsuolla ja Honkalamminsuolla elää suoventohkaan lisäksi huomattava määrä muitakin uhanalaisia perhosia. Vuosina 2015–2017 soilla on tehty havaintoja erittäin uhanalaisesta vihermittarista (*Thalera fibrialis*), vaarantuneista rämekulmumittarista (*Idaea muricata*), rämelehtimittarista (*Scopula virgulata*), luumittarista (*Aspitates gilvaria*), suotarhayökkösestä (*Lacanobia w-latinum*) ja rämekarvajalasta (*Gynaephora selenitica*) sekä silmälläpidettävistä suoaamukääriäisestä (*Clepsia pallidana*) ja rämeviherhiivestä (*Rhagades pruni*).

Kun soiden selkärangattomista tulee puhe, ajatellaan usein ensimmäisenä perhosia, mutta eläähän siellä valtaisa joukko myös muita lajeja. Koska tämä kuitenkin on lintuharrastajien lehti, esittelen vain löydettyjä uhanalaisiksi tai silmälläpidettäväksi arvioituja sekä muutamia harvinaisia ja mielenkiintoisia lajeja. Toistaiseksi Kajasuon alueen kovin hyönteislöytö oli toukokuussa 2016 Lamminsuolta tallentamani kukkakärpäslaji *Platycheirus troll*, joka oli uusi laji Läntiselle Palearktiselle alueelle. Kärpäsen lähimmät tunnetut esiintymispaikat ovat Kiinan ja Venäjän rajalla tuhansien kilometrien päässä, ja kyseessä oli vasta toinen tunnettu naarasyksilö maailmasta.

Persoonallisen näköinen rämelude kuuluu Kajasuon heikemmin tunnettuun lajistoon.

Kajasuon alueelta on löytynyt kaksi hyvin harvinaista pistiäistä, joista erittäin uhanalaisen kätköpistiäislajin *Conura xanthostigma* löysin kesällä 2016 Lamminsuolta ja äärimmäisen uhanalaisen korunuijapistiäisen (*Abia sericea*) pyydysti Petri Metsälä kesällä 2017 Kouvolan Kajasuolta. Viimeksi mainitun lajin edellinen löytö Suomesta oli vuodelta 1971!

Harvinaisin suolta löydetty kovakuori-aislaji oli jo ensimmäisellä käyntikerrallamme kesäkuussa 2015 löytynyt vaarantuneeksi arvioitu ristipiilopää (*Cryptocephalus cruciger*), josta on hyvin vähän löytöpaikkoja koko maailmasta. Kovakuoriaisten lisäksi suoympäristöissä elää useita uhanalaisia kaskaita, joista yksi harvinaisimmista on Petri Metsälän kesällä 2016 Haminan Kajasuolta löytämä erittäin uhanalainen korpikirpukas (*Florodelphax paryphasma*). Lajilta on tiedossa vain muutama esiintymispaikka koko maasta. Lamminsuolta ja Kajasuolta on löytynyt lisäksi kolme harvinaista ja silmälläpidettävää kaskaslajia.

Soiden ludelajeissa ei ole uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja, mutta Lamminsuolta ja Kajasuolta on löydetty lähes kaikki suoympäristöjen lajit, joista mielenkiintoisimpia ovat olleet hyvin erikoinen petoluteisiin kuuluva rämelude (*Phymata crassipes*), villoilla elävä hännyskorulude (*Agramma tropidopterum*), paljaita turvepintoja suosiva ruoppakirppulude (*Micracanthia marginalis*) sekä hyvin paikoittaisena erilaisilla soilla, myös luhdilla, elävä vornalude (*Coranus aethiops*).

Uhkia ja mahdollisuuksia

Kajasuo on enimmäkseen varsin ohutturpeinen ja sopii siksi melko huonosti turvetuotantoon. Lisäksi suolla on metsäyhtiö UPM:n lisäksi lukuisia yksityisiä maanomistajia, joilla on kapeita vanhoja turpeenottopalstoja. Se vaikeuttaa maakuntakaavan s-merkinnän ohella laajempaa turpeenottoa. Turvetta tarvittiin ennen maatiloilla kuivikkeeksi, ja pienimuotoisen turpeenosto kotitarpeeksi oli yleistä vielä 1970-luvun alkupuolella. Entisillä nostopaikoilla on nykyisin lyhytkorsinevaa tai kasvittomia kuljuja, jotka oikeastaan vain lisäävät luonnon monimuotoisuutta.

Turvetuotantoa enemmän Kajasuota uhkaavat yksityisten maanomistajien tekemät uudisojitukset ja umpeen soistuneiden ojien avaaminen. Vaarana on suon kuivuminen, jolloin joku tietty laji saattaa hävitä suolta jo melko vähäisenkin vesitilouden muutoksen takia. Viime vuosina laittomia uudisojia on tullut vain yhden maanomistajan maille, Kajasuon Haminan puoleiseen osaan, mutta valitettavasti yhteen linnustollisesti tärkeimmistä alueista. Erityisen ikävästä ja luontoa tuhoavasta toiminnasta ei seurannut tekijälle rangaistusta, mikä saattaa olla laittomuuksiin kannustava signaali myös muille maanomistajille. Jos nykyisen hallituksen vesittämä soidensuojelun täydennysohjelma olisi toteutunut, voisi Kajasuo lähisoineen olla jo pian luonnonsuojelualue.

UPM omistaa Lamminsuon läntisen osan, joka on merkittävä osuus koko suosta. Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri on tehnyt metsäyhtiölle suojeluesityksen, johon ei ole toistaiseksi vastattu. Melko laajan osan suojeleu antaisi varmasti lisäpönttä myös viereisten yksityisten omistamien palstojen suojelemiseen.

Honkalamminsuon pohjoisosan omistava taidekeskusyrittäjä on valittanut maakuntakaavan s-merkinnästä ja havitellut suota turvetuotantoon rahoittaakseen taidekeskuksen ja luontotalon toimintaa. Tämä kertoo osaltaan siitä, että näennäisesti luonnon parasta ajattelevat ja ”luonnonystäviksi” tunnustautuneet tahot saattavat lyhytnäköisesti tuhota omilla maillaan sijaitsevat luontoarvot niistä piittaamatta.

Kajasuolla on pitkään harrastettu suokävelyä, marjojen poimimista, metsästämistä ja suopotkupalloa. On erikoista, että alueella retkeilevistä ihmisistä niin harva on ottanut asiakseen alueen suojelun. Laaja suo lähialueineen on erittäin hyvä virkistysalue ja sopii monenlaisen luontoharrastukseen. Jos alueesta perustettaisiin luonnonsuojelualue, voitaisiin samalla kehittää erilaisia retkeilyrakenteita ja ohjata liikkumista pois herkimmiltä alueilta.

Laskenta-aamun lopetus

Lopettelen Kajasuon kartoituslaskennan puoli yhdeksän maissa ja kaatelen höyryä

vää kahvia termospullosta. Linnuista monet ovat jo hiljentyneet. Ihastelen aamuista suota alkaneessa heikossa vesisateessa ja kuuntelen lintuja kerrankin taustamuusiikkina. Suon tuoksu on kostealla kelillä huumaava. Tämä suo on pakko saada suojeltua, ettei sille käy kuin läheiselle Vehkaojansuolle, josta suurin osa on nyt tasaista ruskeaa turvekenttää. Ei perkele, tätä ei enää anneta!

Kiitokset

Suuret kiitokset ansaitsevat kartoituksia ja määrittäystyötä tukeneet Haminan ja Kouvolan kaupunki sekä Helsingin Hyönteistieteellinen Yhdistys, lukuisat määrittäyksissä avustaneet henkilöt sekä monin eri tavoin Kajasuohon liittyvissä asioissa avustaneet henkilöt. Heistä mainittakoon Mika Honkalinna, Rainer Kunnari, Harri Luoma, Petri Metsälä, Markku Mänttari, Laura Parkko, Riku Rinnekangas, Eerikki Rundgren, Markku Suoknuuti ja Jyrki Suomi.

Kirjoittaja on voikkaalainen luontokartoittaja.

Koskikara

vuoden 2016 projektilaji

Eero Parkko

BirdLife Suomen vuoden 2016 lintu oli koskikara. Projektin tavoitteena oli parantaa lajin pesimäkannan seurantaa ja kerätä tietoa Suomen pesimäkannasta sekä talvehtivien karojen määrästä. Koskikaran epäillään taantuneen viime vuosina. Uusimmassa uhanalaisuusarviossa koskikara on luokiteltu Suomessa vaarantuneeksi (VU) lajiksi.

Projekti jatkui vuodenvaihteen yli, koska lajin talvikanta selvitettiin vasta talven 2016/17 aikana. 1980-luvulla koskikaran Suomen talvikannaksi esitettiin 5000–8000 yksilöä. Talvehtivien koskikarojen määrän arvellaan meillä vähentyneen. Helmikuussa järjestettiin koko maan kattava karalaskenta, mutta talvihavaintoja kerättiin kuitenkin koko talven ajan.

Koskikara

Koskikara (*Cinclus cinclus*) on Norjan kansallislintu. Viroksi sen nimi on ”vesipapp”, sillä linnun väriyty muistuttaa

papin tummaa pukua lipereineen. Myös tieteellisen nimen ”cinclus” tarkoittaa pyhää. Ruotsiksi koskikara on ”strömstare”, virtakottarainen, joka sopii myös erinomaisesti linnun olemukselle ja elinpaikoille.

Koskikara on pienikokoinen varpuslintu. Se on muodoltaan pyöreähkö, lyhytpyrstöinen ja lyhytjalkainen lintu. Väriltään se on mustanruskea lukuun ottamatta valkeaa kurkkua ja rintaa. Nuoret yksilöt ovat harmaita. Koskikara sukeltaa vedestä ravinnokeeseen hyönteisten toukkia, äyriäisiä, nilviäisiä ja kalapoikasista. Lajin tunnistamista helpottaa myös linnun ääni – koskikara äänтелеe kirkassointista kitisevää visertelyä. Kosken kivillä lintu laulaa lyhyitä kirskuvia säkeitä, niiailee kauniisti ja tuijottelee välillä veteen. Sukeltaessaan koskikara ui vastavirtaan, ja samalla se kaivelee pohjasta ravintoa. Lintu sukii höyheniinsä pyrstöntyvässään sijaitsevasta rauhasesta rasvaa, jonka ansiosta sen höyhenpuku pysyy vesitiiviinä.

Koskikara oli BirdLifen vuoden lintu vuonna 2016. Kuva: Ilkka Korhonen

Koskikara esiintyy myös sadussa

Vanhan suomalaisen kansansadun mukaan västäräkin ja koskikaran välillä valitsee kinaa siitä, kumpi niistä on parempi koskenlaskija. Joten kerran ne löivät vetoa asiasta.

Linnut laskivat samalla pölkylä koskea alas, ylvästelevä itsevarma koskikara edessä ja nöyrä vaatimaton västäräkki takana. Kun västäräkki kosken kiivaimmassa kohdassa huusi ”nyt sitä mennään”, niin koskikara luuli sen pudonneen kyydistä. Se kääntyi ivallisesti katsomaan taakseen sillä seurauksella, että itse putosi veteen. Ylpeys kävi lankeemuksen edellä.

Kansansatu *Västäräkki ja koskikara koskenlaskussa* löytyy Iivo Härkösen kirjasta: Satuja Matista ja peikosta sekä Metsolan väestä (Wellin+Göös 1986).

Pesintä 2016

Pesintään viittaavia havaintoja ei KyLY:n alueelta ilmoitettu.

Talviretkeilyn piristys – kun muut menevät, koskikarat tulevat

Koskikaran esiintymiskuva on päinvastainen kuin useimmilla muilla lajeilla, sillä osa karoista muuttaa Suomeen talvehtimaan. Syysmuutto alkaa lokakuussa, mutta suurimmillaan määrät ovat yleensä vasta vuodenvaihteen jälkeen tammi-helmikuussa. Tärkeitä tekijöitä koskikaran talvehtimisen onnistumiselle ovat virtaavat vedet, jotka ovat riittävän kirkkaita sukeltamiseen. Ravintoa näissä kirkkaissa ja puhtaissa puroissa on yleensä riittämiin. Valitettavasti kovien pakkasten aikaan kosket jäätyvät monesti lähes umpeen, ja silloin koskikarat kerääntyvät sulapaikoille ja niitä voi tavata pieniltäkin sulilta useampia yksilöitä. Lauhat talvet helpottavat koskikaran elämää, mutta lämpimien talvien aiheuttamat vesisateet ja sateista johtuvat tulvat aiheuttavat vedenkorkeuden vaihtelua. Yleensä sameat tulvavedet ja runsas vesimäärä hankaloit-

tavat karan ravinnon löytämistä. Karamäärät alkavat vähetä maaliskuun alussa, mutta yksittäisiä lintuja voi nähdä vielä huhtikuussa. Kymenlaaksossa koskikaroja tavataan talvehtimassa yleisimmin Kymijoen virtapaikoissa.

Nyt projektilaji kiinnosti lintuharrastajia, mikä näkyy myös ilmoitetussa havaintojen määrässä. Talvikuukausilta ilmoitettiin 330 havaintoa yhteensä 215 koskikarasta, kun kymmenenä edellisenä vuonna on keskimäärin ilmoitettu 90 havaintoa 100 yksilöstä. Toivomus oli, että karoja laskettaisiin tehostetusti ajanjaksolla 4.–12.2.2017, joka sisälsi kaksi viikonloppua. Helmikuun alussa laskenta on yleensä helpointa, koska sulapaikkoja on silloin yleensä vähiten ja näin myös koskikarat on helppo löytää. Toivomus otettiin hyvin huomioon, kun aktiivit harrastajat tarkistivat Kymenlaaksossa 94 paikkaa, joista löytyi 67 koskikaraa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Tiiraan ilmoitetuista havainnoista oli laadittu ohjeellinen lista kartoitettavista

Kymenlaaksossa koskikaroja nähdään lähinnä talvisin. Kesäksi ne siirtyvät pohjoiseen pesimäalueilleen. Kuva: Hannu Sorsa

Koskikara on pieni, tummasävyinen varpuslintu – ainoastaan sen kurkku ja rinta ovat vaaleat. Kuva: Ilkka Korhonen

kohteista. Listalla oli 88 paikkaa, joista talven aikana tarkistettiin 73, ja 37 kohteesta ilmoitettiin vähintään yksi karahavainto. Koskikaroja käytiin talven aikana etsimässä yhteensä 139 paikalta (Ha 29, Ii 3, Ko 21, Kvl 40, Mi 30, Py 3, ja Vi 13).

Talvi 2016/17 Kymenlaaksossa

Vuonna 2016 syysmuutto käynnistyi vasta loka-marraskuun vaihteessa. Syksyn ensimmäinen havainto tehtiin 26.10. Kvl Jaala Myllykoski 1p (Kari Sinkkonen, Timo Korjala). Marraskuussa ilmoitettiin 18 havaintoa 20 koskikarasta.

Talvikausi käsittää sydäntalven ajan eli joului-, tammi- ja helmikuun. Nyt talvi alkoi huomattavan lämpimissä olosuhteissa. Joulukuun alussa säät vaihtelivat nopeasti pikku pakkasista lämpimiin vesisateisiin. Vuoden lopun keskilämpötila oli noin 2 astetta normaalia korkeampi, joten koskikarat viihtyivät pohjoisessa. Myös jokien vesimäärät olivat vähintään normaalilla tai jonkin verran normaalia korkeammalla tasolla. Esimerkiksi Summanjoessa veden korkeus joulukuun lopulla (18.12.) oli joen nollatasossa. Joulukuun summaksi muodostui 27 koskikaraa. Selvästi lämpimämmät ilmat jatkuivat myös vuodenvaihteen jälkeen, mutta ilmeisesti pohjoisen olosuhteet ajoivat karoja etelään. Vähitellen tammikuussa kiristynyt talvi vaikutti siten, että kuukauden summaksi saatiin 53 karaa. Vihdoin helmikuun alkupuolella pakkaset saavuttivat myös etelärannikon. Parhaina öinä pakkasta oli reilut 20 astetta. Pienet ojat ja purot jäätyivät ja veden väheneminen aiheutti myös pienempien koskipaikkojen jäätyksen. Helmikuun ”kunnon talvi” näkyi heti myös koskikaraluvuissa ja kuukauden summaksi saatiin 73 koskikaraa.

Paluu pesimäpaikoille tapahtuu maaliskuun aikana, mutta koskikaroja saatetaan nähdä vielä huhtikuussa. Nyt viimeinen havainto tehtiin 3.4. Ko Siikakoski 1p (Ari Vuorio).

Yhteenveto

Kymenlaaksossa talvehtivien koskikarajen määrä talvella 2016/17 oli 75–90 yksilöä. Minimikannan arvio on määriteltävä ajanjaksolta 22.1.–22.2., jolloin talviolosuhteet olivat parhaimmillaan ja sulapaikoista suurin osa oli hyvin virtaavissa vesissä. Pienet ojat ja purot olivat lähes

kokonaan jäässä, ja karat olivat hyvin laskettavissa sulapaikolla. Tehostettu laskenta ajoittui myös tälle jaksolle. Maksimiarvio perustuu koko talvikauden ajanjaksoon. Määrä on laskettu kunnittain siten, että laskennassa on pyritty huomioimaan tai arvioimaan karojen mahdollinen liikkuminen havaintopaikkojen välillä. Koskikarojen oletetaan liikkuvan jopa kymmeniä kilometrejä talvehtimispaikkojen välillä. Oletettavasti joulukuun ja tammikuun alkupuolen olosuhteiden perusteella karat liikkuvat vieläkin laajemmalla alueella, ja osa saattoi lähteä vielä muutolle vaikka Suomenlahden yli.

Koskikara on ollut vuodesta 2008 alkaen uhanalaisten ja harvalukuisten lajien listalla, ja lajista kerätään reviiritietojen lisäksi myös talvikannan suuruustieto. Yhdeksän vuoden seurannan (havaintoilmoitusten) perusteella Kymenlaaksossa talvehtii 34–60 (keskiarvo 49) koskikaraa. Nämä luvut eivät kuitenkaan anna tarkkaa kuvaa talvehtivista koskikaroista Kymenlaaksossa, koska karojen laskentaa ei yleensä harrasteta koko talvikauden ajalla.

Tämän seurantatalven 2016/17 suurin kertymä oli 22.1.2017 Kvl Voikoski 7p (Antti Vänskä). Havaintoja viidestä koskikarasta ilmoitettiin kahdelta paikalta.

Koskikara oli valtakunnallisena tutkimuskohteena myös talvina 1981/82 ja 1982/83. KyLY:n toimialueella tehtiin tutkimus kuutena peräkkäisenä talvena (Lintukymi 84/2, Timo Aalto). Talvehtiviksi oli tulkittu 1.1.–15.3. välisenä aikana havaitut linnut, ja raportin mukaan karoja tavattiin noin 120 paikalta. Taulukkoon 1 on koottu talvehtivien koskikarojen määrät vesistöittäin ja talvikuukausittain vuosilta 1978–1984, ja taulukkoon on lisätty tiedot talvelta 2016/17. Taulukossa 2 on Lintukymi 84/2:ssa esitetty lista koskikarapaikoista, joissa on tutkimusjakson aikana tavattu vähintään viisi koskikaraa. Taulukkoon on lisätty 2016/17 talvilaskennan havainnot näiltä paikoilta.

Kiitokset

Haluan kiittää KyLY:n puolesta niitä 42 lintuharrastajaa, jotka ilmoittivat koskikarahavaintoja Tiira-järjestelmään. Eri tyinen kiitos jälleen kartantekijä Tapio Tohmolle ja oikolukijoille Lasse ja Petri Parkolle.

Kansansadussa koskikara kisaili västäräkin kanssa siitä, kumpi on parempi koskenlaskija. Kisa päättyi koskikaran tappioon. Kuva: Ilkka Korhonen

Taulukko 1. Kymenlaaksossa talvehtivien koskikarojen määrät vesistöittäin.

	78/79	79/80	80/81	81/82	82/83	83/84	2016/17
Kymijoen vesistö	112	54	57	87	111	115	64
Summanjoen vesistö	12	2	-	4	10	1	5
Vehkajoen vesistö	36	21	9	19	17	15	10
Virojoen vesistö	12	12	5	10	9	13	3
Vaalimaanjoen vesistö	4	1	3	1	5	6	3
Urpalanjoen vesistö	12	6	4	12	15	22	5
Yhteensä	188	96	78	133	167	172	90

Taulukko 2. Kymenlaakson parhaita koskikarapaikkoja.

	78/79	79/80	80/81	81/82	82/83	83/84	2016/17
Kymijoen vesistö							
Kvl, Nisus Sonnanjoki	10	3	6	6	5	3	2
Kvl, Immasenjärvi-Rautjärvi	1	1	1	5	3	1	0
Kvl, Jyräänkoski, Paaskoski	9	9	7	5	6	-	4
Ko, Pernoo, Myllykoski	4	1	3	1	6	8	1
Ko, Kultainmaa, Kultainkoski	3	1	1	2	11	13	1
Ko, Pernoo, Pykinkoski Ruhankoski	2	3	3	4	6	11	0
Ko, Koivula, Koivukoski	5	2	1	2	5	2	1
Ko, Kaukola, Kokonkoski	3	2	-	2	5	5	0
Ko, Pihkoo, Siikakoski	5	2	1	3	2	4	1
Ko, Korkeakoski	3	2	2	2	2	5	2
Ko, Ahvio, Ahvionkoski	5	3	-	1	3	6	2
Py, Hirvikoski	-	-	-	4	7	8	0
Vehkajoen vesistö							
Ha, Pienen Kannusjärven laskupuro	7	4	3	1	2	4	3
URPALANJOEN VESISTÖ							
Mi, Kavalankylä, Salakoski	5	9	2	5	4	5	3
Virojoen vesistö							
Mi, Vironkoski	4	2	1	3	3	7	0

Talvi ja

Talviaika

Talvella eläinmaailma hiljenee, luonto suojautuu ja asettuu lepoon odottamaan kevättä ja uuden kasvukauden alkua. Ravinnon vähyys, kylmyys, pimeys ja mahdollinen lumikerros ovat eläimille jokapäiväistä arkea. "Vuodet eivät ole veljeksiä" sanoo vanha sananlasku. Myös jokaisella talvella on omat erikoispiirteensä. Jos esimerkiksi pihlajanmarjoja on runsaasti, viivyttelevät rastaat Suomessa jopa tammikuulle asti. Toisinaan koivun ja lepän runsas siemensato tarjoaa ravintoa urpiaisten ja vihervarpusten suurparville koko talven ajaksi.

*V*iime vuosien aikana syksyn ja talven raja on ollut häilyvä, ainakin etelärannikolla. Vielä 10 vuotta sitten syksy vaihtui talveksi marraskuun lopulla ja hiihtokelit alkoivat viimeistään vuoden vaihtuessa. Tätä nykyä talvisin lunta on melko vähän ja meri on pysynyt auki lähes rannikolle asti. Talven pituus voi vaihdella jopa useita viikkoja. Tähtitieteessä talvi määritellään talvipäivänseisauksesta kevätpäiväntasaukseen. Ilmastotieteessä käytetään usein määritelmää joulukuun alusta helmikuun loppuun. Lintuharrastajat ovat sopineet, että talvikaudeksi

talvilinnut

Eero Parkko

Kuvat vasemmalta: **Hömötiainen** (*Poecile montanus*) on vähentynyt huomattavasti 1990-luvun alusta lähtien, ja se luokitellaan nykyään vaarantuneeksi. Kuva: Pekka Koskinen | **Valkoselkätikka** (*Dendrocopos leucotos*) on paikkalintu, joka vierailee säännöllisesti talvirokinta-paikoilla. Se on luokiteltu Suomessa erittäin uhanalaiseksi, mutta sinnikkään suojelutyön ansiosta sen kanta on kasvanut viime vuosina. Kuva: Kalle Ylimäki | **Taviokurna** (*Pinicola enucleator*) pesii Pohjois-Suomessa, mutta vaeltaa toisinaan talvisin Etelä-Suomeen, joskus suurinakin määrinä. Koiraslintu on karmiinipunainen, naaraslintu (kuvassa) oranssinkeltainen. Kuva: Ilkka Korhonen

käytetään 1.12.–28.2. (29.2.) välistä aikaa, eli niitä perinteisiä talvikuukausia joulutamm- ja helmikuuta.

Talvi-ilmasto

Ilmastonmuutos näkyy Suomen lämpötiloissa. Suomen vuosikeskilämpötila on viimeisen 40 vuoden aikana kohonnut 0,2–0,4 astetta vuosikymmenessä. Talvet lämpenevät keskimäärin enemmän kuin kesät. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla vuosi 2015 oli ennätyksellisen lämmin. Sitä ei vain helposti tule ajatelleeksi, koska kesällä 2015 eivät helteet juuri piinanneet. Vuoden 2015 ennätyslämpötilaa selittää-

kin erittäin lämmin ja lauha syys-talvi-kausi. Tämä on yksi ilmastonmuutoksen ikävä tulevaisuudenkuva. Entistä useammin meillä tulee olemaan varsinkin maan etelä- ja keskiosassa lauhoja, vähälumisia ja sen vuoksi myös pimeitä talvia. Toki myös kesät lämpenevät, mutta se alkaa näkyä ja tuntua hitaammin kuin talvien lämpeneminen.

Suomessa ilmastonmuutoksen vaikutus lämpötilaan on vielä pienehkö verrattuna suureen luontaiseen vaihteluun, mutta tulevina vuosikymmeninä muutos käy vähitellen selvemmäksi. Ilmaston muuttuessa sen vaihtelevuus kuitenkin

säilyy. Välillä on siis edelleen keskimääräistä kylmempää ja välillä keskimääräistä lämpimämpää.

Uhanalaiset talvilinnut

Lajiryhmien uhanalaisuusarvioinnin mukaan Suomen linnuilla menee heikosti. Tällä vuosituhannella uhanalaisten lajien määrä on kasvanut merkittävästi. Nyt uhanalaisia lintulajeja on peräti 87, kun niitä viisi vuotta sitten oli 59 ja vuosituhannen alussa 35. Uhanalaisuuden ovat nyt kohdanneet myös tutut metsätiaiset, sillä hömö- ja töyhtötiainen luokiteltiin vaarantuneiksi (suuri uhka keskipitkällä

Lisätietoa ilmastosta ja talvilinnuista löytyy seuraavista lähteistä:

- ▶ <http://ilmatiiteenlaitos.fi/teematietoa> (kysymyksiä ja vastauksia)
- ▶ <http://www.suomenluonto.fi/sisalto/artikkelit> (hätkähdyttävän moni lintu on uhanalainen)
- ▶ <https://www.luomus.fi/fi> (luonnontieteellinen keskusmuseo)

aikavälillä hävitä luonnosta). Syynä ti-
aisten kantojen laskuun pidetään metsi-
en muutoksia. Näiden lajien kannat ovat
vielä kuitenkin lähes miljoonan yksilön
luokkaa. Talvilinnuista myös viherpeip-
po ja punatulku on luokiteltu vaaran-
tuneiksi. Tähän uhanalaisuusluokkaan
nämä lajit ovat päätyneet Suomen pesi-
mäkannan vähenemisen vuoksi. Myös
talvilinnustolaskennat osoittavat hö-
mötiainen vähentyneen huomattavasti
1990-luvun alusta lähtien, ja viimeisen
kymmenen vuoden aikana väheneminen
on voimistunut myös talvella.

Talvilintujen seuranta**Talviruokinta**

Lintujen talviruokinta on yksi suosituim-
mista lintuharrastuksen muodoista. Yhtä
lailla maaseudulla kuin kaupungeissakin
usean omakotitalon pihalla on lintulauta
tai ruokinta-automaatti sekä mahdolli-
sesti muutama talipallo roikkumassa.

Kun syksy vaihtuu hiljalleen talveksi
ja pakkaset alkavat, on hyvä aika aloittaa
myös lintujen talviruokinta. Hyvin hoi-
detuilla lintulaudoilla käy jatkuvasti ruo-
kailijoita. Tavallisten tiaisten, punatul-
kujen, varpusten ja keltasirkkujen lisäksi
laudalla voi vierailla tikkoja tai vaikkapa
varpuspöly. Joskus laudan ruokailijak-
si saattaa jäädä pähkinänakkeli tai jokin
muu harvinainen talvivieras.

Talviruokinta auttaa useita lintu-
lajeja tiukan talviajan ylipääsemisessä.
Laskennat osoittavat, että myös kaupun-
kilinnusto on monipuolistunut talviruo-
kinnan ansiosta. Parhaiten ruokinnoista
hyötyvät lajit ovat talitiainen, sinitiainen,
viherpeippo, mustarastas, pikkurapun-
nen ja keltasirkku. Lintulaudalla lintuja
voi seurata melko läheltä, jopa sisätiloista,
joten lintujen tunnistaminen ja lintuhar-
rastuksen aloittaminen talvella onnistuu
vaivattomasti.

Talvilintulaskenta

Talvilintulaskennoissa selvitetään talvi-
linnuston levinneisyys ja runsaus eri elin-

ympäristöissä sekä linnuston muutokset
talven aikana pitkällä aikavälillä.

1950-luvun puolivälissä aloitetut las-
kennat ovat paljastaneet, että talvilin-
nustomme on merkittävästi muuttunut
nimenomaan viime vuosikymmeninä.
Onneksi menestyneitä talvilintulajeja on
ollut enemmistö. Lähes puolet yleisim-
mistä talvilinnustamme on runsastunut
ja noin kolmasosa on taantunut. Loppu-
jen lajien kanta on pysynyt lähes ennal-
laan. Tähän kehitykseen on vaikuttanut
ihminen. Samanaikaisesti on tapahtunut
useita ympäristömuutoksia kuten muu-
tokset lintujen talvisessa ravinnonsaan-
nissa, elinpaikkojen määrissä, suojelussa
ja metsästyksessä. Myös talvi-ilmaston
pitkäaikaismuutokset näkyvät linnustos-
sa. Talvella häviäjiä ovat olleet metsien
ja maatalousympäristön lintulajit kuten
metsäkanalinnut, peltopyy ja varpunen.
Voittajia puolestaan ovat useat vesilinnut.
Esimerkiksi talvehtivien sotkien, telkki-
en, koskeloiden ja lokiien määrät ovat
moninkertaistuneet.

Viime talvina Suomesta on laskettu
noin 500 laskentareittiä. Laskentakier-

rokset tehdään samalla tavalla vuosit-
tain: syyslaskenta 1.–14.11., talvilaskenta
25.12.–7.1. ja kevtlaskenta 21.2.–6.3.

Kymenlaaksossa on viime vuosina
laskettu kahdeksan talvilintureittiä, jo-
ten alueellamme on paljon tilaa uusille
reiteille. Pisimpään mukana olleet reitit
ovat Hamina Saviniemi (Eero Hietanen),
Pyhtää Keihässalmi ja Pyhtää Kaunissaa-
ri (Ari Vuorio).

Pihakisa

KyLY järjestää talvikauden (1.12.–
28./29.2.) ajalla pihakisan. Kisa käydään
pihojen välisenä toveri- ja herrasmieshen-
kisenä kisana. Osallistujia muistutetaan
myös piharuokintojen ylläpidosta, jolloin
kaikkein tärkeimmät eli osa talvehtimaan
jäävistä linnuista hyötyy hyvin hoidetuis-
ta ruokinnoista. Lisäksi jäsenistö sekä
yhdistys saavat hyvän kuvan talvikauden
lintulajeista.

Lisää pihakisasta voit lukea tämän
lehden sivulta 27.

Kymenlaakson talvilinnut

Alueellamme on talviaikana tavattu 162
lintulajia, joista nykyisin säännöllisesti tal-
vehtivia on 50 lajia. Uutena säännöllisesti
talvella havaittu laji on tukkakoskelo, josta
havainnot on tehty pääsääntöisesti joulu-
kuussa. Vakituksella tavattavat talvilinnut
on esitetty taulukossa 1 ja harvinaiset lajit
talvella on lueteltu taulukossa 2.

Taulukko 1. Yleiset lintulajit talvella

Paikkalinnut	Paikkalinnut talvella	Tavataan säännöllisesti
Fasaani	Pyy	Laulujoutsen
Teeri	Metso	Tukkakoskelo
Keskykyhy	Huuhkaja	Isokoskelo
Palokärki	Lehtopöllö	Sinisorsa
Käpytikka	Viirupöllö	Kanahaukka
Hömötiainen	Valkoselkätikka	Varpushaukka
Töyhtötiainen	Pikkutikka	Harmaapäätikka
Kuusitiainen	Pohjantikka	Mustarastas
Sinitiainen	Hippiäinen	Räkärtirastas
Talitiainen	Pikkukäpylintu	Pyrstötiainen
Puukiipijä	Isokäpylintu	Tilhi
Varpuspöly		Koskikara
Närhi		Isolepinkäinen
Harakka		Peippo
Naakka		Tikli
Varis		Vihervarpunen
Korppi		Urpainen
Varpunen		
Pikkurapunen		
Viherpeippo		
Punatulku		
Keltasirkku		
22	11	17

Taulukko 2. Harvinaiset lintulajit talvella

Tavataan satunnaisesti	Tavataan harvoin	
Kymyjoutsen	Haapana	Sepelkyhy
Kanadanhanhi	Tavi	Turkinhyhy
Tukkasotka	Alli	Sarvipöllö
Telkkä	Uivelo	Hiiripöllö
Merikotka	Lapasotka	Lapinpöllö
Hiirihaukka	Allihaahka	Helmipöllö
Piekana	Mustalintu	Kiuru
Ampuhaukka	Pikkasiipi	Peukaloine
Kalalokki	Peltopyy	Punakylkirastas
Harmaalokki	Kaakkuri	Kulorastas
Merilokki	Kuikka	Mustapätkerttu
Punarinna	Pikku-uikku	Viiksitimali
Pähkinänakkeli	Silkkuiikku	Pähkinähakki
Kottarainen	Merimetso	Tundraurpiainen
Järripeippo	Harmaahaikara	Mustavaris
Hempoo	Maakotka	Kirjosipikäpylintu
Nokkavarpunen	Tuulihaukka	Taviokuuma
	Nokikana	Vuorihempoo
	Naurulokki	Pulmunen
	Isolokki	Pajusirkku
	Uuttukyyhy	
17		41

Voittajapihan ruokintalaitteita Virolahden Kellovuorella. Kyseinen piha kuuluu Kellovuoren lintutornille, jonka juurella on mökkikäyttöön soveltuvia rakennuksia. Kuva: Seppo Grönlund

Joni Räsänen

PIHAPINNAKISA 2016–2017

Kymenlaakson alueen talviaikaista pihakisaa on pidetty talvesta 2002/03 alkaen. Sinä aikana kymmenet kymenlaaksolaiset lintuharrastajat ovat osallistuneet kisaan ja tehneet pihoihlaan havaintoja 118 eri lintulajista. Ensimmäisenä kisatalvena osallistujia oli 19 ja havaintoja kertyi yhteensä 52 lajista, ja sen jälkeen niin osallistujakuin lajimääräkin on ollut noususuhdanteinen. Eniten pihvoja (49) on ollut mukana kaudella 2009–10, kun taas eniten lajeja (87) havaittiin kaudella 2014–15. Seuraavassa katsaus kauden 2016–2017 kisan kulkuun. Osallistuvia pihvoja oli yhteensä 35.

Sinitiainen on yksi yleisimpiä talvilintujamme. Se havaittiinkin pihakisassa jokaisella pihalla. Kuva: Ilkka Korhonen

PIHAKISAN SÄÄNNÖT:

- Kisa-aika on 1.12.–28.2. (karkausvuonna 29.2.)
- Pihan tulee sijaita KYLY:n toimialueella.
- Kisaan voi osallistua oman pihansa lisäksi myös mökin, työpaikan, sukulaisten tms. pihalla.
- Lintu voi olla havaintohetkellä pihan ulkopuolella, mutta havainnon tekijän pitää olla pihalla.
- Myös ikkunan läpi tehty havainto hyväksytään, koska ruokintapaikkojen häirintää tulisi välttää erityisesti pakasjaksojen aikana.
- Pihakisa on kaikille avoin.
- Pihakisan ylläpitäjä päättää sääntötulkinnosta.

Pihapinnakisa 2017–2018 on parhaillaan käynnissä, ja mukaan voi edelleen liittyä. Ilmoita nimesi ja tiedot pihasta (kaupunki + kaupunginosa) sekä tähän mennessä havaitsemasi lajit kisan järjestäjälle sähköpostitse: joni.rasanen@parma.fi

Lisää pihakisasta (mm. edellisvuosien tarkempia tuloksia) voi lukea osoitteesta: <http://kyly.fi/index.php/toiminta/pihakisa>

Joulukuu

Talvikauden 2016–2017 kisaan tuli ennakkoon ilmoittautumisia 33 eri paikat. Pihakisan ensimmäinen viikko oli vajaa alkaen torstaista ja päättyen sunnuntaihin 4.12. Siitä ja varhain alkaneista pakkasista huolimatta havaintoja tuli kivasti. Maanantai-iltaan mennessä 29 kilpailijaa lähetti lajilistansa, joiden koko vaihteli 4 ja 28 lajin välillä. Yhteensä lajeja havaittiin ensimmäisen neljän päivän aikana 50. Viikko menttiin pikku pakkasessa ja varhaisesta vesien jäätymisestä johtuen havaittujen vesilintujen määrä oli normaalia pienempi.

Toisella viikolla sää oli vaihtelevaa. Paikoin tuli vähän kevyttä pakkaslunta. Lämpötila liikkui nollan molemmin puolin. Tilannepäivitys tuli 23 pihalta, joiden joukossa oli neljä uutta pihaa. Kisaajia oli mukana nyt siis 32. Uusia lajeja havaittiin kolme: lehtopöllö, koskikara ja kottarainen. Yhdellä pihalla ylitettiin 30 lajin raja.

Kolmannelle viikolle saatiin mukaan vielä kolme uutta pihaa. Viikon sää oli pääasiassa vähän pakkasen puolella. Uusien havaintojen määrä laski entisestään tilannepäivityksen tullessa 19 pihalta. Lajimäärät pihalla olivat 8 ja 33 välillä. Kolmannella kisaviikolla havaittiin peräti 7 uutta lajia, joukossa mm. viirupöllö, teeri ja kaksi käpylintulajia. Sini- ja talitiaainen oli havaittu nyt kaikilla pihalla.

Jouluviikkona sää oli rannikolla plus-puolella ja sumuinen. Pohjoisempana lämpötila kävi välillä hiukan nollan alapuolella. Vettäkin saatiin, eikä valkeasta joulusta ollut tietoaakaan. Pinnapäivitys tuli nyt vain 13 pihalta. Pinnakärjessä ei tapahtunut muutoksia eikä talvikaudelle uusia lajejakaan havaittu.

Viidennen viikon sää jatkui lämpimänä. 16 pihalta tuli päivitystä tilanteeseen ja kaksi uutta lajiakin tälle kaudelle: metsähanhi ja pohjantikka.

Tammikuu

Vuosi ja kuudes kisaviikko alkoivat kiristävällä pakkasella ja maakin saatiin valkoiseksi. Tilannepäivitys tuli vain yhdeksältä pihalta. Yhdeltä pihalta löytyi uusi laji: viitatieinen.

Seitsemäs viikko alkoi lämpötilojen

Pyrstötiainen liikkuu tavallisesti parvissa. Laji havaittiin pihakisassa 12 pihalla. Kuva: Kalle Ylimäki

Töyhtötiainen on aito metsälintu, joka vierailee vain metsän lähellä olevilla talviruokinoilla. Pihakisassa se havaittiin 12 pihalla. Kuva: Erkki Syrjäläinen

puolesta nollan tuntumasta ja jatkui lähes samanlaisena koko viikon. Lunta saatiin hiukan lisää. Päivityksiä tuli kymmeneltä pihalta. Kärjessä tapahtui tiivistymistä, kun yksi kilpailija nousi yhden lajin päähän kärkipihan 34 lajista. Uusia lajeja ei tällä viikolla havaittu.

Kahdeksannella viikolla tilanne kärjessä tiivistyi entisestään. Kaksi kilpailijaa oli tasapistein 35 lajissa, ja kolme seuraavaakin olivat jokainen vain pinnan päässä edellisestä. Yksi uusi lajikin ruumiillistui pyyn muodossa yhdelle pihakisailijalle. Päivitykset tulivat 12 pihalta. Sää jatkui entisenlai-

sena lämpötilan sahatessa nollan molemmin puolin, eikä taivaalta juurikaan saatu täydennystä ohkaiseen lumikerrokseen.

Yhdeksännelläkin viikolla saatiin päivitys 12 pihalta ja uusia lajeja löytyi nyt kaksi: uuttukyyhky ja järripeippo. Sää jatkui samankaltaisena kuin aiemmilla viikoilla.

Pihakisassa 2016–2017 havaitut lajit (yht. 71 lajia). Numero kertoo, monellako pihalla kyseinen laji havaittiin (osallistuneita pihvoja yht. 35).

Sinitiainen	35	Palokärki	13	Isokäpylintu	4
Talitiainen	35	Lehtopöllö	12	Telkkä	3
Harakka	35	Pyrstötiainen	12	Kalalokki	3
Varis	35	Töyhtötiainen	12	Huuhkaja	3
Viherpeippo	33	Varpunen	11	Sepelkyyhky	2
Käpytikka	32	Tundraurpiainen	11	Koskikara	2
Naakka	32	Fasaani	10	Kottarainen	2
Punatulkkku	32	Varpuspöllö	10	Järripeippo	2
Keltasirkku	31	Isolepinkäinen	10	Nokkavarpunen	2
Pikkugarpunen	28	Peippo	10	Pulmunen	2
Urpainen	28	Laulujoutsen	7	Metsähanhi	1
Närhi	27	Isokoskelo	7	Tukkasotka	1
Mustarastas	26	Merikotka	7	Piekana	1
Korppi	25	Pikkukäpylintu	7	Metso	1
Hömötiainen	24	Valkoselkätikka	6	Pyy	1
Varpushaukka	23	Teeri	5	Uuttukyyhky	1
Kuusitiainen	23	Harmaalokki	5	Lapinpöllö	1
Tilhi	22	Merilokki	5	Viirupöllö	1
Harmaapäätikka	20	Pikkutikka	5	Hiiripöllö	1
Puukiipijä	20	Punarinta	5	Pohjantikka	1
Kanahaukka	17	Tikli	5	Kiuru	1
Kesykyyhky	16	Kyhmyjoutsen	4	Viitatiainen	1
Räkättirastas	15	Sinisorsa	4	Mustavaris	1
Vihervarpunen	14	Hippiäinen	4		

Helmikuu

Kymmenennen viikon loppupuolella saatiin jo hieman luntakin maahan ja sää muuttui vähän kylmemmäksi. Päivitys tuli kahdeksalta pihalta, mutta uusia lajeja ei havaittu.

Pihakisan viikoilla 11 ja 12 alkoi ilmeisesti jo kevät piristää lintuja. Ainakin pöllöt tuntuivat heränneen parinhakuun, kun kolmelta pihalta kuultiin lehtopöllö, yhdeltä varpuspöllö ja uutena lajina kahdelta pihalta huuhkaja. Päivitys näiltä kahdelta viikolta tuli 17 pihalta. Tilanne kärjessä tiivistyi entisestään, kun johdettavalla pihalla oli havaittu 38 lajia, seuraavallakin 37 ja kolmannella 36. Myös neljännellä ja viidennellä sijalla oltiin 34 lajissa. Sää oli ajankohtaan nähden keskimääräistä lämpimämpi, vaikka helmikuun toisen viikon pitelikin pakkasta.

Viimeisen (9-päiväisen) kisaviikon sää oli vaihteleva. Ensin oli lämmintä, viikon puolivälissä saatiin pienen talvimyrskyn tuomana lunta ja räntää, mutta loppuviikko menikin pikku pakkasessa ja osittain aurinkoisessa talvisäissä. Päivitys lopputilanteeseen tuli 18 pihalta ja tälle talvikaudelle uusia lajeja havaittiin neljä, joista kolme samalta pihalta Virolahdella: lapinpöllö, kiuru ja mustavaris. Lisäksi Kouvolassa nähtiin yhdellä pihalla hiiripöllö.

Yleisimmät lajit olivat jokaisella pihalla nähty tali- ja sinitiainen, harakka ja varis. Yhteensä kisan aikana havaittiin 71 lajia, mikä on keskimääräistä talvea huomattavasti parempi tulos. Ilmeisesti kylmä ja lumien marraskuu aiheutti osaltaan tämän. Aikainen merenlahtien jäätyminen vaikutti ainakin vesilintujen vähäisyyteen.

Pihakisan tilanne säilyi jännittävänä loppuun asti. Voittajaksi selvisi lopulta Seppo Grönlund Virolahden Kellovuorelta 40 lajilla. Yhden lajin päähän tästä jäi Olli Kivinen Iitistä ja kahden lajin päähän Jari Venemies Virolahdella. Yli kolmenkymmenen lajin pääsivät myös Eero Hietanen Haminasta (36 lajia), Ari Vuorio Pyhtäältä (34 lajia), sekä Antti Vänskä Kouvolasta (32 lajia).

Vihervarpusia Kellovuoren ruokinnalla Virolahdella. Kuva: Seppo Grönlund

Sairas tai loukkaantunut lintu ruokinnalla – mitä tehdä?

Talvella yleisimpiä sairauksia ulkoruokinnalla ovat erilaiset virukset kuten **linturokkovirus** (Avipox-virus). Sitä esiintyy yleisimmin talitiaisilla, ja se aiheuttaa niille ulkoisia patteja. Linnut pystyvät yleensä elämään näiden pattien kanssa, ja patit voivat parantua myös itseksensä. Myös ulkoisesti terveeltä vaikuttava lintu voi olla linturokkoviruksen kantaja. Näitä lintuja on turha yrittää ottaa kiinni tai muuten auttaa, mutta niitä kohdattessaan tartunnan leviämistä voi yrittää estää kiinnittämällä erityistä huomiota ruokintapaikan siisteyteen.

Ulkoruokintapaikalla voi havaita myös pörröisiä maassa kyyhöttäviä lintuja (yleensä lintuja, jotka ruokailevat vain maassa). Pörröinen ja sairastunut lintu pitää yleensä päättään höyhenten suojassa eikä liiku juuri lainkaan. Tällaisen käytöksen aiheuttaa yleensä yksisoluinen loinen, **trikonomoosi**. Tämä on pikkulintujemme pahin tauti varsinkin lämpiminä vuodenaikoina, toisin kun salmonella jota sen sijaan tavataan harvemmin ja eritoten talvien kylminä jaksoina.

Trikomonooosi saattaa aiheuttaa jopa pienimuotoisia joukkokuolemia ja tarttuu myös mm. haukkoihin, jotka käyttävät pikkulintuja ravintonaan. Jos havaitset sairauteen viittaavaa käyttäytymistä tai poikkeavaa kuolleisuutta ruokinnallasi käyvillä linnuilla, niin ota aina yhteys asiantuntijoihin (esim. lintuhoitolat ja eläintarhat), jotka neuvovat kuinka

asian kanssa tulee toimia. Varsinkin suuremmissa joukkokuolemissa (minimissään kolmesta viiteen kuollutta lintua) kannattaa ehdottomasti toimia näin. Jos epäilet ruokintapaikallasi olevan sairastuneita lintuja, muista puhdistaa ja desinfioida ruokintapaikka huolella. Sopiva aine tällaiseen puhdistukseen on esim. Virkon® S-niminen ruokintapaikkojen ja eläinsuojien ym. desinfiointiin tarkoitettu aine. Sairauksien ennaltaehkäisemiseksi on hyvä pitää muutenkin huolta ruokintapaikan yleisestä siisteydestä.

Jos löydät loukkaantuneen linnun, niin ota aina yhteyttä asiantuntijaan ennen kuin mietit lopettavasi linnun itse. Asiantuntijat osaavat arvioida linnun kuntoa, ja myös videon tai kuvan ottaminen helpottaa arvioinnin tekemistä. Täytyy myös muistaa, että hyvin vakavasti loukkaantuneen linnun siirtäminen pitkän matkan päähän on sille erittäin tuskallista, ja sitä pitääkin yrittää välttää. Jos epäroit lopettaa linnun itse, vie se lähimmälle kunnan eläinlääkäriasemalle, jossa eutanasia tehdään asiantuntevasti.

Apua saat nopeasti myös facebookista löytyvästä ryhmästä: Eläintenpelastusrinki - koko Suomi.

Kristiina Rintamäki

Suomen Eläintenpelastusrinki Ry:n loukkaantuneiden luonnonvaraisten lintujen asiantuntija

Pikkuvarpusia ja keltasirkkuja kauraruokinnalla. Molemmat lajit havaittiin kisassa suurimmalla osalla pihoista. Kuva: Ilkka Korhonen

*Tunnelmia pihakisasta ja
pihojen talvisista linnuista*

Joni Räsänen, Kotka Metsola, 15 lajia:

”Tämän talven pihalinnut olivat hyvin pitkälle samoja kuin edellisinkin talvina. 15 lajia (ja lähes jumbosija) tuntuu tietysti kovin vähäiselle lajimäärälle, mutta yli 20 en ole päässyt minään talvena. Yllättävimmät puuttuvat lajit olivat isokoskelo ja varpushaukka, jotka olen (muistaakseni) nähnyt kaikkina aiempina talvina. Talven ilahduttavimpia havaintoja oli kerran joulukuun lopussa näyttäytynyt punarinta, sekä joulukuun lopussa pihalle ilmaantuneet kaksi peippokoirasta, jotka viihtyivätkin päivittäisenä ilona ruokinnalla aina helmikuun loppuun asti. Lähetä piti, etten saanut helmikuun alussa kanahaukkaa pihapinnaksi, mutta satuin olemaan sadan metrin päässä kotoa, niin meni sekin sivu suun.”

Olli Kivinen,

Iitti Kymmentaka (mökki), 39 lajia:

”Iltissä oli loppuun asti talvi! Joka tapauksessa meikäläisen saalis oli huippukova, varsinkin kun olin vain viikonloppuisin, taisi tulla 16 koko päivää oltua mökillä! No enpä kovin montaa lajia varmasti olisi saanut enempää vaikka olisin kaikki n. 90 päivää ollut siellä, ehkä tilhi, pikkutikka ja merikotka olis voinut tärpätä, mutta lähes maksimisuoritus oli mun osalta.

Pohjantikka ja metso oli hienoimmat talven lajit ja tilanteet, ja kyllä pelkkä ulkonaolo oli usein herkkua, varsinkin tossa kuukausi sitten [helmikuussa], kun oli se kunnon pakkasviikonloppu, silloin nautin täysillä raikkaasta ilmasta, ja muistaakseni ruokinnan linnut oli silloin aktiivisia!"

Paula Uotila, Pelomäki, 16 lajia:

Kouvola Pikku-Palomaki, -
 "Kerrostalopihalla ei hirveästi
 lajeja saa, varsinkin kun ruokintaa
 ei voi laittaa, mutta pihakisaa
 osallistuminen antaa silti tietynlaista
 motivaatiota seurata pihan lintuja.
 Paras pihakisassa näkemäni laji oli
 harmaapäätikka, joka kävi pihalla
 itsenäisyyspäivänä.
 ... on kuitenkin metsä lähellä
 ... ällisesti

Täällä on kuitenkin metsä lähellä, siellä olen nähnyt säännöllisesti hömö-, kuusi- ja töyhtöttäisiä, mutta näistä en kisaan saanut tällä kertaa kuin kuusitaisen. Puukiipijä ja hippiaiset liikkuvat kuitenkin pihalla. Varpushaukka kävi kerran. Varpus metsäisyys näkyy myös siinä, miten pihan varpuksia täällä on.

Pihan metsäsiivous näkyy myös siinä, että pikkuvarpusia tai varpusia täällä ei ole. Myös keltasirkkuja näkee vain harvoin, mutta tänä talvena niitä kuitenkin kävi kääntymässä niin että sain sen pihakisaan."

Marianne Kokko, Kotka Otsola, 15 lajia:

“Paras laji pihassani oli varmaan nuori merikotka. Ilahduttavinta oli nähdä viherpeipot jälleen elinvoimaisina ja isoissa parvissa.

Tähän ei tullut keltasirkkuja koko talvena, mutta kauratarjonta ei ollut suurta tänä vuonna, maaruokintaa en edes harkitse rottauhan takia.

Keltasirkku ei oikein tule muulle kuin maaruokinnalle.

Mustarastaat kesyyntyvät, ne eivät enää ryntää kauhun vallassa pakoon kun ihminen on lähellä, vaan malttavat ja oleilevat pihalla. Vältän yleensäkin ruokkimista silloin kun linnut ovat syömässä, en halua että ne näkevät että minä tuon niille ruokaa. Silti huomaan mustarastaassa harkinnan vähenemistä.

Tilhet ilahduttivat läpi talven. Yleensä ne tulevat syksyllä ja katoavat tästä sitten kokonaan pitkäksi aikaa, mutta tänä talvena ne näkyivät vähän väliä siellä ja täällä.

Ihanat ja runsaat punatulkkuparvet tulivat tähän syksyllä, ne viipyivät kauan, mutta vähenivät ja katosivat sitten keskitalvella. Kuulin että Venäjältä olisi ollut punatulkkujen vaellusta syksyllä. Kävin Kotkan Korelan linturuokinnalla ja siellä oli isompi punatulkkuparvi, ehkä kahdeksan lintua. Olen käynyt siellä talven mittaan noin viikon välein ja aina punatulkut ovat näkyneet siinä joen vieressä.

Kyllä minusta alkutalvi oli upeaa lintunäytelmää. En muista vastaavaa määrää punatulkkuja tässä olleen koskaan. Ja tosiaan nuo viherpeipot ovat olleet poissa monta vuotta.

Hieman tuo lintupopulaatio jämahti keskitalven aikaan. Esim. pihabongauksen aikaan tässä pihalla oli hyvin hiljaista. Sini- ja talitiaiset syövät tässä siististi koko talven. Naakat, varikset ja harakat sekä fasaani ovat myös vakituisia vieraita. Pikkuvarpusia ja varpusia on heti naapuritalojen pihalla mutta ei meillä tänä talvena.

Aika pieniä määriä, mitään isoa parvea pikkuvarpusia en ole havainnut lähipiirissä. Varpunen tuntuu kadonneen pihapiireistä, mutta sen sijaan sitä löytyy esim. hevosalleilta ja Karhulan keskustasta, missä en pikkuvarpusta ole nähnyt lainkaan.

Urpiaisia näin runsaasti, erittäin paljon syksyllä, mutta pihakisan alkamisen aikaan ne olivat kadonneet meiltä.”

Käpytikka on yleisin tikkamme, ja laji löytyykin varmasti lähes kaikkien listoilta. Nämä tikat on kuvattu Kouvolassa kesällä 2017. Kuva: Kalle Ylimäki

100 lajia

JA MUITA JUHLAVUODEN PINNAKISOJA

Paula Uotila

Kun itsenäinen Suomi täytti 100 vuotta vuonna 2017, erilaiset tahot innostuivat järjestämään tempauksia, joiden teemana oli tuo luku sata. Lintuharrastuspuolella tämä teema on varsinkin Suomen oloissa oikein sopiva, koska lintuharrastajat rakastavat havaitsemiensa lintulajien, ”pinnojen”, laskemista, ja toiseksi Suomessa esiintyy lukua ajatellen sopiva määrä lintulajeja. Tätä kirjoittaessani Suomessa on havaittu 477 luonnonvaraisesti harhautunutta lintulajia, joista meillä pesii n. 250.

Tunnista 100 lintulajia -haaste

Suomen 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi BirdLife Suomi lanseerasi Tunnista 100 lintulajia -haasteen, jonka tarkoituksena oli havaita vuoden aikana sata lintulajia Suomen rajojen sisäpuolella. Haasteen tarkoituksena oli innostaa erityisesti aloittelijoita lintuharrastuksen pariin. Vaikka sata lajia vuodessa on kokeneen harrastajan näkökulmasta helppo nakki, se ei sitä aloittelijalle useinkaan ole. Kuitenkin se on määrä, joka on mahdollista kohtuullisella vaivannäöllä saavuttaa. BirdLife perusti haastetta varten facebook-ryhmän, jossa haasteeseen osallistujat jakavat kokemuksiaan ja voivat kysyä neuvoa esimerkiksi lintujen määritykseen liittyvissä kysymyksissä. Ryhmästä tuli nopeasti suosittu – siinä on tällä hetkellä yli 3200 jäsentä, ja keskustelu ryhmässä on aktiivista. Lisäksi BirdLife jakoi vuoden aikana sekä koti- että face-

book-sivuillaan lintujenmääritysohjeita – jonkin lajiparin tuntomerkkeineen joka viikko siten, että vuoden lopussa esiteltynä oli yhteensä 100 lintulajia.

Tunnista 100 lintulajia -haasteella on BirdLifen kotisivuilla oma osionsa, jonne saattoi käydä ilmoittamassa nimensä sata lajia saavutettuaan. Marraskuun loppuun mennessä sivuille oli ilmoittanut nimensä yli 1400 henkilöä, joista BirdLifen mukaan 42 on kymenlaaksolaisia. Prosentteina se on 3,5 % kaikista nimensä kirjanneista – se vastaa myös Kymenlaakson asukasmäärää, joka on n. 3,2 % Suomen väestöstä. Todellinen satasen saavuttaneiden määrä lienee kuitenkin suurempi, sillä kaikki sata lajia havainneet eivät varmastikaan ole käyneet nimeään ilmoittamassa.

Kyselin kokemuksia 100 lajia -haasteeseen osallistuneilta kymenlaaksolaisilta kartoittaakseni, miten haaste oli alueellamme onnistunut. Vastauksia ei ollut

niin runsaasti, että niistä voisi tehdä tarkempaa tilastotiedettä, mutta jonkinlaista yleistä suuntaa oli havaittavissa.

Suurin osa vastaajista oli lintuharrastuksen suhteen noviiseja – luontoihmisiä, jotka olivat olleet kiinnostuneita linnuista jo aiemmin, mutta eivät syystä tai toisesta olleet koskaan edenneet harrastuksessaan pidemmälle. Monet heistä kertoivat oppineensa vuoden aikana paljon uutta ja innostuneensa linnuista aiempaa enemmän. KyLY:n jäseneksikin oli liittytty, ja muistan myös kuulleen, että joku onnekas haasteeseen osallistuja olisi saanut KyLY:n Ulko-Tammion retkellä satasensa täyteen.

Suurin osa kokemuksiin kertoineista oli onnistunut haasteessa. Jotkut olivat lakanneet laskemasta lajeja saavutettuaan sata lajia, mutta useimmat jatkoivat senkin jälkeen. Heidän lopulliset lajimääränsä olivat reilusti yli sata – tyypillisesti siinä 120:n ja 150:n välillä. Muistan oman harrastukseni alkuvuosilta, että alussa vuodarmäärät olivat juuri tuollaisia, mutta karttuivat vuosi vuodelta, kun uusia lajeja oppi lisää. Uskon ja toivon, että nämä haasteen

myötä harrastuskipinän saaneet jatkavat harrastustaan ja saavat lintujen parissa jatkossakin mukavia kokemuksia. Ja niille jotka eivät onnistuneet satasta saavuttamaan: ei hätää – BirdLife jatkaa haastettaan myös vuonna 2018, joten jos haaste meni ensimmäisellä kerralla mönkään, aina voi yrittää uudelleen. Sitä paitsi lintuharrastus on loputonta oppimista, jossa tuskin kukaan on koskaan täysin valmis.

Kotipiirihaaste

Helsingin Seudun Lintutieteellisen Yhdistyksen Tringan Raaseporin paikallisjärjestö Lullula järjesti vuoden aikana kotipiirihaasteen teemalla ”Havaitsetko 100 lajia kotipiiristäsi 2017?” Vaikka Tringa toimii Uudellamaalla, oli kyseinen haaste kaikille avoin. Haaste oli eräänlainen pihapinnakisan laajennus – kotipiiriksi laskettiin ympyränmuotoinen alue, joka ulottuu 400 m kotiovelta joka suuntaan. Tällaisen alueen sisälle voi tilanteesta riippuen osua ties minkälaista ympäristöä. Etulyöntiasemassa olivat luonnollisesti ne henkilöt, joiden kotipiirissä oli kaikkein monipuolisim-

ta ympäristöä, kenties jokin linturetkikohdekin. Kuitenkin tämä haaste antoi mahdollisuuden niillekin, jotka eivät yleensä saavuta suuria pinnamääriä perinteisissä pihakisoissa (esim. kerrostalopihat keskustassa). Haasteen tarkoitus ei kuitenkaan ollut kilpailla, ainoastaan haastaa ihmisiä tarkkailemaan kotipiirinsä lintuja ja huomaamaan, kuinka paljon lajeja kotikulmillakin voi olla.

Kotipiirihaasteen tulokset päivitettiin itsenäisesti kirjautumalla Tringan verkkosivuille ja täyttämällä sieltä löytyvää ruksilistaa, jonne saattoi ilmoittaa lisätietona havaintopäivän ja sen, montako havaituista lajeista oli spontaaneja. Sivuilla pystyi myös katselemaan muiden kilpailijoiden listoja. Tähän päivään mennessä kotipiirihaasteeseen on rekisteröitynyt yli 500 osallistujaa, joista epäilemättä valtaosa on uusimallaisia. Kymenlaakson alueella osallistujia oli 18, joista tiettävästi ainakin kuusi oli mökkejä. Kymenlaakson osallistujista puolet oli saavuttanut haasteessa vähintään sata lajia, ja Kymenlaakson kärkeä piti hallussaan Eero Hietanen Haminasta (130 lajia 30.11. mennessä).

Jalohaikaroita näkee Suomessa nykyään entistä useammin. Kymenlaaksossa lajia havaitaan varsinkin rannikolla. Kuva: Ari Seppä

Muita kisoja ja haasteita

Erilaiset haasteet eivät kuitenkaan lopu tähän. BirdLifen eri alueyhdistyksissä järjestetään kussakin omia haasteitaan ja kisojaan, ja näiden järjestämisessä on periaatteessa vain mielikuvitus rajana. Yleisimpiä ovat vuodenpinnakisat (alueena yleensä koko maakunta ts. yhdistyksen alue), ekopinnakisa (sama kuin edellä, mutta ilman moottoriajoneuvoja), pihakisa (pinnoja omalta pihalta) ja erilaiset rallit. Lisäksi mm. Tringassa on dösäskaba (pinnoja julkisella liikenteellä liikkuen) ja kaupunginosakisoja, monissa yhdistyksissä myös tietynä kuukautena tai vuodenaikana pidettäviä kisoja. Kymenlaaksossa pidetään nykyään virallisesti koko vuoden kestävää ekopinnakisaa, talviaikaista pihapinnakisaa sekä eko- ja talviralleja.

Kaikille avoimien kisojen lisäksi monet harrastajat järjestävät kulissien takana omia kisojaan. Eräs kisa johon törmäsin taannoin, oli Kouvolan alueella pidetty lokakuun pinnakisa. Kisasta ei tiedotettu virallisesti (itsekin kuulin siitä vasta jälkikäteen), mutta sen konsepti oli hyvin mielenkiintoinen. Kuten kisan nimestä voi päätellä, kisassa laskettiin pinnoja vain Kouvolan alueelta lokakuun 2017 aikana. Eikä siinä kaikki – myös säännöt poikkesivat tavanomaisista pinnakisoista. Tavallisesti pinnakisoissa, ralleissa jne. saa kustakin havaitusta lintulajista yhden pinnan täysin riippumatta siitä, onko kyseessä jokin tuiki tavallinen laji vai Suomen ensimmäinen rämekurppelo. Lokakuun pinnakisassa sääntöjä oli kuitenkin muokattu niin, että kisa kannusti osallistujia etsimään Kouvolan alueelta lajeja, joista oli aikaisemmin mahdollisimman vähän lokakuisia havaintoja. Mitä harvemmin havaittu laji oli aiemmin tavattu lokakuisessa Kouvolassa, sitä enemmän pisteitä siitä sai. Täysin uuden lokakuunpinnan spotatessaan pisteitä sai 15, ja pisteiden määrä aleni tästä portaittain – alin mahdollinen pistemäärä oli yksi, ja sen sai lajista, josta oli yli 20 aiempaa lokakuista havaintoa. Lisäksi lajit oli kisassa suotavaa löytää itse – toisen löytämän linnun bongaaaja sai vain yhden pisteen, vaikka kyseessä olisi ollut uusikin lokakuunpinna Kouvolalle. Osanottajia lo-

Linkkejä eri haasteiden ja kisojen sivuille:

- ▶ Tunnista 100 lintulajia -haaste:
<https://www.birdlife.fi/lintuharrastus/100lintulajia/>
<https://www.facebook.com/100lintulajia>
- ▶ Tringan kotipiirikisa:
<https://www.tringa.fi/2017/01/havaitset-ko-100-lajia-kotipiiristasi-2017/>
- ▶ Unipinnakisa:
[https://www.facebook.com/Näetkö 100 lintulajia unissasi 2017?](https://www.facebook.com/Näetkö_100_lintulajia_unissasi_2017/)
- ▶ KyLY:n ekopinnakisa:
<http://kyly.fi/index.php/toiminta/ekopinnakisa>
- ▶ KyLY:n pinnarallit:
<http://kyly.fi/index.php/toiminta/pinnarallit>

Töyhtöhyppät saapuvat Suomeen maalis-huhtikuussa. Laji on tuttu useimmille aloittelijoillekin. Kuva: Sami Puranen

Kuhankeittäjäkoiras on komean värinen lintu. Tämä yksilö on kuvattu litissä toukokuussa 2017. Kuva: Hannu Sorsa

kakuun pinnakisassa oli kuusi henkilöä, ja kisan voittaja saavutti 179 pistettä ja 125 lajia.

Vastaavanlaisia ns. löytäjäkisoja järjestetään myös julkisina monissa eri alueyhdistyksissä – kisoissa yritetään etsiä harvinaisia lintulajeja ja niitä löytämällä saa lajin harvinaisuustasosta riippuen eri määrän pisteitä. KyLY:n alueella tällaisia ei ole toistaiseksi virallisesti järjestetty, mutta jos kiinnostuneita löytyy, niiden järjestäminen ei ole lainkaan pois suljettua.

Sokerina pohjalla on mainittava vielä eräs pinnakisa, jossa ei tarvitse poistua neljän seinän sisältä lainkaan – nimittäin unipinnakisa. Monet lintuharrastajat varmasti näkevät unissaan lintuja, ja toiset pitävät näistä listaakin. Alun perin unipinnakisan toi julkisuuteen ornirockstara Eelis Raritet järjestämällä Eeliksen päivän unipinnarallin Eeliksen nimipäivänä 9.4. Rallin kesto on yksi yö, ja aamulla osallistujat kirjoittavat tuloksensa tapahtuman facebook-sivulle.

Eräs nimeltä mainitsematon KyLY:n jäsen päätti kuitenkin laajentaa konseptia ja pisti heti vuoden 2017 alussa pystyyn koko vuoden kestävä unipinnakisan, ”Näetkö 100 lintulajia unissasi 2017?” Alun perin muutaman ihmisen päähenkilöstä lähteneessä facebook-ryhmässä on tällä hetkellä 91 jäsentä, ja lintu-unista keskusteleminen on aktiivista. Tietävästi monet ovat saavuttaneet jo rajapyykin 100 unipinnaa, mutta toisten uniin lintu eivät tunnu lentävän millään. Tätä kirjoittaessani olen itse saavuttanut vuoden aikana 86 unipinnaa, ja sata pinnaa tuntuu kovin kaukaiselta ajatukselta, kun uneksimisaikaa on enää kuukausi.

Tätä lukiessasi unipinnakisan kuten muidenkin vuoden aikana käytyjen kisojen ja haasteiden voittopokaalit on kuitenkin jo jaettu ja lajilistat jälleen tyhjenetty. Joten ei kun ulos maastoon ja uutta lintua putkeen.

Kiitokset

Kiitos kaikille, jotka jakoivat tätä juttua varten kokemuksiaan Tunnista 100 lintulajia -haasteesta ja kotipiirihaasteesta. Kiitos myös BirdLifen Markus Seppälälle ja Jan Södersvedille yhteistyöstä ja tilastotiedoista sekä Jukka Kivilompololle lokakuun pinnakisaaan liittyvistä tiedoista.

Kokemuksia Tunnista 100 lintulajia -haasteesta

”Haasteen aikana olen oppinut tunnistamaan monta sellaista lajia, joita olen kyllä nähnyt, mutten tiennyt, mitä ne olivat tai miten ne erotetaan sukulaislajeistaan (esim. metsä/niittykirvinen, uuttukyyhky). Myös lintujen ääniä olen oppinut paljon, koska jotkut lajit on ollut pakko tunnistaa pelkän äänen perusteella. Lintukirjaa on tullut luettua paljon tänä vuonna ja sieltä on tартunut tietoa lintujen elinpaikoista sekä muuttoreiteistä ja -ajoista. Haastavinta on ollut pikkulintujen tunnistaminen, koska kiikareita ei läheskään aina ole ollut mukana. Pienet ruskeat laululinnut ovat myös tuottaneet hankaluuksia. Helpointa on ollut havaita sellaisia lajeja, joiden olinpaikat ja elintavat ovat olleet tuttuja jo ennestään.”

”Mieheni on aktiivinen lintuharrastaja ja hänen mukanaan olen joskus lintuja käynyt katsomassa. Olen haasteen myötä innostunut enemmän linnuista kuin ennen. Tämä taisi olla miehen suunnitelma, kun tietää, että pidän listoista ja tilastoista. Olen kehittynyt haasteen myötä jonkun verran ja erityisesti retkeilyt enemmän. Haastavaa on ehtiä nähdä tuntomerkkejä ja tunnistaa ääniä. Helppoa omasta haasteestani on tehnyt oma personal trainerini, joka on kärsivällisesti opastanut minua. Lisäksi olen osallistunut yhdelle KyLY:n retkelle Ulko-Tammioon ja seurannut Facebookin 100 lintulajia -ryhmää.”

”Aloitin jo helmikuussa ja alku oli jotenkin hidasta, enkä edes uskonut pääseväni tavoitteeseen, perus tiaisit ja varikset löytyi helposti.

100 lajia tuli täyteen kuitenkin jo 20.5. ja sitten en enää kirjannut lajeja, vaikka sen jälkeenkin itselle uusia on tullut.

Olen jo muutamana keväänä ja kesänä käynyt kameran kanssa Mukulanlahden lintutornilla etupäässä kuvien toivossa. Siellä olen jo aikaisemmin törmännyt aktiivisiin lintuharrastajiin.

Niinpä sitten sadan linnun toiveissa aloin huhtikuussa viikonloppuisin aamut viettämään samassa paikassa. Onneksi. Ilman näitä avulialia asiantuntijoita en varmasti olisi kaikkia lajeja edes nähnyt.”

”Helppoa Helsingin kodin ’ikkunabongaukset’, haastavaa arktikan hanhiparvet.

Kaveri on auttanut tunnistuksessa, koska hän musiikkimiehenä tuntee myös lintujen äänet!”

Kokemuksia

”Omat kotipiirilajini ovat kertyneet ilman suurempia ponnisteluja piha-alueelta tarkkailemalla ympäristöä ja taivasta. Myös lähialueen kävelyretkillä on osunut uusia lajeja kohdalle. Haasteesta johtuen ovat kävelyt suuntautuneet tavallista enemmän läheisen Salmenvirran rantaan ja Taskalinmäen metsäalueelle. Myös lintulaskentareittini on osittain kulkenut pihapiirialueella. Muutaman kerran olen käynyt stajaamassa vähän pitempään Salmenvirran rannassa tai kalliolla hyvinä muuttopäivinä. Alueen yli kulkee kaksi selvää muuttoväylää: petolinnut gm. suoraan yli kevään syksyyn itä-länsisuunnassa ja arktiset lajit lounaaseen/etelään Haminanlahden linjalla varsinkin syksyisin. Parhaita lajeja ovat olleet juuri arktika-linjalla punakuirien ja isosirrien sekaparvi 3.8. Pikkusieppo oli pihan tuntumassa 10.8. Jalohaikara lensi Salmenvirtaa seuraten Savilahdelle 30.8. (myös uusi pihapinna). Yllättävä viimeisin uusi laji on ollut teerikoiras lentämässä piha-alueen yli (myös uusi pihapinna) 19.11.”

Eero Hietanen, Hamina, 130 lajia

Parhaita havaintoja Tunnista 100 lintulajia -haasteen aikana

"Kaikkein mieleenpainuvin oli mandariinisorsa, jonka olin jo aikaisemmin kuullut olleen Kymijoen rannalla Kuusankoskella. Ajattelin ensin etten mene etsiskelemään, koska varmasti paljon kuvaajia ja bongareita on jo rantoja koluamassa, niin en menis häiritsemään.

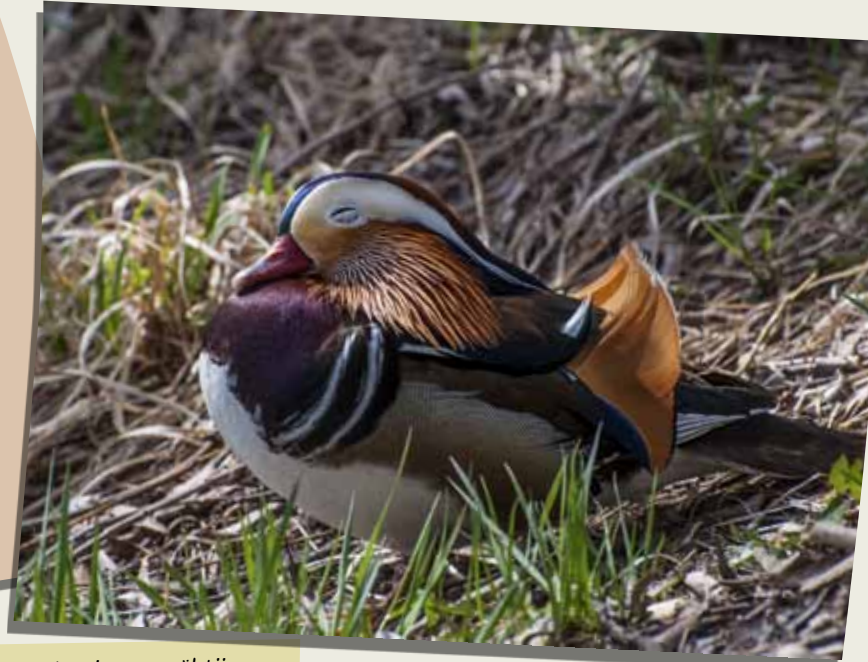
Tuli äitienpäiväamu ja asia kuitenkin tuli taas mieleen ja laskeskelin että ennen sovittua lounastapaamista on pari tuntia aikaa.

Niinpä päätin ottaa kameran kaulaan ja lähdin 'lenkille'...ajatus oli poistua takavasemmalle jos kovasti on porukkaa samoilla asioilla. Auto parkkiin ja rantaraitille...EI KETÄÄN!!! Wow!!

En kyllä yhtään tiennyt missä lintu on, mutta kai se oli möllin tuuria kun Kuusankosken keskustan ulkoilureitillä rantapenkkaa tuijottelin ja näin hopeapajujen alla jotain oranssia!!! Siinä se oli... mandariinisorsa! Onks se niinkun elis?

No parasta kaikessa että sain vielä erittäin monta kelpo kuvaa siitä sorsasta."

Taina Väänänen, Kouvola

Kuva: Taina Väänänen

"Hauskin havainto oli 14.10. Virolahdella peukaloinen, joka seurasi sienten puhdistusta ulkorakennuksen nurkalta."

"Väriengastettu kurki, joka täytti kesäkuussa 18 vuotta."

"Tammikuussa Haminassa nähtiin merikotkia muutaman kymmenen metrin päästä. Ne olivat tosi komeita. Kevään ekat töyhtöhyypät olivat kivat, koska töyhtöhyypä on mielestäni yksi hausimmista linnuista. Lisäksi miehen mielestä oli hienoa, kun pomppasin aamulla sängystä ylös, kun pihan ruokinnalla oli viitatainen."

"Parhaita sataseen mautuneita lajeja olivat sepelrastas ja lyhytnokkahanhi. Mieleenpainuva ja mukava retki oli pyöräretki littiin kesäkuun alussa. Sää oli upea kesäsää, ja litissä sain sekä näkö- että kuulohavainnon kuhanneittajasta. Näköhavainto tästä lajista oli minulle ensimmäinen laatuaan, aiemmin olin ainoastaan kuullut sen laulua."

"Hienoimpia lajeja ovat olleet merikotka, sepelrastas, mustatiira, sinisuohaukka, valkoselkätikka ja turkinkyhky (kaikki eliksiä). Myös mandariinisorsa oli hieno havainto, vaikkei se elis ollutkaan. Parhaat retkikokemukset olivat pari Kotka-Hamina -seudulle vanhan ystävän kanssa tehtyä retkeä. Oli kiva katsella lintuja jonkun yhtä 'höperön' kanssa ja jutella aiheesta, josta kukaan muu lähipiirissäni ei ole kiinnostunut eikä tiedä linnuista mitään."

Tringan kotipiirihaasteesta

"400 m kotiovelta ulottuu juuri ja juuri Metsolanlahden (Kosulaisenpohjan) rantaan, mutta siitä huolimatta en ole saanut kasaan kuin 84 lajia. Kesältä jäi puuttumaan monta lajia, jotka olen nähnyt jopa pihalta lähes joka vuosi, kuten sääksi, räyskä ja runkasipi. Talvisemmista lajeista puuttuu mm. tikat, lukuun ottamatta käpytikkaa. Iloisempia yllätyksiä ovat olleet liro ja jallu [jalohaikara]. Jos säde olisi ollut 500 m, olisin saanut muutaman lajin enemmän, mm. ruokokerttusen, joka ei suostunut näyttäytymään kaislikosta 400 m rajalle."

Joni Räsänen, Kotka, 84 lajia

"Kotipiiriini kuuluu lähinnä taajamametsää ja asutusaluetta. Vesistöt ovat kaukana, joten vesilinnut ovat jääneet puuttumaan muuttoaikoina näkemiäni hanhiparvia lukuun ottamatta. Mielenkiintoisin laji oli kuitenkin sääksi, joka näkyi ikkunasta kesällä. Se on ainut kerta, kun olen koskaan nähnyt sääksen tällä alueella (sen kalastelujärvelle on muutamiin kilometrejä, ohilento selittynee sillä). Myös ikkunan takana huudellut käenpiika oli mukava havis, mutta ei sekään jäänyt pidemmäksi aikaa alueelle. Metsälintuja olen sentään saanut ihan hyvin, vaikka yhden lajin jouduinkin pyyhkimään myöhemmin pois listalta: peukaloinen, joka lauloi tien päässä osoittautuikin erikoisesti laulavaksi peipoksi. Yksi laji, jonka olisin myös voinut saada listalle mutta en päässä kotipiiriini rajoista, mutta vaikka kuinka yritin kuulostella, niiden äänet eivät kuuluneet kotipiiriin sisäpuolelle."

Paula Uotila, Kouvola, 62 lajia

RETKIKOhteena

TEKSTI JA KUVAT: **JON**

KUUBA

Mielessäni oli jo muutaman vuoden ajan pyörinyt ajatus Kuuban-matkasta. Halusin nähdä tuon legendaarisen Karibianmeren saaren vielä kun massaturismi ei totaalisesti ole kerennyt pilata sen ”menneen maailman” pittoreskia kauneutta.

aaveeni saaren näkemisestä saivat lihaa luidensa ympärille tammikuun 2017 lopussa, kun Finnair ilmoitti aloittavansa suorat lennot Kuubaan vuoden lopulla. Olin jo periaatteessa varannut matkan joulukuuksi 2017, kun sain kuulla Apollomatkojen tarjouksesta äkkilähdöistä Kuubaan suorilla Finnairin lennoilla. (Näistä lennoista ei ollut mitään tietoa Finnairin omilla nettisivuilla.) Koska olin lähdössä matkaan

I RÄSÄNEN

yksin, minun oli helppo tehdä päätös ottaa lennot puolella hinnalla. Ennen matkaan lähtöä minulla oli puolitoista viikkoa aikaa tehdä kaikki tarvittavat järjestelyt, tutustua saareen ja sen linnustoon.

Lennot olivat Varaderon kentälle (virallinen nimi Juan G. Gómez Aeropuerto), joten varasin majapaikan pienestä kylästä lentokentän ja Varaderon turistihelvetin väliltä vain kahdeksi ensimmäiseksi yöksi. Majapaikat Kuubassa voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: Pääosaturisteista majoittuu valtion omistamissa hotelleissa, jotka usein ovat all-inclusive-tyyppisiä. Toinen vaihtoehto ovat niin

sanotut kotimajoitukset, joita paikallistain kutsutaan nimellä *casas particulares*. Valtio on antanut yksityisille ihmisille mahdollisuuden pitää kahta huonetta/huoneistoa vuokralla ja veloittaa sitten näiltä ”majoitusyrityksiltä” vuodessa kiinteän summan, joka ei ole ihan pieni. Olin luke-
nut paljon hyvää *casas particularesista*, ja kun en ole koskaan ollut kovin innostunut all-inclusive-hotelleista, oli valintani selvä. Käyttämieni majapaikkojen vuorokausihinnat aamiaisineen vaihtelivat 30 ja 37 CUCin välillä. Useimmissa paikoissa söin myös päivällisen, josta tuli 7 – 13 CUCia lisää. Majapaikkojen jääkaapeissa oli tarjolla myös virvoitusjuomia, joista veloitettiin varsin kohtuullisesti.

Matkakertomuksia lukiessani huomasin monen lintuharrastajan (ehkä puolison/perheen painostuksesta tai vain mukavuudenhalusta ja vaivattomuuden vuoksi) tekevän myös niin, että he majoittuvat all-inclusive-hotellissa, josta he sitten tekevät päiväretkiä lintupaikoille. Erityisesti Cayo Coco ja sen lähisaaret soveltuvat hyvin tällaiseen retkeilyyn.

Autonvuokraus meinasi aiheuttaa harmaita hiuksia. Yhdellä sun toisella nettisivulla varoiltiin huijaavista vuokraamoista, vaikka kaikkien autovuokraamoiden piti käsitykseni mukaan olla Kuuban valtion omistamia. Lisäksi suurin osa autoista tuntui jo olevan varattuna, joten valikoima oli vähissä. Tätä ongelmaa tuskin olisi ollut, mikäli olisin ollut lähdössä vasta kuu-
kausien päästä.

Autonvuokraus on Kuubassa muuhun hintatasoon verrattuna kallista. Lopulta löysin Varaderossa sijaitsevasta *Havanautos*-vuokraamosta pienen henkilöauton haluamakseni kymmeneksi päiväksi. Auto oli tietenkin halvin mahdollinen eli kiinalaisvalmisteinen Geely. Maksoin auton vuok-
rasta noin 70 euroa per päivä. Lisäksi autoa hakiessa kannattaa varata mukaan setelitukko takuumaksua varten, sillä ainakaan minun vuokraamoni ei luottokorttia hyväksynyt. Geelyn tapauksessa takuumaksu

oli 200 CUCia, josta sain autoa palauttaessani 150 takaisin. Vuokratessa sovittu 50 CUCia veloitettiin tyhjästä tankista.

Otin myös yhteyttä sähköpostitse Zapatán suoalueilla toimivaan oppaaseen, sillä olin lukenut oppaan olevan välttämättömän tuolla seudulla. En ollut ennen käyttänyt opasta ja mietin sitä nytkin paria kertaa, sillä olen suuri budjettimatkailun ystävä. Sainkin varattua itselleni Angelnimisen oppaan yhdeksi aamupäiväksi. Kyselin häneltä myös mahdollista majapaikkaa muutamaksi yöksi Playa Largasta, joka on tuon laajan suojelualueen ”keskustaajama”. Kiireellisestä lähdöstäni johtuen sähköpostikirjeenvaihtomme taisi jäädä tuolta osin hieman kesken, kuten oli myöhemmin käyvä ilmi.

Matkavalmisteluihini kuului vielä ajoit-
reitit suunnittelu niin, että kohdalle osuisi mahdollisimman monta lintukohdetta. Puoleentoista viikkoon en paljon muuta lukenutkaan kuin netistä kaivamiani matkakertomuksia Kuubaan suuntautuneilta linturetkiltä. Osoittautui, että Kuuba on niin suuri saari, etten kymmenessä päiväs-
sä millään ehtisi käydä sen jokaista kolkkaa läpi. Niinpä jätin suosiolla saaren itäosat pois suunnitelmistani. Itä vaikutti mielenkiintoiselta Guantanamoineen ja laajoine suojelualueineen, mutta näin ensikertalaisena valitsin kohteekseni – vähän tylsästi ehkä – lähes kaikista matkakertomuksista tutummiksi tulleet saaren länsi- ja keski-
osat.

Välittömästi matkan varaamisen jälkeen tilasin netistä *Helm Field Guides* -sarjaan kuuluvan *Birds of the West Indies* -määritysoppaan sekä maantiekartan Kuubasta, jotka eivät tietenkään ehtineet saapua ennen lähtöäni. Onneksi kyseinen lintukirja kuului myös Lintuvarusteen valikoimiin, jossa kerkesin käymään matkalla lentokentälle. Lisäksi järjestelin ja tutkiskelin muita matkaa koskevia – tois-
sijaisia – asioita, kuten mitä asiakirjoja ja rokotuksia Kuubassa tarvitsee, saanko lo-
maa töistä jne.

”Kuuba on niin suuri saari, etten kymmenessä päivässä millään ehtisi käydä sen jokaista kolkkaa läpi.”

KUUBAN LINTUPAIKAT

Seuraavassa kerron käyntijärjestyksessä niistä paikoista, joissa kävin. Nämä kattavat Kuuban kaikkein kuuluisimmat linturetkikohteet, mutta myös joitakin vähemmän tunnettuja.

Ensimmäiset kaksi yötä vietin Kuuban pohjoisrannikolla Boca de Camarioca-nimisessä kylässä, joka sijaitsee noin puolessa välissä Varaderon ja Matanzasin kaupunkeja. Paikka ei ole ”varsinainen linturetkikohde”, enkä ollut nähnyt siitä mainintoja yhdessäkään retkikertomuksessa. Olin valinnut sen siis pelkästään sijaintinsa vuoksi, lentokentän ja autovuokraamon välissä. Tietysti juuri tämän kylän valintaan näiden kahden kohteen välissä vaikutti myös se, että se oli rannikolla ja vieläpä pienen joen suussa. Oletin näiden seikkojen pohjalta, että paikkakunnalla näkyisi edes jonkin verran lintuja.

Niinpä heti ensimmäisenä aamunani Kuubassa suuntasin auringonnousun aikoihin kylän rannalle. Ensimmäiset havaintoni maan linnustosta (puoli neljältä kiekumisensa aloittaneiden kukkojen lisäksi) olivat pimeässä talojen katoilla räpistelevät kyyhkyt, joiden tarkempaa la-

jistatusta en lähtenyt arvailemaan. Kovin eksoottisesti ei retkilistani käynnistynyt, sillä ensimmäiseksi lajiksi päätyi **varpunen**, joita sirkutti puissa rannan tuntumassa.

Mutta jo seuraavasta lajista, **taiturimatelijasta**, tuli reissun ensimmäinen elämänpinna. Rantavedessä uiskenteli taas tutumpi laji, **tukkakoskelo**, ja pari Etelä-Euroopasta tuttua **lehmähaikaraa** suoritti ohilennon. Rantahiekalla piipersi **tundra-kurmitsa**.

Kävelin hitaasti rantaa kylästä pois päin ja pikkuhiljaa lintujen heräillessä ympäriltäni kuului kaikenlaista mielenkiintoista tirsutusta. **Pilkksiipikyyhky**, **rantakerttuli** ja **kiipijäkerttuli** näyttäytyivät ensimmäisten joukossa. Pian puiden takaa paljastui mielenkiintoisen näköinen lutakko, jota en ollut osannut odottaa lainkaan. Kävellessäni sinne rantaviivaa seuraillen vastaani lensi kaksi suurta lintua, **ruskopelikaaneja**. Elämäni ensimmäiset pelikaanit! Nyt alkoi matkamiestä jo hie- man hymyilyttää. Ja hymy ei osoittanut hyytymisen merkkejä lutakon rantaan saavuttuani: **jalo-**, **lehmä-**, **amerikankyyry-**, **lumi-**, **sini-** ja **karibianhaikaroita**, **(amerikan)pitkäjalkoja**, **keltajalkavikloja**, **nokisiipilokkeja** ja yksi **sepelkalastaja**. Lutakossa kävi uskomaton vilске. Pieniä

varpuslintuja kuhisi rantapuskissa, joukossa ainakin **ruskokruunu-** ja **naamio-kerttuleita**. Ylläni pyöri **luolapääskeyä** ja **pallokiitäjiä**.

Olin viihtynyt lutakolla vaikka kuinka pitkään, mutta minun oli lähdettävä palailemaan majapaikkaani, jonne olin tilannut aamiaisen yhdeksäksi. Yksinäinen **kuningastiira** lensi ylitseni ja rantakivikossa huuteli **amerikantyllipariskunta**. Äkkiä huomioni kiinnitti outo, kova ja metallinen ääni. Musta lintu tuli puun rungon takaa esiin, **antillienmölyturpiaali**. Niitä oli useampikin paikalla – ne on helppo erottaa muista mustista turpiaaleista omintakeisen pitkän ja sivuttain kiertyneen pyrstönsä perusteella. Tullessani näkemäni pilkkasiipikyyhky oli saanut kaverin ja kerttuleita tuntui olevan joka puskassa, joista uudeksi lajiksi sain vielä **pensaskerttulini**. Ruskokruunukerttuleiden huomasin liikkuvan myös paljon maassa. Niiden käyttäytymisestä tulikin mieleeni kotoiset västäräkit, sillä nämäkin tuntuivat viihtyvän hyvin urbaanissa maisemassa. Ruskokruunukerttuli olikin yksi useimmiten näkemistäni linnuista Kuubassa.

Kylään saavuttuani selvisi myös aamulla kuulemieni kyyhkyjen laatu: **turkinkyyhkyjä**. Tämä eurooppalaisten ”tuli-

Käkilintuihin kuuluvat anit suhtautuivat ihmisiin varsin pelottomasti ja niiden näki usein päiväystävän teiden varsilla.

Taiturimatkiija oli yksi näkyvimmistä linnuista.

ainen” osoittautui yleiseksi lajiksi Kuuban kaupungeissa ja kylissä. Hauskan näköisiä kippurahäntäisiä liskoja otti aamuauringon eräässä romukasassa. Liskoilla ei kait suomalaista nimeä olekaan, mutta englanniksi niitä sanotaan *Curly-tailed Lizardiksi*. Niitäkin saarella on useita lajeja, joita ei minun reptologin kyvyilläni erota toisistaan.

Puolilta päivin patikoin sisämaahan päin pitkin karjalaitumia ja viljelyksiä halkovaa tietä. Pinnalista karttui **kalkkunakondorilla** (joita tulini näkemään kymmeniä – ellen satoja – jokaisena päivänä), **kesykyhyhkyllä**, **anilla**, **kultakurkkusirkkusella**, **kuubanlauluturpiaalilla** sekä **kuubansmaragdikolibrilla** (elämäni ensimmäinen kolibrilaji, jota hetken pidin sudenkorentona!). Alueella esiintyy myös isoliskokäkiä, sillä löysin yhden kuolleen yksilön tien sivusta.

Keskipäivän paahde ja tyhjentyneet vesipullo pakottivat minut palaamaan kylään täydentämään vesivarastoja. Yritin lähestyä aamuista lutakkoa toisesta suunnasta, mutta totesin sen mahdottomaksi. Löysin sen sijaan aivan kylän rajalta pienemmän lammikon, jonka reunamia kansoittivat lehmä-, jalo- ja sinihaikarat, keltajalkaviklot sekä uutena lajina **amerikanviklo**. Viklolajeja pääsi kätevästi vertailemaan, sillä yksi kumpaakin seisoi aivan tertiaalit tertiaaleissa kiinni ruohotuppaalla. Lätä-

kön takaa joutomaalta löysin päivän neljänneksi kyyhkyajiksi pikkuruisen **suomuvarpuskyhyn**.

Illansuussa ensimmäisen päivän kruunasi ylitseni liitännyt **keisarifregattilintu**. Ensimmäisen retkipäivän lajisaldoksi jäi vaivaiselta kuulostava 36 lajia, mutta laatu korvasi määrän moninkertaisesti. Olinhan saanut 30 elistä. Koto-Suomeen verrattuna lintuja – etenkin isompia – oli yksilömäärällisesti enemmän, eivätkä ne vaikuttaneet niin aroilta.

Seuraavana aamuna lähdin kävelemään lutakolle jo aamukuudelta, sillä tavoitteenani oli olla sen rantamilla auringon noustessa. Oli mahtavaa katsella hämärän

ja usvan seasta paljastuvia haikaroita ja kahlaajia aamun ensisarastuksessa. Äänimaisemakin haki vertaistaan. Vesiäisten ja kettusten sekalaisten ääntelyiden taustalla kylän kukot kiekuivat. Satunnaisesti kuului koirien haukuntaa ja autojen ääniä. Lajisto oli pitkälti samaa kuin edellisellä aamuna. Uusia pinnoja olivat **klovnihaikara**, **kruunuyöhaikara**, **amerikansipi**, **loistokerttuli** ja vasta valokuvasta huomaamani **pitkäkoipisirri**. Aamiaisen olin varannut kahdeksaksi tällä kertaa, joten ihan liian pian minun täytyi poistua löytämästäni pikkuparatiisista. Paluumatkalla näin kylässä palmun rungolla kiipeilevän **mahlatikan**.

Kalkkunakondori rantakivellä Matanzasissa.

Karibian alueen yleisin rastas lienee kaunis antillienrastas.

Kuuban kansallislintu on kuubantrogoni, jota paikalliset sanovat tocororoksi.

Ensimmäisen sirkkutanganani näin Las Terrazan luonnonpuistossa.

Aamiaisen jälkeen päivä menikin vuokra-auton haussa ja siirtymisessä seuraavaan kohteeseen. Mainittakoon vielä lyhyt pysähdyseni Havannan länsipuolella sijaitsevien järvien luona. Olin lukenut näistä A4-moottoritien varrella sijaitsevista järvistä muutamasta matkaraportista, ja niiden perusteella oletin löytäväni järven selältä tuhansia talvehtivia pohjoisamerikkalaisia vesiäisiä. Sorsaparvista ei näkynyt jälkeäkään, ja ainoiksi uusiksi retkipinoiksi sain **amerikannokikanan**, **pak-sunokkaukun** ja **amerikanharmaahai-karan**. Syöksykalastavia ruskopelikaaneja oli kuitenkin hauska seurata.

LAS TERRAZAS JA SOROA

Kolmannen yöni vietin Las Terrazan luonnonpuistossa, joka sijaitsee noin 50 km Havannasta länteen. Alueella oli vielä 1900-luvullakin kuparikaivoksia ja sen metsiä oli surutta kaadettu. Alueelle on kuitenkin istutettu uusia metsiä kotoperäisistä puulajeista ja ne on suojeltu. En juurikaan löytänyt matkaraporteista mainintoja alueella retkeilystä, mutta itse päätin antaa sille mahdollisuuden. Olin lukenut, että luonnonpuistosta pitäisi löytyä harvinaisuuksia kuten kuubansirkkun, kultakaulussirkkun ja viherlakkikerttuli, sekä yleisempänä sellaisia lajeja kuin kuubanvarpuspöllö, kuubantrogoni ja kuubantodi.

Luonnonpuistossa risteilee useita polkuja, joista valitsin itseäni lähimmän – *Caminata el Tabureten*. Majapaikkani sijaitsi hieman Las Terrazan kylän ulkopuolella. Oli vielä pimeää kun kävelin kylän läpi kohti patikkareittiä, jonka lähtöpiste oli erään lomamökkikylän portilla. Polku nousi kukkulalle paikoin hyvin jyrkästikin ja kulki keskellä tiheää metsää, josta kuului mitä erilaisimpia lintujen ääniä. Vaikka puusto ei ollut kymmeniä metrejä korkeaa, tunnelma oli kuin oikeassa viidakossa.

Aamuretkellä havaitsin **antillienrastaan**, **kuubantrogonin** (Kuuban kansallislintu), **karibiantyrannin**, **valkolakkikyyhkyn**, kuubansmaragdikolibrin, **kuubanhertikan**, **kuubantodin**, **sirkkutangan**, **karibianpiivin**, kalkkunakondorin, kultakurkkusirkkusen ja **vaikertajakyyhkyn**. Aamiaisen jälkeen harrastin majapaikassa vielä ikkunabongauksia ja kerrytin päivälistaan sellaisilla lajeilla kuin **kuubavireo**, **tiaiskerttuli**, taiturimatkiija, kuubanalaulu-, antillienmöly-, **hohto-** ja **antillienturpiaali**, sekä **kuubanraitatikka**.

Jatkoin matkaani kohti länttä ja ensimmäisen pysähdysten tein parinkymmenen kilometrin ajon jälkeen Soroassa. Patikoin paikoin hyvin jyrkkää polkua ylös pienen vuoren huipulle, jossa sijaitsi *mirador* – näköalapaikka. Näin kivutesani karibianpiivin, **karibiankyyhkyn**,

kuubantrogonin, -todin ja -smaragdikolibrin, kiipijäkerttulin ja tulipääkerttulin. Huipulta ihailin maisemien lisäksi kondorien leijailua ilmapirroissa. Ylhäältä niitä pääsi katselemaan myös selkäpuolelta. Muuta faunaa edustivat pienet anolisiskot ja kauniit perhoset, joilta taitavat suomalaiset nimet puuttua (mm. Malachite & Gold Rim Swallowtail). Aikaisemmin aamulla, ennen turistilaumojen saapumista, polun varrelta olisi kuulemma mahdollista havaita myös kuubanrastuli ja kuubansiirräiskyyhky. Lähistöllä sijaitsee myös hotelli, jonka puutarhassa on nähty – tai ainakin kuultu – kolme kuubalaista pöllölajia sekä kuubankehrääjä.

Välittömästi jatkettuani matkaa Soroasta kohti A4-autopistaa, näin langalla reissun ensimmäisen **amerikan-tuulihaukkani**. A4:n varrella pysähdyn kuvaamaan allikkoo, jossa kahlassi hevonen sekä **siniliejukana**.

Seuraavana päivänä suunnitelmissani oli tutustua La Güiran luonnonpuistoon, joten käännyin autopistalta kohti San Diego los Bañosin pikkukaupunkia, jossa sijaitsevat puistoa lähinnä olevat majapaikat. Ennen kaupunkiin saapumistani pysähdyn ylittämälläni joelle, jonka reunapuskissa istuskelivat amerikankyyry- ja lumihaukka, sekä nuorisopukuinen **ruusukapustahaikara** hasuine nokkineen.

”Pariskunta rupesi tekemään sitä kauneinta mitä kaksi haukkaa voi tehdä.”

Amerikan-
tuulihaukkapariskunta,
koiras ylempänä.

LA GÜIRA NATIONAL PARK

San Diego los Bañosissa on *casas particulares* lisäksi Hotel Mirador, joka yhden matkaraportin mukaan on parhaat päivänsä nähnyt. Hiljaiselta se minusta vaikuttikin, kun kävin sen terassilla illan suussa *mojitolla* uuden ystäväni Pilon kanssa. Tutustuin Pilon kadulla, ja lyhyen jutustelun jälkeen paikallisen kansakoulun opettaja osoittautui innokkaaksi lintuharrastajaksi. Hänen opastuksellaan kävin vielä samana iltana tutustumassa yhden miehen sikaritehtaaseen sekä seuraavana aamuna *La Güiraan*. Pikku lenkillä kaupungissa näimme illansuussa amerikankyyryhaikaran, amerikansipin, loistokerttulin, kalkkunakondoreita, **isoliskokäen** (elävän tällä kertaa), pallokiitäjiä, varpusia ja kuubanlauluturpiaalin.

La Güiraan lähdimme ajelemaan seuraavana aamuna. Heti alkumatkasta vai kertajakyyhky lensi automme editse. ”Haciendan” portista sisään ajaessa maksoin muutaman CUCin sisäänpääsymaksun. Tie oli kapea, kurvinen ja paikoin ihan hurjassa kunnossa, mutta periaatteessa asfaltilla päällystetty.

Ensimmäisellä pysähdyksellä näimme mm. isoliskokäen, karibianpiivin, **kuubankerttulin** ja **kyömynokkasirkun**. Läheisestä ojasta kuului kaukaisen härän mylvintää muistuttavaa ääntä, härkäsammakoita. Oppaani osoitti pian, että

hän todellakin tunsu lintuja ja paikallisen luonnon.

Jatkoimme mutkittelevaa tietä eteenpäin ja laskeuduimme metsäisiltä kukkuloilta maaseutuasuutuksen piiriin. Eräällä pihalla karjanjuottopaikan äärellä oli yksinäinen amerikantylly. Laitumilla käyskenteli lehmähaikaroita ja puhelinlangalla istui kaksi kuubalaisen alalajin amerikan-tuulihaukkaa. Pysähdyin kuvaamaan niitä, jolloin koimme todellisen yllätyksen kun pariskunta rupesi tekemään sitä kauneinta mitä kaksi haukkaa voi tehdä.

Kohta saavuimme isohkoon mökkikylään. Pilo kertoi minulle, että tällaiset mökkikylät olivat vain kuubalaisille tarkoitettuja ja ulkomaisten turistien majoittaminen oli ehdottomasti kielletty. Tyypilliseen kuubalaiseen tapaan koko alueella oli tiheä ämyreiden verkosto, joista raikasi salsa ja discomusiikki täydellä volyymilla aamusta yömyöhään. Parkkipaikan vieressä kukkivassa puussa ruokaili turpiaaliparvi, joka sisälsi ainakin kuubanlaulua ja antillienturpiaaleja. Ne olivat ilmeisesti moiseen kakofoniaan tottuneet.

Käveltyämme mökkikylän läpi edesämme kohosi korkea kallioseinä, jonka läpäisi veden vuosituhansien kuluessa kovertama luola. Edelleen luolan pohjalla virtasi joki. Paikka oli nimeltään *Cueva de los Portales*, ja se oli kuuluisa siksi, että eräs Che Guevara piti täällä majaansa Kuuban ohjuskriisin aikana. Ei olisi Che

voinut paljonkaan kauniimpaa paikkaa valita.

Pääasiallisen syyn, miksi Pilo oli minut tänne tuonut, sain kohta omin korvin kuulla. Luolan läpi kuljettuamme saavuimme korkeiden kallioiden ympäröimään jokilaaksoon. Pilo pyysi minua kuuntelemaan tarkasti. Kohta kuulinkin ääntä, jota on vaikea selittää. Omituista hieman valittavaa liverystä, jota ympäröivät kalliot voimistivat ja kaiuttivat niin, että äänen lähde oli vaikea paikallistaa. Kohta löysin erään puun oksistosta pienen harmaanruskean linnun. Kyseessä oli **kuubanrastuli**. Lintu elää vain Kuubassa muutamassa tällaisessa samankaltaisessa paikassa, joissa on ääntä vahvistavia kallioita. *Cueva de los Portales* on varmasti paikoista tunnetuin.

Seurailimme jokilaaksoa kilometrin verran ylöspäin ja kuulimme vielä pari muuta kuubanrastulia. Myös lehmien ja vuohien laiduntamiseen käytetty alue näytti olevan muutenkin lintujen suosiossa. Parituntisen samoilun aikana näimme lisää kyömynokkasirkkuja, ruskokruunukerttuleita, karibiantyranneja, kuubanraita-, ja kuubanvihertikkoja, todin, paritrogonia, smaragdikolibreja, kalkkunakondoreita, loistokerttuleita, taiturimat-kijoita, antillienrastaita, ranta-, tulipää- ja kiipijäkerttulit, kultakurkkusirkkusia, luolapääskyjä, pallokiitäjiä, pilkkasiipi- ja valkolakkikyyhkyjä sekä yksinäisen

Cueva de los Portales.

Kuubantrogoni on suhteellisen yleinen saaren metsäseuduilla.

amerikanharmaahaikaran. Uusia reissulajeja olivat **karibianvaikertajakyyhky**, **isomesitangara** (jolla on mielestäni harhaanjohtava nimi, sillä se on puukiipijän kokoluokkaa) ja **kuubannapsu**. (Viimeksi mainittu ei ole paikallinen drinkki.)

Ennen retken lopettamista ajoimme jonkin matkaa takaisinpäin ja poikkesimme ylempänä ”vuoristossa” kuivaan rinnemetsään etsimään kuubansirkkusta, *Cuban Grassquitia*, mutta emme nähneet siitä vilahdustakaan. Sen sijaan lisäsin aamuisen retken listaani vielä karibiankyyhkyn, anin, mölyturpiaalin ja suomuvarpuskyyhkyn.

Majapaikkani portilla kiittelin opastani mahtavasta aamusta. Pilo ei halunnut palkkaa itselleen, vaan tein pienen lahjoituksen hänen koulunsa urheiluvälinerahastoon. (Jos joku on menossa La Güiran luonnonpuistoon lintuja katsomaan, kannattaa ottaa yhteys Piloon. Yhteystietoja voi kysellä minulta. Pilo voi vaikuttaa vähän häslältä ja on paljon äänessä, mutta lintu hän kyllä tunsu ja tiesi mistä niitä etsiä.)

CIÉNAGA DE ZAPATA

San Diego los Bañosista ajoin Kuuban kaikkein kuuluisimpaan luonnonpuistoon Ciénaga de Zapataan eli Zapatan suoalueelle, jonka kätköissä lymyilemm. myyttinen kuubanluhtakana. Itse siirtymästä en tässä yhteydessä kerro

muuta kuin sen, että kannattaa pysytellä pääteillä.

Zapatan niemimaan ”kainalossa” Sikojenlahden pohjukassa sijaitsee alueen suurin kylä Playa Larga, johon myös alueen majapaikat ovat keskittyneet. Saavuin Playa Largaan vasta iltapimeällä ja etsin käsiini seuraavan aamuisen oppaani *Angel Martinez Garcian*. Hetken keskusteltuamme paljastui, ettei minulla ollut majapaikkaa seuraavaksi yöksi. Angel soitti muutaman puhelun, jonka jälkeen minulla oli majapaikka pariksi seuraavaksi yöksi, mutta ei edelleenkään käsillä olevaksi yöksi. Angel keskusteli asiasta vaimonsa kanssa ja sain luvan majoittua heidän piharakennukseensa, joka osoittautui kylpyhuoneineen ja jääkaappineen aivan yhtä hyväksi kuin mikä tahansa muu kotimajoitus.

Auringon noustessa lähdimme vuokra-autollani ensiksi Soplillarin suuntaan. Ensimmäisellä paikalla näimme ennestään tuttujen kerttusten, tikkojen ja kyyhkyjen lisäksi **kuubanvarpuspöllön**, **kultatikan** ja 15 **kuubanarattia**, mikä sai kuubalaisiksi normaalisti hyvin hillitysti käyttäytyvän Angelinkin innostumaan, sillä aratti oli Zapatan alueella se harvemin nähty papukaijalaji. Autolle palattuamme näimme vielä päivän ensimmäisen isoliskokäen.

Noin kymmenen minuutin siirtymän jälkeen olimme tiheässä metsässä, jota

laikuttivat harvempipuustoiset laidunmaat. Puiden oksistossa vilisi kerttuleita ja muita jo tutumpia lajeja. Kävellessämme erään laitumen poikki osoitti oppaani minulle erään kuningaspalmun latvasta sen alueen yleisemmän papukaijan eli **kuubanamatsonin**. Seuraavaksi Angel löysi minulle Soplillarin ”erikoisuuden”, saaren suurimman tikan: **kuubankultatikan**. Uusina lajeina minulle näin paikalla myös **keltarintakerttulin**, **kuubanpöllösen**, **karibianviiriäiskyyhkyn** ja päivätorjuilla olleen **kuubankehrääjäpariskunnan**.

Ajaessamme itään kohti *Cueva de los Peces*ä lensi tien yli **kuubanvaris**. *Cueva de los Peces* on turistien suosima uima- ja sukelluspaikka rannan tuntumassa. Lisäksi siellä sijaitsee ravintola, jonka kokin takapihalle heittelemät syömättä jääneet riisit houkuttelivat sinne, paitsi kerttuleita ja turpiaaleja, niin myös harvinaisia **kuubanviiriäiskyyhkyjä**. Tämä onkin helpoin paikka nähdä näitä normaalisti hyvin piilottelevia sinilakkisia kyyhkyjä. Niiden lisäksi sain paikalta elikseksi **sinisääskikertun**, **sinikerttulin** sekä **kuubanturpiaalin**.

Paluumatkalla Playa Largaan teimme vielä pari lyhyempää pysähdystä, jotka tuottivat uusiksi lajeiksi **sinisiipitavin**, **amerikanliejukanan**, **naukumatkijan**, **viirupääkerttulin** sekä **lymykerttulin**.

Tämä yksilö oli toinen löytämämme kuubanvarpuspöllö Soplillarín alueella.

Endeeminen kuubankerttuli on yleinen saaren länsiosissa. Tämän yksilön tapasin La Turbassa.

Puolilta päivin kahvitelimme Angelin puutarhassa. Laskin aamuksen retken saldoksi 53 lajia, joista 19 oli minulle eliksiä. Joten aamuista retkeä saattoi pitää oikein onnistuneena. Endeemisistä luhtakanasta, peukaloisesta ja sirkusta kuului salille *La Turban* alueelle emme sinä aamuna kerenneet, joten kyselin Angelilta vinkkejä niiden näkemiseksi. (Oikeasti en todellakaan odottanut näkeväni luhtakanaa, sillä Angelkaan ei ole onnistunut näkemään sitä kuin viitisen kertaa ja hän sentään on ihminen, joka todennäköisesti on nähnyt sen useammin kuin kukaan muu.) Oppaani piirsi minulle kartan, jonka perusteella löytäisin Zapatan soiden sydämeen sekä kertoi mistä pihasta kimalaiskolibria kannatti Palpiten kylästä etsiä.

Sitten hyvästelmin mainion oppaani ja ajoin hänen varaamaansa Playa Largan toisella puolella sijaitsevaan *casa particular*iin. Hostel Buenavista sijaitsi aivan Sikojenlahden rannalla, jossa lounasta sekä aamiaista syödessään, saattoi terasilta katsella ja kuunnella Karibianmeren maininkien lyövän palmuja kasvavaan hiekkarantaan. Ruokakin majapaikassa oli erinomaista, ja erityismaininta täytyy antaa Buenavistan kokin valmistamalle hummeriaterialle. Auringonlaskun aikaan oli mukava istua rantatuolissa ja katsella tuhansien pääskyjen lentoa meren yllä.

Auringonnousun nopeutta ihmetellen ja kuubanvaristen omituista kurlaavaa

jokellusta kuunnellen söin aamiaiseni, minkä jälkeen lähdin välittömästi ajamaan *La Turbaan*. Angelin piirtämä kartta oli melko suuripiirteinen, mutta kun kuvittelin olevani oikeassa paikassa, jalkauduin suolla risteileville kärrypoluille. Suo oli pääasiassa silmäkantamattomiin ulottuvaa parimetristä ruokokasvillisuutta, jossa siellä täällä oli joku pensas tai puu. Kärrypolkujen reunamilla oli puita ja palmuja, ja niiden takana kulki ihmisten kaivamien kanavien verkosto.

Lienee sanomattakin selvää, ettei kuubanluhtakanasta pinnaa tullut. Mutta ei myöskään kuubanpeukaloisesta eikä edes kuubansirkusta. Mutta ei aamu suolla aivan hukkaan mennyt. Siellä oli paljonkin lintuja, yhteensä tein havaintoja 27 eri lajista. Tosin suurin osa edusti jo ennestään näkemiäni lajeja, mutta oli joukossa muutama uusikin laji. Erään kanavan varrella istuskeli pensaan latvustossa **yöhaikara**, josta en ihan elämänpinnaa saanut, mutta reissu- ja kuubanpinnan kuitenkin. Elis oli sen sijaan lentoon säikäyttämäni **oliivimerimetso**.

Mutta törmäsinpä suolla sellaiseenkin harvinaisuuteen kuin suomalainen ihminen. Tosin suomenruotsalainen ja lintuharrastaja, mutta ihminen kuitenkin. Hän olikin ainoa suomalainen, johon törmäsin koko kaksiviikkoisen aikana. Hän oli viisaampana harrastajana liikkeellä oppaan kanssa. Juttelimme vartin

verran (linnuista tietty) ja he olivat vähän aiemmin nähneet sekä peukaloisen että sirkun. Peukun he olivat saaneet houkuttua esiin atrapilla. Selvisi myös, että olin jäänyt autotien parkkiin muutamaa kilometriä turhan aikaisin. Angelinkin tarkoittama paikka olisi ollut siellä, mistä he olivat tulossa.

Patikoin siis polkua eteenpäin, kunnes olin oikeassa paikassa. Mutta ilman atrappia ja päivän alkaessa olla puolessa, ei minulla ollut enää mahdollisuuksia peukkuun eikä sirkustakaan näkynyt untuvaakaan. Palasin autolle ja lähdin ajelemaan Palpiten kylää kohden, mistä piti löytymän maailman pienin lintu.

Paikallisen neuvottua minut oikeaan pihaan ja talon isännän toivotettua minut tervetulleeksi jäin odottamaan päivän pääthteä saapuvaksi. Ensimmäisenä näyttäytyi vanha tuttu kuubansmaragdikolibri. Isäntä näytti minulle (ja parille muulle vieraille) takapihan ahtaassa häkissä kyyhöttävän hutian, suurehkon kaniinimaisen jysijän. Hutialajeja on Karibian alueella tusinan verran, joista osa on uhanalaisia ja osaa pidetään viljelykasvien tuholaisina. Ehkä tämä yksilö oli jälkimmäisiä. Mieleni teki päästää se vapaaksi, mutta en kuitenkaan ruvennut ”kettutyttöksi”. Pitihän isännän vieraanvaraisuutta sen verran kunnioittaa.

Havahduin ajatuksistani kun isäntä älähti jotain. Siinä se nyt oksalla istui

Saarella elää kaksi papukaijalajia, joista kuubanamatsoni on vähän yleisempi.

Kuubanraitatikka on yksi viidestä Kuubassa esiintyvistä tikkalajista, ja sitä esiintyy Kuuban lisäksi vain joillakin Cayman- ja Bahamasaarilla.

koko äärettömän minimalistisessa ko-meudessaan: **kimalaiskolibri**. Ensimmäisenä näyttäytyi vaatimattomamman värinen naaras, mutta pian pihalle ilmestyi sokerivesiautomaatin houkuttelemana myös säihkyvä koiraslintu. Tarpeeksi kameraa laulatettuani kiitin vieraanvaraisuudesta, pudotin pari turristipesoa lippaaseen ja toivotin hyvät päivänjatkot.

Saman päivän iltana heitin pienen kävelylenkin Playa Largan länsipuolelle. Asutun alueen loppuessa hiekkatietä reunusti mangrovekasvusto. Sekä tietenkin jätekasat. Lintumaailmaa edustivat muutama kerttulilaji, piivi, amerikantuu-lihaukka, isoliskokäki sekä iloisena yllätyksenä mangroven kätköissä piileskellyt **valkoiibis**. Erään jättekasan vieressä lojui vanha kondorin raato. Paluumatkan tein osittain rantaa pitkin. Rantaviivassa piipersi pari pelotonta amerikansipiä. Metsän yllä lensi tunnistamattomaksi jäänyt petolintu ja toinen istui kauempana pienen merenpoukaman toisella puolen lehdeettömässä puussa. Poukaman rannalla kalasteli kaksi haikaraa. Toinen oli sinihaikara ja toinen valtava valkoinen hai-kara. Myöhemmin kuvien perusteella määritin sen amerikanharmaahaikaran valkoiseksi muodoksi. Illan viimeisiksi havainnoiksi jäivät sepelkalastaja ja edellis-illan tapaan meren yllä lentäneet pääskyt.

BELÉN (JA NAJASA)

Seuraavan päivän satojen kilometrien siirtymästä itään ei jäänyt paljoakaan

kerrottavaa tuleville sukupolville. Ma-innakkoon käyntini Santa Clarassa, jossa kävin ”normituristina” katsomassa Che Guevaran monumenttia ennen kuin jatko-in matkaani kohti seuraavaa lintupaik-kaa, Camagüeyn kaupungin eteläpuolella sijaitsevaa Beléniä.

Camagüeyn ja Belénin välissä sijaitsee Najasan kylä, jonka ympärillä olin luke-nut olevan hyviä retkikohteita, mutta itse en kerennyt niissä vierailemaan.

Belénin kylässä asuu Pedro Regallado – lintuopas, jota oli kehuttu monessa lu-kemassani matkaraportissa. Häneen kan-nattaa olla yhteydessä ennen kuin saapuu Beléniin, ettei käy niin kuin minulle kävi. Hän oli saapumisiltanani varattu, kuten oli kylän ainoa yöpymispaikkakin – jon-kinlainen mökkikylä La Belénin luon-nonpuiston yhteydessä, jonka portista minua ei laskettu sisään, koska minulla ei ollut etukäteisvarausta.

Päätin pettyneenä vielä samana iltana jatkaa matkaa seuraavaan kylään tai kaupunkiin, josta löytyisi vapaa huone. Mutta sitä ennen päätin etsiä Belénin pai-kalliset erikoisuudet itsekseni käsiini. Ky-län ympäristöön lintuharrastajat tulevat katsomaan lähinnä kuubanarattia (joka minulla oli jo hoidossa), karibianpurppu-rakyyhkyä, isotyran-nia, kuubansirkkusta (eri laji kuin kuubansirkku) ja palmuvaris-ta. Minulla oli nuotit kylän hautausmaale, joka oli hyvä paikka aloittaa näiden lintujen etsintä. Välittömästi autosta ulos astuttuani kuulin kuubanvaristen nasaalit äänet, mutta myös vähän tutumpaa raa-kuntaa. **Palmuvarikset** olivat siis paikalla

ainakin. Ulkonäön perusteella nuo kaksi saaren varislajia vaikuttivat mahdottomil-ta erottaa toisistaan. Onneksi niiden äänet erosivat täysin, joten pystyin arvaamaan kumpia oli minkäkin puun tai palmun latvassa. Molempia kuubalaisia papukaijo-ja näkyi luutarhan ympäristössä. Samoin tuulihaukka, karibianvaikertajakyyhkyä, liskokäki, pallokiitäjiä, kuubanraitatikka, piivejä, matkijoita, antillienrastas, kerttu-leita, turpiaaleja ja sirkkusia. Paikalla pu-halsi reipas tuuli, mutta olin kuulevinani preeriaturpiaalin laulua hetken, mutta varmaksi en sitä voinut sanoa. Toiseksi uu-deksi retkipinnaksi alueella säännöllisesti tavattavista lajeista sain **karibianpurp-purakyyhkyn**. **Isotyran-nin** löytämiseksi jouduin ajamaan vähän pidemmälle hau-tausmaan tietä, mutta sekin hoitui ennen hämärän laskeutumista.

Belénin jäätyä taa huomasin autoni edessä tiellä jotakin mielenkiintoista, jon-ka takia kannattaisi pysähtyä. Pikimusta jättimäisen kokoinen maantiepistiäinen raahasi vielä suurempaa lamauttamaansa tarantellaa tien poikki. Pistiäisen lähtiessä kohti liian innokasta paparazzia katsoin viisaammaksi vetäytyä kiinalaisten pel-tikuorien sisään, mikä oli myöhemmin tekemieni tutkimusten valossa yllättävän-kin fiksu veto (Lisää blogissani). Juuri en-nen pimeää auton edestä lensi mustavalkea petolintu, pohjantöyhtökarakara.

Sen sijaan muutamaa tuntia myöhem-min en tuntenut oloani kovinkaan vii-saaksi harhaillessani pikkuteillä pilkko-pimeässä keskellä sokeriruokoviljelyksiä. Ainoa myöhäisiltaa piristänyt seikka oli

**”En tuntenut oloani
kovinkaan viisaaksi
harhaillessani pikkuteillä
pilkkopimeässä
keskellä sokeriruokoviljelyksiä.”**

erään aidantolpan päässä istunut **tornipöllö**, joka oli samalla elis. Loppujen lopuksi monien tuskallisten tuntien jälkeen löysin taas kartalle ja ajoin vielä saman vuorokauden aikana Las Tunasin kaupungin eteläpuolelle, jossa tarkoitukseni oli kartoittaa Granman maakunnan mahdollisia lintupaikkoja. Tästä osasta Kuubaa en juurikaan löytänyt tietoa matkaraporteista, mutta alue vaikutti mielenkiintoiselta harvaanasuttuine rannikoineen ja vuoristoineen. Päädyin viettämään yön autossa niitetyyn ruokopellon laidassa.

**MORÓN JA
JARDINES DEL RAY**

Aamutuimaan ennen kahvin saantia ei pitäisi tehdä päätöksiä. Pienen mutta pirullisen väsyneenä tekemäni laskuvirheen seurauksena jäivät minulta Granman lintupaikat etsimättä ja suunnistin Kuuban pohjoisrannikolle, jonne päästyäni tajusin, että auto olisi minulla vielä neljä päivää. Minulla olisi siis ollutkin hyvin varaa viettää yksi vuorokausi Etelä-Kuuban rannikolla ja vuoristoissa. Ketutti, mutta en viitsinyt enää kääntyä takaisin.

Ensimmäisen pysähdykseni tein Playa Santa Luciaan johtavan tien varressa lupaavan näköisille lätäköille. Pysähdykseni tuotti välittömästi eliksen, kun nuoruuspukuinen **amerikanjassana** tallusteli vesikasvuston päällä. Sen takana oli amerikanliejukana ja lutakon vastarannalla puun latvassa oli jalohaikara komeine koristehöyhenineen. Vas-

tarannalla vesikasvien päällä tallusteli toinen amerikanjassana, mutta tämä oli aikuisen puvussa. Sitten vasta huomasin toisen ison valkoisen haikaran maassa äskeisen haikaran alapuolella. Tällä oli todella pitkä kaula ja muutenkin se näytti paljon isommalta kuin puussa istuva jallu. Oranssinpunertavat jalat varmistivat sen olevan amerikanharmaahaikaran valkoista *occidentalis*-rotua.

Kuubansmaragdikolibri on toinen saarella esiintyvistä kolibreista. Kuvassa koreampi koiras.

Maailman pienimmän linnun näkeminen oli sykähdyttävä kokemus. Ikävä kyllä tämä endeminen lintu on Kuubassakin harvinainen ja paikallinen. Palpiten kylä Zapatan alueella on varmin paikka nähdä lintu.

(Tosin mukanani olevassa kirjassa lintu oli kuvattu keltajalkaiseksi.)

Playa Santa Lucia on uudehko turistirysä, jonka ympäristössä on vesiäisiä houkuttelevia laguuneita. Lehmähaikara vaikutti olevan täällä yleinen. Hyvin kaukana näin pienen parven **karibianflamingoja**. Vähän lähempänä riuttaa muistutavilla kivillä oli **amerikanmerimetsoja** ja kahlaajia, joista tunnistin muutaman tundrakurmitsan, pitkäkoipisirrin ja keltajalkaviklon. Linnut olivat kuitenkin sen verran kaukana, että jokaista lintua en pystynyt määrittämään. Ylitseni lensi parvi ruskopelikaaneja, joiden yllä kaarteli yksinäinen kalkkunakondori.

Jardines del Ray on saariketju reilun parinkymmenen kilometrin päässä Kuuban ”mantereesta”. Saarista Cayo Coco, Cayo Guillermo ja Cayo Paredon Grande ovat patotien ansiosta autolla saavutettavissa ja suosittuja linturetkikohteita. Mikäli Cayo Cocon tai Cayo Guillermonton turistiresortit eivät houkuttele, kannattaa majapaikkaa etsiä mantereen puolelta, jossa lähin kaupunki on Morón. Sieltä minäkin löysin katon pääni päälle ensimmäisestä *casa particularista*, johon pysähdyin asiaa kysymään.

Morónin pohjoispuolella on suurehko järvi *Laguna de Leche*, jonka etelärannal-

la kerkesin piipahtaa ensimmäisenä iltana alueelle saavuttuani. Lintumaailma järvellä osoittautui runsaaksi. Kymmeniä ruskopelikaaneja ui järven selällä, niin aikuisia kuin nuoriakin lintuja. Amerikanmerimetsoja ja -nokikanat olivat myös hyvin edustettuina. Amerikantylli varoiteli parkkialueen reunassa sorakentällä. **Sääksi** lensi muutaman kerran yli ja keisarifregattilintu kerran. Mangrovepuiden varjossa rantaviivassa hyönteisjahdissa oli **purokerttuli**. Kelluvan vesikasvuston päällä hyönteisiä pyydysteli kuubankerttuli. Myös muutama tukkakoskelo ui rannan tuntumassa. **Amerikantukkasotka** oli isompi, noin parinkymmenen yksilön parvi. Mangrovepuiden juurakoiden luona ui yksinäinen amerikanliejukana, jonka takana juuri ja juuri näkyvissä varjoisan juuren päällä istui **ruskoviheltäjä** sorsa. Erästä järven poukamasta pelästyin lentoon oliivimerimetsan. Lisäksi näin useita amerikansipejä ja nokisiipilokkeja, sekä tietysti kondoreja, ruskokruunukerttuleita, aneja, matkijoita ja turpiaaleja. Autolle palatessa minua ilahdutti vielä loistokerttuli ja kultakurkkusirkkusten perheryhmä.

Tie kaupunkiin seuraili kanavan vartta ja kun huomasin amerikanharmaahaikaran (tällä kertaa ”normaalin” värisen)

kanavan vastarannalla puun latvassa, pysäytin auton. Naapuripuussa istui jallu ja näiden alapuolella komea **anhinga** eli amerikankäärmeakula. Se oli jäädä minulta kokonaan huomaamatta, mutta onneksi se liikahti sen verran, että kiinnitin siihen huomiota.

Seuraavana aamuna ajelin pengertietä kohti saarien ketjua. Pengertien molemmin puolin levittäytyi matala merialue. Karibianflamingojen vaaleanpunaisia parvia näkyi siellä täällä. Ruskopelikaanit ja amerikanmerimetsoja kalastelivat. Pysähdyin nähdessäni tutun oloisia kahlaajia. **Karikukkoja** käveli tienvierien kivikossa. Rannasta lehahti lentoon karibianhaikara. Havaintoja tein myös nokisiipilokista, tukkakoskelosta ja kunin-gastiirasta.

Ensimmäisenä kävin tutustumassa majakan ympäristöön pienellä Cayo Paredon Granden saarella. Saarella oli menossa mittavat maanrakennus- ja tietyöt, joten tulevaisuudessa sekin lieene hotelleja täynnä. Tienvarren lutakoilla kannattaa pysähdellä, sillä jotkut niistä ovat täynnä kalastelevia lintuja. Yhdeltäkin lammitkolta laskin yhdeksän eri lajin edustajia: Oliivimerimetsoja, ruskopelikaanit, ruusukapustahaikarat, valkoiibikset, lumi-, karibian-, sini- ja **klovnihaikarat** sekä

Kuuban kahdesta merimetsolajista oliivimerimetsa esiintyy useammin makean veden äärellä kuin suurempi amerikanmerimetsa.

Reissussa pisti silmiin monen talvehtivan pikkulinnun rohkeus. Tämäkin naaraspuolinen loistokerttuli hyppi polulla vastaani ja väisti vasta puoleltoista metrin päästä.

pitkäjalat kahlasivat ja uivat muodostan varsinaisen ”ralliparven”. Tilanteen kruunasi suoraan ylitseni lentänyt nuori keisarifregattilintu. Täällä näin myös ensimmäisen **kuubanmustahaukkan**i. Majakalla niitä oli pari lisää. Majakan ympäristön pensaikkomailta lintuharrastajat käyvät etsimässä lähinnä paksunokkavireota, kuubansääskikerttua ja orientenkerttulia. Näistä onnistuin löytämään vain **paksunokkavireon**. Mutta oli puski- ja lammikoissa muitakin varpuslintuja, kahlaajia, haikaroita ja pelikaaneja. Myös hauskoja pieniä liskoja vilisti piiloon tienvarsikivikoihin vähän väliä. Majakan meren puolella ei yksinäistä ruskopelikaania ja nokisiipilokkeja lukuun ottamatta ollut juurikaan katsottavaa.

Ajoin suoraan saarista keskimmäisen ja suurimman Cayo Cocon läpi länsipään Cayo Guillermolle. Ensimmäisen stopin tein lähes saman tien saarelle päästyäni, kun tienvierien järvestä (suolaisessa) kahlailli elegantti flamingoparvi ruokaillen lajityypilliseen tapaan. Järven perällä oli lisää flamingoja sekä pitkäjalkoja, sinisiipitaveja ja kaksi paria **lapasorsia**. Jalo-, sini- ja karibianhaikaroita näkyi useammassakin lammikossa. Kun ajaa päätietä niin pitkälle kuin sitä riittää päättyy turistirannan parkkipaikal-

le, johon on hyvä jättää auto. Onneksi itse ranta ja suurimmaksi osaksi sieltä raikuva salsakin jää korkeiden dyynien taakse piiloon. Täältä ”bongarit” hakevat isomatkijaa, joka on erittäin harvinainen muualla Kuubassa. Bahamasaarilla ja Jamaikalla lintu on yleisempi. Koska Cayo Guillermollekin on vuosi vuodelta kohonnut aina vaan uusia hotelleja, on lintu harvinaistunut täälläkin. Minäkään en sitä löytänyt, vaikka kävin vielä seuraavana aamuna auringonnoususta lähtien sitä etsimässä. Tienvierien oja osoittautui kuitenkin tulokselliseksi kun sieltä nousi **amerikantaivaanvuohi**. Lisäksi havaitsin paikalla useita taiturimatkiijoita (tarkkaan piti nämä kaikki katsoa, mutta yhdestäkään en saanut isomatkijaa väännettyä), smaragdikolibreja, sepelkalastajan, naukumatkijan, turpiaaleja, karibianpiivin, ja -tyrannin sekä kerttuleita ja ne kaksi täällä tavallista viklolajia.

Paluumatkalla Cayo Cocolle pysähdyin lammikolle, jossa ruokaili satojen kahlaajien parvi. Sain määritettyä amerikansipit, **rämekurppelot** sekä lukumääräisesti suurimman joukon muodostaneet **kanadantyllit**. Cayo Cocolla pysähdyin eräälle lutakolle, jossa oli lisää rämekurppeloita sekä kyyryhaikara. Tein

pysähdysten myös saaren kaatopaikalle mustakondorin toivossa, mutta paikalla oli vain tavallisia kalkkunakondoreita. Lisäksi siellä oli helpon sapuskan perässä lehmähaikaroita sekä ehkä hieman yllättäen turkinkyyhkyjä. Kaatista reunustavissa puissa oleili kokonainen yhdyskunta kuubanlauluturpiaaleja. Myös moskiitot – joiden vähyyttä olin ihmetellyt – tuntuivat viihtyvän paikalla, joten jatkoin pian matkaa.

Cuevas Jabali on luola, jolla kannattaa käydä. Itse luolissa on ravintola ja jotakin museon tapaista, eivätkä ne luontoihmistä sen suuremmin kiinnosta, mutta ravintolan takana on ruokinta, jossa näin antillienrastaita, suomuvarpus-, pilkka-siipi-, karibianvaikertaja- ja **pronssiviriäiskyyhkyjä**. Paikka onkin kuuluisa juuri jälkimmäisten vuoksi. Myös täällä saattaa nähdä orientenkerttulien, jonka missasin. Sen sijaan näin smaragdikolibrin ja sinikerttulien. Jotkut ovat nähneet paikassa myös kuubankehrääjiä sekä jossakin lähistön järvestä (jota unohdin etsiä) ruosteluhtakanoja, kääpiöuikkua ja jopa karibiannokikanoja, joita esiintyy Kuubassa vain harhailijoina. Cayo Coco on kuubansirkun toinen hyvin tunnettu esiintymispaikka, mutta missasin sen täälläkin.

Pieni sinihaikara hyönteisjahdissa.

Meikäläistä tylliä huomattavasti isompi amerikantylli on yleinen Kuubassa.

Hassulla nokalla varustettu ruusuka-pustahaikara muuttuu lennossa varsinaiseksi kaunottareksi.

Komean näköinen pohjantöyhtö-karakara on sukua jalohaukoille.

Ensimmäisenä päivänäni Cayo Cocolta Moróniin ajaessani sattui sellainenkin ihme, että alkoi sataa vettä. Niinpä loppupäivän lintuhavainnot jäivät hyvin vähin. Kuten jo mainitsin, tein seuraavana aamuna pikavisiitin Cayo Guillermolle. Muut saariketjun havaintopaikat jätin silloin väliin, sillä olin päättänyt ajoissa siirtyä seuraavaan lintupaikkaan. Vaikka se isomatkija jäikin edelleen näkemättä, sain tältäkin pikaretkeltä yhden eliksen, kun paluumatkalla näin parven **amerikanpelikaaneja** patotien Cayo Cocon puoleisessa päässä. Aiemmin amerikanpelikaani on ollut hyvin harvinainen vieras Kuubassa, mutta pikkuhiljaa laji on yleistymässä.

ZAPATAN SUOT OSA II JA VARADERO / SANTA MARTA

Koska minulla oli taannoisesta laskuvirheestä johtuen ”ylimääräinen” päivä käytettävänä, päätin yrittää peukaloista ja sirkkua uudemman kerran Zapatan soilita. Niinpä ajoin Morónista La Turbaan. Taaskaan en käyttänyt suorinta reittiä, vaan päätin ajaa Kuuban kauneimmaksikin kaupungiksi mainitun Trinidadin läpi. Kaunishan se oli, mutta eipä tullut edes pysähtyttyä siellä...

Matkan varrelta sain kuitenkin pari elistä: **amerikanhiirihaukan** ja **preeria-turpiaalin**.

Varmistin olevani La Turbassa pelipaikoilla heti aamusta viettämällä siellä yön. Eli nukuin taas Geelyssä. Tulin karvaasti havaitsemaan, että peukkua oli näköjään ihan turha etsiä ilman opasta – tai ainakin ilman atrappia. **Kuubansirkkuja** onnistuin sentään löytämään muutamia yksilöitä, joten turhaksi tämä koukkaus ei jäänyt. Sirkkujen lisäksi havaitsin aamun aikana kuusi lajia kerttuleita, turpiaaleja, kyömynokkasirkkuja, matkijoita, rastaita, kyyhkyjä, siniliejukanan, harmaa-, kyyry- ja yöhaikaran, paksunokkauikun, oliivimerimetsoja, aneja, karibiantyrannin ja -piivin, smaragdikolibrin, todin, pohjantöyhtökarakaran ja ilman lämmetessä

Ruskopelikaaneja Laguna de Lechellä.

Antillien-mölyturpiaalille luonteenomaista on pyrstön V-muoto.

Kuuban-mustahaukkaa pidettiin aiemmin mustahaukan alalajina, mutta nykyään se luetaan omaksi lajikseen.

ilmestyivät kondoritkin taivaalle. Onnistuin myös säilyttämään tähänkin maailman kolkkaan levinneen kanin pakosalle.

Aamuretken päätteeksi ajoin Kuuban poikki etelästä pohjoisrannikolle Santa Martan pikkukaupunkiin, joka sijaitsee välittömästi Varaderon eteläpuolella. Majapaikka täältäkin löytyi suhteellisen vaivattomasti – kun ensimmäisessä paikassa ei ollut tilaa, ohjasivat he minut majapaikkaan, jossa oli vapaa huoneisto.

Santa Martaan saapumisesta seuraavana päivänä minun piti palauttaa auto vuokraamoon Varaderoon, jossa vietinkin seuraavan päivän ”turistielämää”. Vuokraamon edustalla näin sääskikertun,

jota hetken luulin kuubansääskikertuksi, mutta joka hävisi ennen kuin näin sen tarpeeksi hyvin. Päivän aikana Varaderosella näkyi myös lehmähaikaroita, taiturimat-kijoita, mölyturpiaaleja, ruskokruunu- ja pensaskerttuleita, varpusia, pallokiitäjiä, karibianvaikertajakyyhkyjä, puluja, turkinkyyhkyjä, smaragdikolibri, ruskopelikaani, keisarifregattilintu, nokisiipilokki ja kalkkunakondori. Rannalla törmäsin reissuni viimeiseen elikseen, kun yksinäinen **rengasnokkalokki** nökötti rantaviivassa.

Tämän jälkeen minulla oli vielä kaksi päivää lomaa jäljellä ja niiden aamupäivät vietin Santa Martan ympäristössä retkeil-

len. Ensimmäisenä aamuna kävelin itään rannan suuntaan ja toisena aamuna suuntasin kaupungin länsipuolelle maaseudulle. Näinä kahtena päivänä näin varpusia, turkinkyyhkyjä, kuubanlauluturpiaaleja, lehmähaikaroita, puluja, vaikertajakyyhkyjä, kuubansmaragdikolibreja, yhden ylitse lentävän angingan, ruskokruunu-, pensas-, keltarinta-, loisto- ja tiaiskerttuleita, sinisääskikerttuja, suomuvarpus- ja karibianvaikertajakyyhkyjä, sääksen, kalkkunakondoreita, kyyry-, jalo-, lumi- ja sinihaikaroita, pallokiitäjiä, isoliskokäen, kuubanhertikan, kultakurkkusirkkusia, ruskopelikaaneja, amerikanmerimetson, amerikanviklon ja -tuulihaukan sekä an-

Jardines del Rayn saarissa on paljon kuvan kaltaisia matalia suolaisen veden lammikoita, jotka ovat mitä ilmeisimmin hyviä kalastuspaikkoja.

tillienmölyturpiaaleja. Näin myös pääskyjä, joista en taaskaan saanut selvää lajilleen, mutta epäily oli suuri että olisivat olleet kuubansinipääskyjä.

Ekan aamun suurin yllätys oli mungo, joka livahti edestäni tieltä ja hävisi saman tien ryteikköön. Kuubaan oli kaniinien (ja muutaman muun vieraslajin) lisäksi joskus tuotu intialaisia suomungoja hävittämään tuholaisia sokeriruokoviljelmiltä ja arvaahan sen, että ne olivat ajan saatossa levittäytyneet koko saarelle. Vieraslajin statuksesta huolimatta olin innoissani suomungosta, sillä se oli elis ja vasta elämäni toinen näkemäni mangustien heimon edustaja. Muutama kaunis perhoslajikin lepatteli näköpiirissäni. Lisäksi näin ihmisten puutarhoissa pinnakelvottomia kanoja, kalkkunoita, helmikanoja ja vieläpä yhden kuubamatsoninkin häkissä.

Yhteensä sain Kuubasta **121** lintulajista reissupinnan, joista **111** oli elämänpinnoja. Kuuban **26** endeemisestä lajista onnistuin näkemään **19**, joten tavoitteita seuraavallekin reissulle jäi. Säännöllisesti Kuubassa tavataan **375** lajia, joista **10** on ihmisen toimesta saarelle tuotuja. Lisäksi Kuuban alueella on nähty harhalijoja **154** lintulajista.
(Lähde: Wikipedia)

Pidempi päiväkirjamainen versio Kuuban-retkestä löytyy blogisivuiltani:

<http://haahuiluajajakaroita.blogspot.fi>

Valuutta ja luottokortit

Kuuban pesoja ei saa muualta kuin Kuubasta. Onneksi rahanvaihtopisteitä on lentokentillä, missä kannattaakin välittömästi vaihtaa nippu euroja pesoiksi. Itse vaihdoin kolmesataa euroa, jolla sain noin kolmesataa paikallista rahaa, joka tässä tapauksessa oli tarkemmin sanottuna Kuuban turistipeso (CUC). Maassa on kaksirahajärjestelmä, jossa yksi turistipeso vastaa noin 25 paikallista pesoa (CUP).

Paikallisia pesoja on mahdollisuus vaihtaa ainakin joissakin rahanvaihtopisteissä ja itsekin tein niin, sillä niillä maksaminen tulee halvemmaksi katukojuissa ja paikallisbusseissa. Mutta kovinkaan montaa euroa ei CUPeiksi kannata vaihtaa, sillä mm. majapaikoissa, ravintoloissa ja pidemmällä matkoilla turistien pitää maksaa turistipesoilla.

Luottokorteilla voi nostaa rahaa harvoista pankkiautomaateista (Varaderossa pankin seinässä oli yksi, mutta se oli pois toiminnasta. Sen sijaan Playa Largasta löysin toimivan.) tai pankkien konttoreista. Käsitteäkseni myös suurissa hoteleissa voi maksaa luottokortilla, mutta tästä ei kertynyt kokemusta. Havannan ja Varaderon kaltaisissa paikoissa ehkä myös ravintoloissa ja huoltoasemilla, mutta itse en kokeillut.

Liikenne ja turvallisuus

Havannassa voi olla ruuhkia, mutta etenkin maaseudulla autot ovat harvinaisia. Siksi teillä on mukava ajella. Tosin hevostäpö, mopoja ja etenkin erilaisia polkupyöriä riittää. Osa teistä on todella hyvässä kunnossa, osa taas todella huonossa. Joskus vasta asfaltin pintaansa saaneella autopistalla saattaa olla iso monttu keskellä tietä. Lisäksi kannattaa varautua vapaana kulkeviin kotieläimiin. Pimeällä ei kannata ajaa, jos se vain on vältettävissä.

Kuva: gildemax (wikipedia)

Pikku tietienkin houkuttelevat lintuharrastajaa, mutta niitä ajassa on syytä varautua eksymiseen. Kartat ovat huonoja (eikä edes Google mapiin – tai Nokian karttaohjelmaan, jonka olin etukäteen ladannut puhelimeeni – voi luottaa, vaikka se sattuisi puhelimesta toimimaan), eikä Kuubassa juurikaan harrasteta kylttejä tai opasteita. Kun itse ajelin muutaman kerran eksyksissä, huomasin parhaaksi kons-tiksi liftarin kyytiin ottamisen. Niitä nimittäin riittää maaseudullakin, sillä julkista liikennettä on vähän. Kadulla kulkijoiltakin voi kysyä neuvoa. Paikalliset ovat ystävällisiä ja yrittivät aina auttaa kielitaidotontakin turristia.

Luin jostakin tilastosta Kuuban olevan koko Amerikkojen toiseksi turvallisim maa Kanadan jälkeen. Voin hyvin allekirjoittaa tuon, sillä minusta ei missään vaiheessa tuntunut turvattomalta, vaikka liikuin koko ajan yksin. Kahtena yönä nukuin jopa autossa – tosin maaseudulla. Havannan yöelämästä ei tällä reissulla kertynyt kokemusta, mutta lukemani perusteella siellä saattaa varomaton turisti liian monta Cuba libreä nautittuaan päästä eroon rahoistaan.

Matkaoppaista – kuten Berlitzistä, joka itselläni oli mukana – saa paljon hyödyllistä tietoa Kuubasta. Ja ainakin ensimmäistä kertaa Kuubaan matkustavien kannattaa tutustua myös Ulkoministeriön sivuihin.

Uuden maailman linturyhmiä

FREGATTILINNUT (vanhalta nimeään kaapparit) (*Fregatidae*) ovat lahkoon *Suliformes* (uusi pelikaanilinnuista erotettu lahkko) kuuluvia merilintuja. Fregattilintujen heimoon kuuluu yksi suku ja viisi lajia, joista Kuubassa on tavattu yksi. Fregattilinnut elävät trooppisten ja subtrooppisten merten alueella. Ne ovat erittäin nopeita lentäjiä ja tunnettuja tavastaan rosvota ravintoa muilta merilinnuilta. Siivet ovat pitkät, teräväkärkiset ja kapeat, pyrstö syvähalkoinen ja nokka pitkä ja koukkupäinen. Koiraslinnuilla on huomiota herättävä punainen kurkkupussi, jota ne käyttävät kosiomenoissa.

KÄÄRMEKAULAT ELI ANHINGAT (*Anhingidae*) ovat lahkoon *Suliformes* kuuluvia vesilintuja. Käärmekaulojen heimoon kuuluu yksi suku (*Anhinga*) ja neljä lajia. Ne ovat melko kookkaita ja muistuttavat paljon merimetsoja. Niillä on erittäin pitkä ja kapea kaula, pieni pää sekä tikarin muotoinen nokka. Käärmekauloja esiintyy kaikkialla trooppisilla ja subtrooppisilla alueilla. Niiden elinympäristöä ovat erityisesti makeanveden järvet, joet ja suot. Kuubassa elää yksi heimon laji.

IIBIKSET (*Threskiornithidae*) on pelikaanilintujen heimo. Iibikset on monien muiden pitkäjalkaisten ja -nokkaisten kosteikoilla elävien lintujen tapaan sijoitettu perinteisesti haikaralintujen (*Ciconiiformes*) lahkoon. DNA-tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, etteivät nämä linnut ole kovin läheistä sukua toisilleen, joten iibikset sijoitetaan nykyään pelikaanilintuihin (*Pelecaniformes*). Iibiksiä tavataan joka puolella maailmaa lukuun ottamatta Antarktista ja Arktista, kuitenkin eniten trooppisella alueella. Iibiksillä on melko pitkä kaula ja pitkät koivet. Niiden nokka on pitkä ja alaspäin kaartuva, paitsi kapustahaikaroilla, joilla nokka on suora ja päästään levinnyt. Iibisten heimossa on 32 lajia, joista Kuubassa on tavattu neljä.

KONDORIT (*Cathartidae*) on vanha päiväpetolintuheimo, jonka seitsemän lajia ovat Vanhan maailman korppikotkia muistuttavia raadonsyöjiä. Kondoreille on ominaista paljas pää ja kaula, pitkä ja vankka koukkunokka ja liitolentäjän laajat siivet. Kondoreja elää yksinomaan Pohjois- ja Etelä-Amerikan mantereilla, ja niitä kutsutaan usein Uuden maailman korppikotiksi. Sukuja on viisi ja niissä yhteensä seitsemän lajia. Kuubassa on tavattu kahta lajia, joista toinen vain harhailijana.

KARAKARAT ovat jalohaukkojen (*Falconidae*) heimoon kuuluvia keskikokoisia petolintuja, jotka muodostavat yhdessä pienempien amerikanhaukusten (*Micrastur*) kanssa *Polyborinae*-alaheimon. Karakaroilla on pitemmät jalat kuin muilla jalohaukoilla, ja ne käyttävät ravintonaan pääasiassa kuoleita eläimiä. Alaheimon lajeja esiintyy Uuden maailman trooppisilla ja subtrooppisilla alueilla. Alaheimon 20 lajista yksi esiintyy Kuubassa.

KURPPELOT (*Limnodynastes*) on suku kurppien (*Scolopacidae*) heimossa. Sukuun kuuluu kolme lajia, jotka ovat keskikokoisia ja pitkänokkaisia kahlaajia. Kaikki lajit ovat muuttolintuja. Kaksi lajia pesii Pohjois-Amerikassa ja yksi Aasiassa. Toinen pohjoisamerikkalaisista lajeista talvehtii yleisenä Kuubassa ja toinenkin on tavattu harhailijana.

Läntisellä pallonpuoliskolla elävät **ARATIT** ja **AMATSONIT** kuuluvat papukaijoihin. **PAPUKAIJAT** (*Psittacidae*) on koukkunokkaisten lintujen heimo, jonka monia lajeja pidetään lemmikkeinä. Papukaijat ovat yleensä hyvin värikkäitä ja niiden tunnusmerkki on käyrä, suuri ja voimakas nokka. Niillä on neljä varvasta, joista kaksi osoittaa eteen ja kaksi taakse. Papukaijojen koot vaihtelevat, on pieniä, keskikokoisia ja suuria lajeja. Papukaijoihin kuuluu 85 sukua ja 364 lajia. Suuri osa niistä elää tropiikissa. Kuubassa elää kaksi lajia papukaijoja, arattilaji on endeeminen ja amatsoni melkein endeeminen. Aiemmin saarella eli myös kolmas laji kuubanara, mutta se tapettiin sukupuuttoon 1800-luvun loppupuolella.

ANIT (*Crotophaginae*) on alaheimo käkien heimossa. Siihen kuuluu kaksi sukua ja neljä lajia, joista yksi elää Kuubassa. Anit ovat levinneet trooppiseen ja subtrooppiseen Uuteen maailmaan. Anit eivät loisi muiden lintujen pesistä, mikä erottaa ne useista muista kälkilintusuvuista. Anit ovat väritään mustia, keskikokoisia lintuja, joilla on pitkä pyrstö. Ne elävät perheryhmissä ja syövät lähinnä maassa liikkuvia hyönteisiä ja muita pienehköjä eläimiä.

KOLIBRIT (*Trochilidae*) on pienten ja värikkäiden lintujen muodostama heimo, joka kuuluu kiitäjälintuihin. Kolibrit erottuvat muista linnuista kykenemällä lentämään paikallaan tai jopa taaksepäin (ainoina lintuina maailmassa) räpyttämällä siipiään kiivaasti 15–80 kertaa sekunnissa. Kolibrit ovat maailman pienimpiä lintuja. Niiden pituudesta suuri osa koostuu nokasta ja pyrstöstä, jotka monilla lajeilla ovat itse lintua pidempiä. Nokka on hyvin ohut ja pitkä, usein alaspäin käyrä, ja erikoistunut meden saamiseen tietynlaisista kukista. Kolibreja esiintyy lähes koko Amerikan mantereella sekä Länsi-Intian saaristossa. Kolibreja on noin 340 lajia. Kuubassa elää endeemisenä kaksi lajia.

TROGONILINNUT (*Trogoniformes*) ovat tropiikissa eläviä värikkäitä metsälintuja, joiden varpaista kaksi on suuntautunut eteenpäin ja kaksi taaksepäin. Sama piirre on useilla muillakin lintulahkoilla, mutta niillä taakse ovat kääntyneet ensimmäinen ja neljäs varvas, trogonoilla sen sijaan ensimmäinen ja toinen. Trogonilinnut muodostavat kolme selvästi erottuvaa ryhmää, joista yksi elää Aasiassa, toinen Afrikassa ja kolmas trooppisessa Amerikassa. Trogonilintujen lahkoon kuuluu vain yksi heimo, trogonit (*Trogonidae*), jossa on 39 lajia. Kuubassa elää yksi endeeminen laji.

TODIT (*Todidae*) on säihkylintujen lahkoon kuuluva lintuheimo, johon kuuluu yksi suku ja viisi lajia. Todeja tavataan vain Länsi-Intian saaristoon kuuluvien Isojen Antillien metsissä. Heimo on sukua kuningaskalastajille ja momoteille. Pienikokoiset, isopäiset ja pitkänokkaiset todit ovat pareina eläviä hyönteissyöjiä, joilla on vilkas aineenvaihdunta. Kuubassa elää yksi endeeminen laji.

TYRANNIT (*Tyrannidae*) on laaja heimo varpuslintujen lahkossa. Niitä elää Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, suurin osa trooppisella vyöhykkeellä. Tyrannit on laajin tunnettu lintuheimo, sillä siihen kuuluu 98 sukua ja noin 400 lajia. Heimon lajikirjo on suuri. Suurin osa tyranneista syö hyönteisiä, mutta jotkut syövät hedelmiä tai selkärangaisia. Koot vaihtelevat töpökääpiötupakan ja nokipäätyypäkö 6,5–6,8 cm pituudesta isoparamotyranin 29 cm pituuteen. Joillain tyrannilajeilla kokonaispituus on suurempi kuin 29 cm, mutta se johtuu pääosin niiden pitkästä pyrstöstä. Myös eri lajien elinpaikat vaihtelevat havumetsistä trooppisiin lehtimetsiin, kuiviin pensaikkomaihin ja vuoristoihin. Kuubassa on tavattu 22 lajia kuudesta suvusta, mutta pesiviä lajeja on vain kuusi kolmesta suvusta (tyrannit, piivit ja napsut).

VIREOT (*Vireonidae*) on varpuslintujen heimo, joita löytyy luonnonvaraisina Keski-, Etelä- ja Pohjois-Amerikasta. Vireot ovat pieniä, ja niiden väritys on usein vihertävä. Ne muistuttavat ulkonäöltään kerttuja ja kerttuleita, mutta niiden nokka on tukevampi. Vireoiden pääravinto koostuu hyönteisistä. Vireoihin kuuluu 4 sukua ja 52 lajia. Kuubassa on tavattu yhdeksää lajia, joista yksi on endeeminen.

MATKIJAT (*Mimidae*) on varpuslintujen heimo, johon kuuluu pieniä ja keskikokoisia lajeja. Niitä löytyy luonnonvaraisina Keski-, Pohjois- ja Etelä-Amerikasta. Matkijat ovat taitavia äänilemmiä ja matkimaan muita ääniä. Matkijoiden höyhenpeite on arkinen, usein harmaa tai ruskea ja joskus musta. Matkijoiden ulkomuoto muistuttaa värityksen ja rakenteen puolesta rastaita. Matkijoilla on yleensä kuitenkin pitempi pyrstö ja nokka, joka useilla lajeilla kaartuu alaspäin. Matkijoihin kuuluu 12 sukua ja 34 lajia. Kuubassa on tavattu neljä lajia.

RASTULIT (*Myadestes*) on rastaiden (*Turdidae*) heimoon kuuluva lintusuku. Sukuun kuuluu 11 lajia, jotka ovat levinneet Pohjois- Etelä- ja Keski-Amerikan lisäksi Länsi-Intian saarille ja Havaijille. Kuubassa on yksi endeeminen laji.

KERTTULIT (*Parulidae*) on suurehko varpuslintujen heimo. Ne ovat nimestään huolimatta läheisempää sukua peipoille ja sirkuille kuin kertuille. Kerttuleita löytyy luonnonvaraisina Keski-, Pohjois- ja Etelä-Amerikasta. Ne elävät pääosin puissa, vaikkakin muutama laji viettää aikaansa myös maassa. Suurin osa kerttuleista on hyönteissyöjiä. Monilla koiraila on höyhenpeitteessä paritteluaikana kirkkaita värejä. Kaikilla lajeilla ei kuitenkaan ole eroja naaraiden ja koiraiden välillä edes paritteluaikana. Kerttuleihin kuuluu 25 sukua ja 116 lajia. Kuubasta on tavattu 42 heimon lajia.

TURPIAALIT (*Icteridae*) on varpuslintuheimo, joita löytyy luonnonvaraisina Etelä- ja Pohjois-Amerikasta. Useilla lajeilla höyhenpiteen pääväri on musta, ja höyhenpiteeseen kuuluu myös yleensä keltaista, oranssia tai punaista. Osa heimon lajeista munii käkien tavoin muiden lintujen pesiin. Turpiaaleihin kuuluu 26 sukua ja 98 lajia. Kuubassa on tavattu 15 heimon lajia.

SIRKKULIT ja **SIRKKUSET** ovat sirkkujen (*Emberizidae*) heimoon kuuluvia varpuslintuja, jotka elävät Uuden maailman alueella. Ravinto ja käyttäytyminen kuten Vanhan maailman sirkuilla. Kuubassa on tavattu yhdeksää lajia, joista kolme esiintyy alueella säännöllisesti. Yksi laji on endeeminen.

TANGARAT (*Thraupidae*) on varpuslintuheimo, joita elää luonnonvaraisina Etelä- ja Pohjois-Amerikassa, suuri osa trooppisilla alueilla. Useat lajit elävät kotoperäisinä ainoastaan hyvin pienellä alueella. Tangarat ovat pieniä tai keskikokoisia lintuja, joiden koko vaihtelee 9 senttimetrillä 28 senttimetriin. Ne ovat yleensä värikkäitä, mutta heimossa on myös mustia ja valkoisia lajeja. Tangaroiden ruokavalio vaihtelee hedelmistä ja siemenistä hyönteisiin. Tangaroihin kuuluu 62 sukua ja 271 lajia. Viisi lajia pesii Kuubassa. Suomalaisesta nimestään huolimatta myös kultakurkkusirkkun ja köymynokkasirkku kuuluvat tangaroihin. Yksi laji (sirkkutangara) on vuonna 2017 siirretty taksonomiassa sukulaisineen omaan heimoonsa *Spindalidae*.

Poimintoja KyLY:n lintuvuodesta 2017

Juha Ojala

Mitä muistat menneestä vuodesta? Mitkä olivat vuoden mieleenpainuvimmat linnustolliset erityispiirteet? Se, mikä nimetään erityisen mieleenpainuvaksi, riippuu siitä keneltä asiaa kysytään. Yksi muistaa kevättalven pöllöjen huhuilut, toinen kesämökin lähimetsässä laulaneen idänuunilinnun. Tässä yksi ehdotus top 4 -listaksi KyLY:n vuoden 2017 linnustollisista erityispiirteistä ja yksityiskohdista:

1 Kevät antoi odottaa itseään pitkään. Toukokuun ensimmäisinä päivinä Etelä-Suomeen satoi vielä uutta lunta ja tunnelma oli kaikkea muuta kuin keväinen. Lumiraja pysytteli sitkeästi Jyväskylän korkeudella. Lumisuus ja viiveys jarruttivat pohjoiseen suuntaavien lajien muuttoa. Sepelrastas oli yksi niistä lajeista, joiden muutto pysähtyi normaalista poikkeavalla tavalla. 8.–30.4. välisenä aikana KyLY:n alueelta ilmoitettiin ainakin 10 paikallista sepelrastasyksilöä. Keskivertokeväänä havaintojen määrä jää alle viiden. Kuvan sepelrastas viihtyi Kouvolan Lecan biojättekasoilla 8.–24.4. Kuva: Jukka Kivilompolo

2 Lapinpööllillä oli vähintään kolme asuttua reviiriä pohjoisen Kouvolan alueella. Runsas myyräkevät edesauttoi pesintöjen käynnistymistä. Erityisesti Valkealassa ja Jaalassa sijaitsee lapinpööllön asuttamia vanhoja metsiä. Lajissa on tietynlaisista mystiikkaa. Metsän synkin kuusikko on lapinpööllön koti. Kuvassa saalista tähyilevä lapinpööllö kesäyön valossa valkealalaisella hakkuuaukiolla kesällä 2017. Kuva: Teo Ylätalo

3 Kouvolan Elimäenjärvi toimi lokakuun puolenvälin tienoilla valkoposkihanhiin kokoontumispaikkana. Peltolakeuksien kokonaishanhimäärä oli karkeasti arvioiden 300 000. Myös media kiinnostui hanhista. YLE ja Iltalehti julkaisivat useita valkoposkiaiheisiä lehtikirjoituksia. Kuvassa valkoposkiahania Elimäenjärvellä syksyllä 2017. Kuva: Hannu Sorsa

4 Erään Ulko-Tammioon suuntautuneen laivaretkien yhteydessä tehtiin kovan luokan havainto, kun laivaretkin varrelle osui Suomen kolmas kyhmypilkkasiipi. Linnun löysi retkellä oppaana ollut ja vuoden 2017 nuoreksi lintuharrastajaksikin valittu Teemu Sirkkala. Kuvassa kyhmypilkkasiipi (*Melanitta deglandi*), Hamina Metsä-Haru, 13.5.2017. Kuva: Teemu Sirkkala

Vuoden kuvapoiminnat

Lintujen tunnistaminen on ajoittain haastavaa. Kenen tahansa määritystaidoista löytyy aukkoja, joiden vuoksi lajintunnistus voi tuottaa ainakin hetkellisen ongelman. Yksi parhaita tapoja kehittää omaa määritystaitoaan on katsella maastossa otettuja kuvia, joiden päätarkoituksena on ollut dokumenttiotoksen saaminen täydellisen lajipotretin sijasta. Usein ”maastokuva” on hieman epätarkka, huonosti valottunut tai oudosti rajattu. Moni kokenut lintuharrastaja pitää siitäkin huolimatta näitä joidenkin mielestä täysin epäonnistuneita otoksia hyvinkin mielenkiintoisina ja opettavaisina. Maastokuvissa linnun tuntomerkit näkyvät samanlaisina kuin keskiverto havaintotilanteessa yleensä. Maastokuvien ottaminen on nykypäivänä helppoa, sillä kuvan voi napata älylaitteen kameralla kaukoputken tai kiikarin läpi, jos pitkällä objektiivilla varustettua järjestelmäkameraa ei ole saatavilla.

Arosuohaukka (*Circus macrourus*), Kouvola Keltti Leca, 14.5.2017 (havainnoijat Jani Salonen, Markku Piepponen, Harri Bäckman, Erkki Syrjäläinen)

Muuttava toisen kalenterivuoden arosuohaukka ohitti Kouvolan Lecan altaat toukokuusena aamupäivänä. Linnusta saaduissa kuvissa näkyy yksi nuoren arosuohaukan parhaista tuntomerkeistä, joka on siiven alapinnalta löytyvä ”bumerangiksi” kutsuttu kuvio. Bumerangi muodostuu käsisivien taitekohtaan peitinhöyhentien alueelle. Nähtävillä ovat myös kyynär- ja käsisivien kuviointi ja niskalta kaulalle kulkeva kauluri. Siroille suohaukoille yhteisenä tuntomerkkinä näkyvät neljä harittajaa sekä punertavan oranssi yleisväritys. Kuva: Erkki Syrjäläinen

Amerikanjääkuikka (*Gavia immer*) Kouvola Lappalanjärvi, 26.11.2017 (löytäjä Teo Ylätalo)

Lappalanjärvelle oli ilmestynyt marraskuun viimeisenä viikonloppuna amerikanjääkuikka. Talvipukuinen vanha yksilö kellui kaakku-reiden kanssa järven selällä. Oheisessa Lappalanjärven yksilöstä 29.11. otetussa kuvassa on nähtävillä seuraavia tuntomerkkejä: Kaulan seudun väriytyksellä muodostaa kaulalle valkean loven ja sen alle tumman kauluskuvion. Tavalliseksi kuikalle tyypillistä valkeaa reisilaikkua ei ole nähtävillä, vaan linnulla on lähes koko kyljen mittainen kylki-juovan aihe. Pää ja nokka ovat jyrkeviä, otsa on jyrkkä. Nokan yleisväri on harmahtava, mikä on erottavana tekijänä verrattaessa valkeanokkaiseen jääkuikkaan. Selkä, niska ja pää ovat yksivärisen tummia. Kuvan yksilö voidaan määrittää vanhaksi selän tasaisen mustan väriytyksen perusteella. Havainto ei ole vielä ARK:n hyväksymä. Kuva: Olavi Kempainen

Punasotkia. Kaksi oikeanpuolimmaista ovat koiraita, vasemmalla naaraslintu. Kuva: Ilkka Korhonen

Punasotka – vuoden lintu 2018

BirdLife Suomi valitsee vuosittain vuoden linnun – lajin, josta kerätään tehostetusti havaintoja vuoden aikana. Valitut lajit ovat yleensä harvalukuisia tai huonosti tunnettuja, ja valinnan perusteena on lisäksi usein lajin taantuminen tai toisaalta runsastuminen.

Vuonna 2018 vuoden lintu on punasotka (*Aythya ferina*). Se on voimakkaasti taantunut viime vuosina ja luokitellaan vuonna 2015 tehdyssä uhanalaisuusarvioinnissa erittäin uhanalaiseksi. Lajin pesimäkanta Suomessa on n. 10 000–16 000 paria.

Punasotka on keskikokoinen kokosukeltajasorsa, jonka levinneisyys Suomessa painottuu maan eteläosiin. Laji viihtyy rehevissä vesistöissä, joissa on runsaasti kasvillisuutta, mutta myös tarpeeksi avovettä.

Juhlapukuisen punasotkakoiraan (takakannessa) tunnistaa helposti punaruskeasta päästä ja vaaleanharmaasta keskivartalosta. Naaras ja nuori lintu ovat ruskeita.

Lisätietoa vuoden lintu -hankkeesta on osoitteessa:

<https://www.birdlife.fi/suojelu/lajit/vuoden-linnut/>

Takakannen kuva: Ilkka Korhonen

